

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

Subotica, 11. srpnja 2003. Cijena 20 dinara, izlazi petkom

Broj 24

Intervju:
Martin Gabrić

Raskol u DSHV-u

**Tko ima pravo
smjenjivati
predsjednika**

Mali savjeti za bolji život:
Sredstva sa Vašeg računa dostupna su
Vam na bankomatima 24 sata dnevno,
a podizanje novca i plaćanje možete
vršiti na svim šalterima Banke,
kao i na svim prodajnim mjestima,
bez obzira u kom kraju svijeta se nalazite.
Vaša viza za cijeli svijet je Viza kartica
Vojvođanske banke.

VOJVOĐANSKA BANKA
KUĆA PRAVIH VRIJEDNOSTI

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIH VOZILA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Kada će Hrvati »progovoriti« hrvatskim jezikom
Rascjepi u identitetu.....8,9

Sonja Badel
Auto cestama do izborne pobjede?.....11

Intervju
Martin Gabrić.....12-14

Sukobi u DSHV-u
Bit će kako odluče delegati.....16,17

Srbija i Hrvatska obuzdavaju navijače
Zakon hladi usijane glave.....18,19

Hrvatska stipendira studente SCG
Lakše do diplome i - inozemstva.....24,25

XVIII. Kolonija slamarki u Tavankutu
Slamarstvo i na filmu.....34

► FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:

Zvonimir Sudarević

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne
 Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
 »Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4

ADRESA REDAKCIJE:
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
 (predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
 Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav
 Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela
 Tonković

DIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
 ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir Perušić

REDAKCIJA: Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
 Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
 Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zorica Tikvicki,
 Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
 ++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

EMAIL: hrvatska.rjec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
 »Dnevnik« Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
 Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

List je oslobođen poreza na promet na osnovu
 mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
 i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
 20.3.2003. godine

Jupiterijanci i Marsovc

Tek kad desetljećima taloženo nezadovoljstvo izvede seljačke traktore na ceste, javnost se sjeti ovog dijela populacije koji je – gle čuda! – daleko brojniji od mnogih »ostalnih«, obasutih znatno većom medijskom pozornošću. Neuobičajena i dugotrajna suša aktualizirala je ovih tjedana priču o poljoprivredi, ali se njome, čini se, bave više mediji nego li Vlada od koje ratari očekuju pomoć, kako ne bi sami platili ceh ove elementarne nepogode. Potpredsjednik Republičke vlade József Kasza na susretu s poljoprivrednicima obećao je da će ih »žestoko zastupati«, ali ih je istodobno ukorio što se ranije nisu sjetili tražiti takvu potporu. Vlada, može se zaključiti, nije bila obaviještena o takvoj suši, pa i nije mogla reagirati. Iz novina saznajemo da je Vlada Mađarske bila obaviještena, te već pravi plan nadoknade štete ugroženim područjima. Ona, očito, živi na istom planetu sa svojim ratarima.

Ova je elementarna katastrofa, kako se ispostavilo, prepolovila prinose pšenice, glavne hrane ovdašnjeg pučanstva, ali reformska vlast možda misli da je to problem seljaka i onih kojima treba kruha. Oni koji imaju mogućnost biranja između kruha i kolača mogu biti bezbrižni. Takvim odnosom prema proizvođačima hrane država pokazuje da nastavlja stopama bivšeg vladara, koji je do besmisla devalvirao profesije od kojih najviše ovisi društveno ustrojstvo – poljoprivredu, obrazovanje, zdravstvo i pravosuđe. Objektivnosti radi, mora se reći da se vlast ipak trudi urediti tri od spomenutih oblasti. Seljaci, međutim, još moraju čekati. Ionako su već navikli biti stubom koji pridržava posrnulo društvo. Tko im je, uostalom, kriv što se nisu bolje organizirali. Država im već nago-vješćuje tržište, ali teško da će tu biti nekakvog socijalnog dijaloga o »radničkim pravima, pristojnim plaćama i boljim uvjetima rada«.

V. L.

TJEDNIK

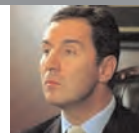
ČETVRTAK, 3. 7.

Veselin Šljivančanin
 prvi puta pred sucima haaškog
 tribunala

NEDJELJA, 6. 7.

Talijanski tužitelj povezao
 Mila Đukanovića
 sa »duhanskom aferom«

PETAK, 4. 7.

Počeo multimedijalni spektakl u
 Novom Sadu - EXIT 03

PONEDJELJAK, 7. 7.

Podmetnuta bomba pod
 automobil Radisava Rodića,
 vlasnika listova
 »Glas javnosti« i »Kurir«

UTORAK, 8. 7.

Njemački diplomata Michael
 Steiner,
 poslije 18 mjeseci na
 čelu UNMIK-a, napustio Kosovo

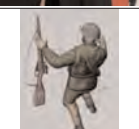
SUBOTA, 5. 7.

Crna Gora najavila
 samostalno potpisivanje
 sporazuma o
 neizručivanju američkih
 državljana Međunarodnom
 krivičnom sudu

SRIJEDA, 9. 7.

Vrhovno vijeće obrane usvojilo
 je odluku o skraćenju vojnog
 roka za 30 dana

STANICA VRPOLJE

U razgovorima ove vrste (o budućnosti BiH), često sam citirao riječi jednog američkog diplomate koje je izgovorio u pauzi na poznatom samitu u Zagrebu: »Nas u Sjedinjenim Američkim Državama zanima samo ekspresni voz na liniji Beograd-Zagreb. Putnici u tom vozu nas pretjerano ne interesiraju. Međutim, ako se neko od putnika ne bude dobro ponašao, mi ćemo ga izbaciti na stanici koja se zove Vrpole. » Na toj se stanici pruga odvaja za Bosnu i Hercegovinu. Dakle, doista postoji opasnost da BiH postane crna rupa, i ako imamo još i malo pameti, morali bismo sve učiniti da nam se to ne dogodi. **Miodrag Živanović**, profesor filozofije Univerziteta u Banja Luci, Radio Slobodna Europa, 1. srpnja 2003.

LJUBAZNOST

Hrvatski carinici koriste »strane riječi«: hvala i sretan put. Ljubazniji su od srpsko-crnogorskih, koji pri ulasku u autobus ne govore »dobro dan«. I pri dolasku u hrvatsku prestonicu domaćini u liku vlasnika »Auto turista« Franje Gregorića, koji je čekao prve putnike na Autobusnom kolodvoru Zagreb, ispoljavali su samo ljubaznost. **Zorica Milandinić**, reporter Danasa, u prvom autobusu »Nišekspressa« za Zagreb, 8. srpnja 2003.

»IMA DA IH RASTURIM«

Milošević mi je preko telefona zvučao odlično. Kako se nismo dugo vremena čuli, pitao me je što trenutačno radim i hrabrio me da izdržim. Kazao mi je da haaško tužiteljstvo još nije okončalo izlaganje svojih dokaza, a da ih je on već rasturio. Što će, kaže, tek biti kad ja dođem na red: ima bre da ih rasturim totalno. Rekoh – dobro, drži se! Milošević je zasad isključivo osumnjičenik. Ako ga osude, onda ćemo znati je li on kriv. Dok ga sud ne osudi, on za mene nije kriv. **Neven Barač**, bivši direktor Dubrovačke banke, u emisiji HTV, 6. srpnja 2003.

KAKO BEZ MANJINA

Ako se osvrnemo na povijest, lako ćemo se složiti da su manjine, zato što su većinski narodi njima manipulirali i njima se služili u ostvarivanju svojih ciljeva, često doista bile remetilački faktor. To je pak rezultiralo težnjom da se manjine ili eliminiraju, ili asimiliraju, drugim riječima da ih se »briše«. No, manjine su dragocjeni elementi u učvršćivanju konstrukcije europske zgrade koju svi gradimo i u kojoj svi želimo živjeti... Običavam reći da bi danas manjine valjalo izmisliti, kada ne bi već postojale. **Stjepan Mesić**, hrvatski predsjednik, na Međunarodnoj konferenciji o integraciji manjina u jugoistočnoj Europi i na Baltiku, Zagreb, 2. srpnja 2003.

Photo by Judy G. Rolfe

SMOJEVŠTINA

Iz neskrivenih političkih razloga duh smojevštine i kult Smoje opet vlada stanovitim medijsko-političkim krugovima ovoga grada. **Josip Jović**, o prilikama u Splitu, Slobodna Dalmacija, 2. srpnja 2003.

»ŽALI SE MADARIMA«

Za, najjači argument teze o poreskoj pljački navodiš činjenicu da je u Vojvodini te godine naplaćivano 25 poreza, a u predratnoj Srbiji samo pet. To bi valjda trebalo da pokaže da je kraljevska vlast poreski pljačkala jednu Vojvodinu, a štedjela kumanovsku Srbiju. E moj dragi Mito, i ovdje si teško pogriješio, vjerujem iz neznanja. Jedinstven sistem neposrednih poreza ozakonjen je u Kraljevini SHS tek 1928. godine, a do tada su važili poreski zakoni od prije Prvog svjetskog rata. Dakle, Vojvodina je plaćala te brojne poreze po starim mađarskim zakonima i možeš se žaliti Mađarskoj ukoliko misliš da ih je bilo previše! **Boško Mijatović**, ekonomist, u odgovoru Dimitriju Boarovu, u tjedniku »Vreme«, 3. srpnja 2003.

Dujizmi

- ✓ *Dok političari strše u narodu, ne izdvajaju se od njega;*
- ✓ *Otkada nemamo ništa, ništa nam ne nedostaje;*
- ✓ *Samo mutavi su bez dlake na jeziku;*
- ✓ *Njegovo znanje je bilo nezaboravno.*

Dujo Runje

Piše: Mihal
Ramač

*Sve u svemu, o
autonomiji ne-
ma tko pričati.
Bar do nared-
nih izbora, od
kojih strepe i
vlast i opozici-
ja i birači. Bi-
rači možda po-
najviše, jer
znaju da od
svakog zla ima
i gore*

Zaboravljeni politički programi

O Vojvodini nema tko pričati

Postoji sjajna anegdota o siromašku kojeg su pitali što bi uradio kad bi postao kralj. Naručio bi, reče, hlače od zelenog pliša s crvenim zakrpama i cijeli dan bi se vozio na kolima punim sijena. Čovjek nije mogao zamisliti hlače bez zacrpa i znao je da je na sijenu mnogo mekše nego na goloj dasci. Više od toga nije mu bilo potrebno.

Kad dođu na vlast, političari mahom zaboravljaju svoje političke programe. Točnije, podređuju ih jednom jedinom: što duže zadržati stečeno. Kad se to ima u vidu, bilo je prirodno očekivati da će vojvođanski autonomaši nakon osvajanja vlasti zapjevati sasvim druge pjesme o Vojvodini. Desetak godina oni su neumorno verglali nešto o stavljanju točke na pljačku, o vojvođanskim parama u vojvođanskom budelaru i sve u tom smislu.

DOS je 2000. dobio gotovo apsolutnu vlast u Pokrajini. Točnije, dobio je razvlašćene institucije, upotrebljive približno toliko koliko je koristan prazan lonac na stolu oko kojeg se guraju brojna gladna usta. Umjesto da se prisjete predizbornih programa, dosovci su se prvo latili podjele praznog lonca. Ne prema znanju i sposobnostima, već po boji partijskih knjižica. Stranački prvoborci, udruženi s brojnim preletačima iz bivših vladajućih stranaka, mogli su da za godinu i pol da na urade točno onoliko koliko su uradili. Gotovo ništa. Da bi se postigli neki vidljivi i opipljivi rezultati, potrebni su ljudi drugačijeg kalibra i mentalnog sklopa. Kako na čelnim funkcijama, tako i u njihovoj sjenci.

Od beogradskih političara Vojvodinu je razumio jedino Zoran Đinđić. On je vješto umio da, uz velike priče, načini sitne ustupke i tako zadovolji sujetu novosadskih kolega, koji mu nisu bili dorasli ni do koljena. Kad im je, recimo, dao famozni »omnibus«, oni nisu znali

što da s tim počnu. Ne znaju ni danas. Kako zbog manjka znanja i iskustva, tako i zbog nepostojanja odgovarajućeg pokrajinskog aparata koji bi bio u stanju da riječ zakona pretoči u praksu. Iako se nazivaju ministrima, pokrajinski tajnici nisu ni pokušali formirati stručne timove bez kakvih ne funkcionira nijedna vlast u svijetu. Zato će sada tvrditi da im je, gotovo dvije godine nakon što su došli na vlast, Beograd kriv za ovogodišnju čemernu žetvu.

Šta god mislio o tzv. autonomskoj vlasti iz sedamdesetih i osamdesetih godina, čovjek mora priznati kako je ona imala pokrajinsku upravu osposobljenu da izvršava zadatke postavljene od strane političara. Jogurtaši su razjurili ono što je valjalo i napunili kancelarije u Banovini takozvanim zdravim snagama, što će reći licima bez ugleda, znanja i volje da rade bilo što korisno za državu i građane. Uz časne izuzetke koji ne mijenjaju opću sliku, dosovci su jedva dočekali da nastave posao prethodnika.

S psihološke točke gledišta lako je razumjeti one koji su desetak godina derali cipele u opozicionarskim šetnjama i smrzavali se na skupovima po seoskim salama stoput objašnjavajući ljudima zašto treba glasati protiv Slobe. Dobili su što su htjeli i smatraju kako je vrijeme naplatiti dugove. Ponašaju se poput siromaška s početka ove priče. Diješe jedni drugima stanove na četrdesetogodišnju otplatu.

Dok bijahu u opoziciji, ljudi iz današnje vlasti tvrdili su da režim balkanizira Vojvodinu te da naseļjavanjem izbjeglica kvari tradicionalno uzorne međunacionalne odnose. Bili u prošlosti uzorni ili ne, ti odnosi su zahladnjeli i u onim sredinama gdje nema izbjeglica. Na kraju krajeva, bilo bi suludo tvrditi da je tri stotine hiljada novodoselje-

nih za par godina iskvarilo dva miliona onih koji su dotle bili vrijedni, pravdoljubivi, zakonima odani i sve u tom smislu. Balkanizacija Vojvodine počela je odozgo i nastavlja se odozgo. A dolje se prihvaća sa zadovoljstvom, jer je lakše prihvatiti bilo što loše nego nešto dobro.

Kad su me onomad kolege iz Beograda pitale tko su dvoje Vojvođana imenovani u Savjet za radiodifuziju, uzalud sam vrtio telefon onih koji su obično dobro obavješteni tko je tko u Novom Sadu i okolini. Nitko nije znao tko su Dragana Rogavac i Vladimir Marko. Vojvodina je dobila pravo da odredi dva lica i ona su, u skladu sa skupštinskim trgovačkim pravilima, prihvaćena bez pitanja i prigovora. A ako tridesetak najobavještenijih novosadskih novinara za njih nije čulo, tim gore po njih. Po novinare, dakako.

Jezgro autonomističkog pokreta u Vojvodini činile su partije Józsefa Kasze, Nenada Čanka i Miodraga Isakova. Kasza je shvatio da s pomenutom dvojicom neće daleko stići pa se zadovoljava vlašću u onim općinama gdje ima većinu. Reformisti se pocijepali na (valjda) tri partije, njihov lider je postao potpredsjednik srbijanske vlade i nema razloga da traži nešto više. Čanak i njegovi zadovoljni su vrapcem u ruci kojeg im je blagoizvoljela dati Demokratska stranka i ne bi ništa riskirali zarad goluba na grani. Sve u svemu, o autonomiji nema tko pričati. Bar do narednih izbora, od kojih strepe i vlast i opozicija i birači. Birači možda ponajviše, jer znaju da od svakog zla ima i gore. Čak i od ovakvog kakvo su dobili poslije veličanstvene izborne pobjede 2000!

**Autor je slobodni novinar
iz Novog Sada**

Dogovor Hrvatske i Srbije o nestalim osobama

Razmijenjena tijela ekshumiranih

Hrvatska je od Srbije i Crne Gore preuzela posmrtnu ostatke osam osoba koje su identificirane DNA metodom. S druge strane, Srbiji i Crnoj Gori predani su posmrtni ostaci triju osoba koje su bile pokopane u Hrvatskoj. Predstojnik Vladina ureda za zatočene i nestale pukovnik *Ivan Grujić* pojasnio je o kojim se osobama radi: »Osam posmrtnih ostataka koji su preuzeti, ekshumirani su u Novom Sadu. Oni su ubijeni na području Podunavlja, prema svim pokazateljima, i bačeni u Dunav, gdje su tada pronađeni na teritoriju tadašnje SRJ. Ovaj proces utvrđivanja identiteta ne ide lako, ali od ukupno 60 preuzetih uzoraka DNA, s ovom isporukom imamo 33 riješena slučaja, odnosno potvrđena identiteta, što govori da smo bili u pravu kada smo rekli da među neidentificiranim posmrtnim ostacima koji su pokopani na teritoriju Srbije i Crne Gore zasigurno ima veći broj onih koji su na popisu traženja Republike Hrvatske. Hrvatska je Srbiji i Crnoj Gori predala posmrtnu ostatke triju osoba koje su za vrijeme oružanih sukoba pokopane od strane njihovih obitelji, te se radi o premještanju posmrtnih ostataka. Njihove obitelji sada žive na teritoriju Srbije i Crne Gore i jasna je stvar da imaju pravo tražiti premještaj, što je sukladno potpisanim protokolom«, rekao je Grujić.

Maksim Korać, predsjednik komisije savjeta ministara Srbije i Crne Gore, napo-

menuo je kako će Srbija i Crna Gora učiniti sve da bi se pitanje nestalih što prije riješilo.

»Do sada je nakon identifikacije predano 25 tijela, a sa vaše strane je potvrđeno još osam putem DNA. Tom metodom ćemo nastupiti i dalje do konačnog rješavanja svih slučajeva ne samo u Novom Sadu, nego i na ostalim lokacijama koje se rade kod nas. To je proces s kojim se mnogo kasni, i jedna i duga strana će učiniti sve da se problem nestalih riješi. Mi sa svoje strane obećavamo, jer je Savjet ministara zainteresiran da se to uradi što prije i nećemo žaliti ni trud ni novac,

jer kada se nešto ne uradi na vrijeme kasnije je to puno teže učiniti.«

Hrvatska, inače, traži još 1.264 nestale osobe, a na teritoriji Srbije i Crne Gore do sada je ekshumirano 200 osoba. Također, Hrvatska želi riješiti pitanje masovnih

grobница na područjima koja su bila okupirana, a za što postoje podaci u arhivu Srbije i Crne Gore. S druge strane, Srbija i Crna Gora potražuju 2.701 osobu nestalu za vrijeme oružanih akcija Bljesak i Oluja. Međutim, Hrvatska ima suprotne podatke, o kojima pukovnik Grujić kaže: »Srbija i Crna Gora raspolaže informacijama o 2.701 osobi koja je nestala u vojno-redarstvenim akcijama Bljesak i Oluja. Naši podaci, međutim, govore nešto sasvim drugo, a utemeljeni su na informacijama koje smo dobili od Međunarodnog komiteta Crvenog križa koji je evidentirao 1.001 nestalu osobu u tim akcijama. I Hrvatska je nakon tih akcija iznijela službeni podatak da je tada smrtno stradalo oko 1.000 osoba. S obzirom da su podaci vrlo slični podacima Crvenog križa, držali su da su točni. Ali, da bi se sve do kraja razjasnilo, dogovorili smo se da provedemo akciju utvrđivanja nestalih osoba na cijelom području bivše Jugoslavije, pa čak i u trećim zemljama. Akcija je pri kraju i dobili smo podatke od Međunarodnog komiteta Crvenog križa za sada za 700 osoba koje su potvrdile nestanak. Mi smo se jasno dogovorili da će ti rezultati koji budu dobiveni do kraja akcije biti i službeni rezultati«, rekao je Grujić.

Janos Kery

Analiza povodom Oluje

Vlada predala dokumentaciju Međunarodnom sudu

Vlada RH potvrdila je da joj je iz Ureda predsjednika Republike dostavljeno izvješće glavnog državnog odvjetnika RH s podacima o kaznenim prijavama i postupcima protiv poznatih i nepoznatih počinitelja nakon vojnoredarstvene akcije

Oluja, a koje je od Državnog odvjetništva tražio i Vladin Ured za suradnju s Međunarodnim kaznenim sudom za područje bivše Jugoslavije (ICTY), izvješćuje Hrvatska radio-televizija.

Predmetno izvješće trenutačno je u fazi

analize kako bi se utvrdilo u kojoj se mjeri dostavljeni materijal podudara sa sudskom dokumentacijom koju je, vezano za podizanje kaznenih prijava i postupaka nakon vojnoredarstvene akcije *Oluja*, protiv poznatih i nepoznatih počinitelja raznih kaznenih djela Vlada preko tadašnjeg ministra pravosuđa *Stjepana Ivaniševića* predala Tužiteljstvu ICTY-ja 14. ožujka i 23. studenoga 2000. godine.

Nakon analize i utvrđivanja postojanja novih podataka, isti će biti žurno upućeni Tužiteljstvu ICTY-ja, navodi se u priopćenju iz Vladina Ureda za odnose s javnošću. ■

Međunarodna konferencija o integraciji manjina u Zagrebu

Načelo pozitivne diskriminacije daljnji korak

Zagreb je bio domaćin Međunarodne konferencije o integraciji manjina u jugoistočnoj Europi i na Baltiku koja je održana prošlog tjedna u organizaciji OESS i zagrebačkog Instituta za međunarodne odnose, a uz potporu njemačke Zasluge Friedrich Ebert i švedskog veleposlanstva u Zagrebu. »Konferenciju smo organizirali jer se smatralo da je korisno usporediti te dvije regije koje su imale slične situacije i bile suočene sa sličnim izazovima vezanima uz pitanja manjina«, ocijenio je *Peter Semneby*, šef misije OESS u Hr-

vatskoj. Na skupu su između ostalih sudjevali i predsjednik Hrvatske *Stjepan Mesić*, ministar vanjskih poslova *Tonino Picula*, visoki predstavnik za BiH *Carl Bildt*, predstavnici diplomatskog kora u Hrvatskoj, te predstavnici hrvatskih stranaka i brojnih nevladinih udruga.

Stjepan Mesić zauzeo se u svom govoru za načelo pozitivne diskriminacije pripadnika manjina u Hrvatskoj, iako one prema zakonu uživaju ista prava kao i većinski narod. Ministar *Tonino Picula* je također istaknuo da je zaštita manjina u Hrvatskoj

na zakonodavnom planu zadovoljavajuće riješena, ali da se time ne treba zadovoljiti nego insistirati na punoj provedbi zakonskih rješenja. ■

Vlada RH o usklađivanju zakona s EU

Pred Saborom uskoro Sporazum o sigurnosti

Vlada Republike Hrvatske je utvrdila provedbu obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europske unije, kao i u njenih država članica. Provedba se odnosi na zakonske prijedloge kojima se hrvatsko zakonodavstvo usklađuje s propisima EU, izvijestila je HRT.

Do sada je utvrđen Prijedlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o sigurnosti između RH i Organizacije sjevernoatlantskog ugovora, koji je upućen Hrvatskom saboru na donošenje po hitnom postupku. Tim se zakonom uređuju partnerski odnosi glede političkih i sigurnosnih pitanja, te širenje i intenziviranje političke i vojne suradnje u Europi.

Vlada je također upoznata s Poveljom o partnerstvu između Hrvatske, Albanije, Makedonije i SAD (Američko-jadranska povelja/US – Adriatic Charter), potpisanom u Tirani u svibnju ove godine. ■

U Hrvatskoj razminiranje sporije od očekivanja

U Hrvatskoj je 2002. razminirano 60,4 milijuna četvornih metara ili 87,27 posto planiranog područja, a plan nije ispunjen jer nije ostvaren njegov financijski dio, posebno u donacijama, rečeno je u raspravi o Izvješću o provedbi plana razminiranja za 2002.

Razminiranjem je pronađeno ukupno 95.816 komada ubojitih sredstava. Dogodila su se 23 izgređa u kojima su stradale 32 osobe – smrtno šest, teže je ozlijeđeno 11 i lakše 12 – no povećao se broj stradale djece, čak desetero u tri izgređa. Stradala su četiri pirotehničara, ali nijedan smrtno.

Parlamentarni klubovi u raspravi su upozorili da za razminiranje u proračunu za iduću godinu treba izdvojiti više novca te bolje poučiti ljude o opasnostima od mina. Istaknuli su da bez razminiranja neće biti gospodarskog razvoja i normalizacije života na minama ugroženim područjima, kao ni povratka izbjeglih i raseljenih. ■

Blokirani računi osumnjičenima za pomaganje Radovanu Karadžiću

Američka administracija i Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu *Paddy Ashdown* donijeli su 7. srpnja uredbu kojom se blokiraju bankovni računi četrnaest osoba iz BiH za koje je utvrđeno da pružaju pomoć osumnjičenima za ratne zločine.

Svih četrnaest osoba kojima su zamrznuti računi u bosanskohercegovačkim i američkim bankama srpske su nacionalno-

sti i sumnjiče se za izravnu suradnju s bivšim vođom bosanskih Srba *Radovanom Karadžićem*. Bankovni računi tako su blokirani članovima najuže Karadžićeve obitelji: supruzi *Ljiljani*, sinu *Aleksandru*, kćerki *Sonji* i bratu *Luki*.

Bez novca u bankama u BiH, odnosno SAD-u, ostao je i zastupnik Srpske demokratske stranke (SDS) u Parlamentu Republike Srpske *Đoko Arsenović* kojemu je

Ashdown oduzeo i zastupnički mandat. Na »crnoj listi« OHR-a i Vlade SAD-a našli su se i *Zvonko Bajagić*, *Bogdan Subotić*, *Žarko Nikolić*, *Jovan Đogo*, *Slavko Rogu-ljić*, *Dragan Lalović*, *Dragan Spasojević*, *Milenko Vračar* i *Dragomir Vasić*. Još u ožujku ove godine američke su vlasti s istim obrazloženjem zamrznule račune *Milovana Bjelice* i *Momčila Mandića*.

Takve administrativne mjere, kako je kazao Visoki predstavnik za BiH, ustaljena su praksa u SAD ali i zemljama Europske unije, te je najavio kako će popis identificiranih pomagača ratnih zločinaca i dalje biti nadopunjavane sve dok najtraženiji bjegunci ne završe u Den Haagu. ■

Kada će Hrvati »progovoriti« hrvatskim jezikom

Rascjepi u indentitetu

Od deklariranih 70 tisuća Hrvata, samo 27 tisuća se očituje da im je materinji jezik hrvatski

Piše: Jasminka Dulić

»Materinji jezik označuje put ljudskog bića i pomoću njega ono ulazi u društvo, čini svojom kulturu grupe kojoj pripada i postavlja temelje razvoju svojih intelektualnih sposobnosti«, kaže se u dokumentu UNESCO-a iz 1970. Među osnovna ljudska prava ubrajaju se pravo na obrazovanje na materinjem jeziku i pravo na korištenje materinjeg jezika u službenoj uporabi. Međunarodni instrumenti i dokumenti, koji se odnose na ostvarivanje prava nacionalnih manjina (npr. Haaške preporuke, OESS) vežu se također uz pravo na očuvanje vlastitog kolektivnog identiteta i kulture posredstvom materinjeg jezika, konkretno putem obrazovanja na materinjem jeziku. Isti dokumenti podvlače i da pravo održavanja kolektivnog identiteta pomoću jezika manjine mora da bude uravnoteženo s integriranjem i učešćem u široj društvenoj zajednici, što zahtijeva stjecanje dobrog znanja i o zajednici i o jeziku ili jezicima države u kojoj žive. Dakle, pred manjinama je dvostruki problem – očuvanje vlastitog identiteta s jedne strane i integracija u domicilnoj državi s druge strane, a materinji jezik se najčešće pojavljuje kao jedna od temeljnih odrednica nacionalnog identiteta i kao »sredstvo« očuvanja vlastite kulture.

Zlatko Šram

Prema zadnjem popisu, u Srbiji ima 70 tisuća Hrvata, a svega se 27 tisuća očitovalo da im je hrvatski jezik materinji (u Vojvodini od 56,5 tisuća, tek 21 tisuća). Vrijedi napomenuti da se ovakav raskorak u nacionalnom izjašnjavanju i očitovanju glede materinjeg jezika pojavljuje samo kod Hrvata, dok se kod ostalih manjinskih nacio-

nalnih zajednica broj pripadnika određene nacionalne zajednice (mađarske, bošnjačke itd.) poklapa sa brojem onih kojima je materinji jezik na primjer mađarski, bošnjački itd..

Zlatko Šram, potpredsjednik Hrvatskog akademskog društva, na sljedeći način objašnjava ovu činjenicu: »Postoji za to najmanje dva razloga. Jedan je sociolingvističke, a drugi je političko-psihološke naravi. Sa socio-lingvističkog stajališta, između hrvatskog i srpskog jezika ne postoji komunikacijsko-semantička barijera. Drugim riječima, govornici hrvatskog i govornici srpskog jezika se međusobno bez velikih smetnji međusobno razumiju u svojim neposrednim socijalnim transakcijama. Isto se tako gotovo pedeset godina koristila službena sintagma 'hrvatsko-srpski', odnosno 'srpsko-hrvatski' jezik, ili pak samo 'naš jezik'. Iz ovih se razloga u političko-nacionalnoj svijesti jednog dijela Hrvata u Vojvodini hrvatski jezik niti doživljava niti percipira kao značajna komponenta nacionalnog identiteta.«

Postavlja se pitanje, da li se onda uopće može govoriti o jednom hrvatskom nacionalnom identitetu: »Čini mi se da je teško govoriti o postojanju hrvatskog nacional-

Zlatko Šram, dopredsjednik HAD-a

Zašto ne »Sjeverni Balkan«?

Pitanje kada će »ostali« Hrvati u Srbiji »progovoriti« hrvatskim jezikom, odnosno smatrati ga svojim materinjim jezikom, Zlatko Šram komentira da je teško jednostavno odgovoriti, jer je mnoštvo simultanih društvenih, političkih i psiholoških momenata »u igri« koji formiraju specifičnu unutar-grupnu dinamiku i strukturiranost realiteta u kojem Hrvati žive. Ipak, u jedno je naš sugovornik uvjeren – da se moraju, ako ne radikalno promijeniti, a ono barem redefinirati odrednice strategijskog promišljanja hrvatske vanjske politike prema vojvođanskom prostoru. Što bi to konkretno značilo?

»Kao prvo, hrvatski bankarski kapital mora hitno ući na ove prostore. Kao drugo,

hrvatski državni kapital bi morao omogućiti da Hrvati u Vojvodini, ovdje u prvom redu mislim na sjevernu i zapadnu Bačku, ravnopravno s ostalim nacionalnim skupinama sudjeluju u raznim oblicima i sadržajima privatizacije, a za što je preostalo još malo vremena. I kao treće, potrebno je uspostaviti infrastrukturne pretpostavke za nešto drugačiju subregionalizaciju Vojvodine.

Jer, zašto samo govoriti o takozvanom Zapadnom Balkanu. Ako već moramo govoriti o nekakvom Balkanu, zašto ne bismo, primjerice, skovali neku novu sintagmu kao što je 'Sjeverni Balkan' o kojem sam govorio na jednom skupu 2000. godine u Lovranu.

Taj 'Sjeverni Balkan', bi u stvari bila subregionalna suradnja na relaciji Subotica-Sombor-Apatin-Osijek-Zagreb-Rijeka-Pula. Dakako da je, u geografskom smislu, Balkan južno od rijeke Save, ali ja govorim o 'Sjevernom Balkanu' samo onda ako se uopće mora, u geopolitičkom smislu, govoriti o nekakvom Balkanu. Osobno sam protiv političke sintagme 'Zapadni Balkan', jer držim da će ova sintagma zasigurno smetati u političkim i drugim bilateralnim odnosima između Hrvatske i Srbije. Nije mi baš potpuno shvatljivo, ako se već mora locirati određeni geopolitički prostor, zašto se ne zadrži naziv Jugoistočna Europa.«

nog identiteta koji bi bio homogen u političko-psihološkom smislu», kaže Šram. »Dosadašnja su istraživanja ukazala na dvije relativno podjednake skupine Hrvata. Jedni se deklarativno očituju kao Hrvati, ali nisu toliko skloni prihvaćati političke vrijednosti kulturne autonomije, kao što su primjerice škole na hrvatskom jeziku, sredstva javnog priopćavanja na hrvatskom jeziku, korištenje udžbenika tiskanih u Republici Hrvatskoj, nacionalna znakovlja i slično. Ovi se Hrvati najčešće 'pokrivaju' nekakvom pseudograđanskom 'ideologijom' i na taj način dovode sebe u situaciju jednog rascijepljenog i u sebi kontradiktornog nacionalnog identiteta, a koji generira različite oblike dezintegracijskih i disocijacijskih intrapsihičkih i interpsihičkih procesa. Tome je više uzroka. Prvi

uzrok bismo mogli locirati u povijesnom naslijeđu mentaliteta 'bratstva i jedinstva'. Pod ovom sintagmom ne podrazumijevam konkretne oblike i sadržaje socijalnih interakcija koji svakako trebaju biti bratski u imperativu kršćanske ljubavi prema bližnjemu. Kad spominjem mentalitet 'bratstva i jedinstva', onda u prvom redu mislim na ideološkičnost ove sintagme koja je, na latentnoj razini, bila generator anacionalnog sindroma. Anacionalnost je na taj način poprimila atribute socijaliziranosti. Drugi razlog leži u nedavnoj srpskoj agresiji na Republiku Hrvatsku unutar čijeg su se diskursa Hrvati generalno percipirali kao neprijateljski narod. Upravo ovdje, između ostalog, treba tražiti izvore recentne 'bunjevine' u čijem je kontekstu biti 'samo' Bunjevac primarno politička, a ne etnički

atribucija», kaže Zlatko Šram.

Dakle, razloga ima više, ali i dalje ostaje činjenica da velika većina, odnosno 61,4 posto Hrvata kako u Vojvodini, tako i u Beogradu i centralnoj Srbiji drži da im hrvatski nije materinji jezik. Zlatko Šram smatra da je tome jedan od razloga i što velika većina Hrvata u Srbiji obuhvaćena zadnjim popisom stanovništva i nije nikada »u praksi« govorila hrvatskim jezikom, što, međutim, ne mora značiti da Hrvati, koji drže da im je hrvatski materinji jezik, stvarno govore hrvatskim jezikom. Naš sugovornik je prije sklon vjerovati da su Hrvati koji tvrde da im je hrvatski materinji jezik na ovaj način očitivali svoj zbiljski nacionalno-politički identitet i pripadnost prozapadnoj civilizacijskoj kulturi. ■

Kalman Kuntić, zastupnik u Skupštini Vojvodine

Izostaje podrška elite

Kalman Kuntić, zastupnik u Skupštini Vojvodine, komentirajući rezultate popisa kaže: »Budući da između srpskog i hrvatskog jezika ne postoji onolika jezička barijera kolika postoji između drugih jezika, jezik nije u biti taj koji je do sada određivao tko se kako izjašnjava, ali će možda u budućnosti određivati. Pored toga, mi smo odviše dugo živjeli u jednom društvu koje nas je unificiralo po svemu pa i u jeziku, a na određeni način se nastavilo unificirati i po nacionalnom izjašnjavaanju. Dakle, jugoslavenstvo, iako ga sada već praktično nema, je bilo nešto što je dugo postojalo na ovim prostorima. Osim toga na ovim prostorima nikada nije niti završena integracija Hrvata, iako su bila duga nastojanja da se taj proces završi. Svjedoci smo i danas da ima priličan broj ljudi hrvatskog etničkog podrijetla koji se i sada izjašnjavaju kao Bunjevci, kao Jugoslaveni ili već na neki treći način. Ono o čemu se govorilo početkom devedesetih godina nakon popisa 1991. godine, a to je da postoji nekakav strah, sada nije toliko izraženo. Sumnjam da bi strah nagnao ljude da se pored svoga nacionalnog izjašnjavaanja kao Hrvata određuju prema jeziku drugačije, već smatram da kod ljudi jednostavno ne postoji ta nekakva logička povezanost između nacionalne pripadnosti i jezika kojeg smatraju svojim materinjim jezikom. Pri tom, ne treba zaboraviti da su hrvatski jezik, ili sve do nedavno zapadnu varijantu srpskog ili hrvatskog jezika, Hr-

vati na ovim prostorima mogli čuti uglavnom ako su otišli u crkvu – a mali je broj ljudi koji su odlazili u crkvu.«

Što se pak tiče budućnosti hrvatskog jezika na ovim prostorima, Kalman Kuntić nije odviše optimističan: »Napokon se pokazuje da kulturno-politička elita Hrvata na

Kalman Kuntić

ovim prostorima jednostavno ne zna što će sa sobom. Svjedoci smo jedne krize koja postoji u DSHV, gdje se oni trenutačno nalaze u fazi smjenjivanja svoga prvoga

predsjednika, što naravno podrazumijeva potrebe u stranci. Kad govorimo o drugoj političkoj stranci Hrvata, HNS-u, mislim da gospoda iz vrha jednostavno ne znaju što će sa tom strankom i nisu baš posve sigurni ni da li ona uopće postoji ili ne postoji. S druge strane, kad govorimo o kulturnim institucijama koje bi se trebale baviti ne samo kulturom već i prosvjetom, njih objedinjava Hrvatsko nacionalno vijeće, jedna mlada institucija, koja već na samom početku pokazuje da jednostavno ne zna što bi trebalo uraditi, jer ga vode ljudi koji su dugo godina znali što neće ali se bojim da jednostavno ne znaju što hoće, sada kada su u prilici da mogu nešto uraditi.« Domicilna država naravno može da se osloni samo na formalne predstavnike hrvatske zajednice, a to su upravo ljudi za koje sam iskazao bojazan kako im nije posve jasno što bi trebalo uraditi za zajednicu koju predstavljaju. Ne vidim neki naročiti razlog da se domicilna država odviše bavi bilo kojom manjinskom zajednicom, ako ona sama ne zna artikulirati vlastite interese. Pri tom, smatram kako bi preveliki upliv države u poslove manjine mogao predstavljati svojevrsni pritisak, čak i kada to država želi učiniti i iz dobrih namjera. Blagonaklonost ove države je evidentna nakon 2000. godine, što potvrđuje uvođenje hrvatskog jezika u red službenih jezika u Vojvodini i konačno osnivanje vašeg lista koji se financira iz vojvođanskog budžeta. ■

Subotički poljoprivrednici treći puta uputili zahtjeve Vladi za saniranjem štete od suše

Nije valjda da niste znali za sušu

»Vojvodina nema ingerencije«, István Bacskulin. »To se graniči s nepoštovanjem dostojanstva ljudske i proizvođačke ličnosti. Oni nas dovode u situaciju vazalnog odnosa«, Blaško Kopilović

Poljoprivrednici, predstavnici zemljoradničkih zadruga i Udruge seljaka ponovno su u utorak, 8. srpnja, uputili republičkoj Vladi i resornim ministarstvima zahtjeve za saniranjem štete u poljoprivredi od suše, ali ovoga puta uz rok od tjedan dana. Ukoliko republička Vlada do tada ne izađe sa konkretnim prijedlozima, poljoprivrednici će se na sljedećem sastanku zakazanom za 16. srpanj dogovoriti o »mjerama pritiska na Vladu«. Ovo je već treći puta kako se iz Subotice upućuju zahtjevi, a da još nikakvi odgovori i prijedlozi nisu stigli od nadležnih, pa je i sastanak zbog nezadovoljstva poljoprivrednika protekao u nešto žešćem ozračju.

Vojvođanski zamjenik tajnika za poljoprivredu *István Bacskulin* navijestio je kako bi sljedećeg tjedna novi ministar *Stojan Jevtić* trebao posjetiti Suboticu, ali je ravnatelj zadruge »Zrno-mag« *Blaško Kopilović* rekao: »Ako danas kada smo završili žetvu mi još niti jednu mjeru, niti jedan prijedlog i niti jedno razmatranje

Vlade nemamo, pitam vas što ste vi radili dosad. Pa nije valjda da do danas niste znali da je suša ovdje«. On je spomenuo kako se ovdje štrajkovima postižu ciljevi, te »znači li to da bismo i mi trebali primijeniti rudarski način. Mislite li da je proizvodnja pšenice manje važna nego proizvodnja struje. Ovo nema smisla. To se graniči s nepoštovanjem dostojanstva ljudske i proizvođačke ličnosti. Oni nas dovode u situaciju vazalnog odnosa«.

István Bacskulin je rekao kako je 18. lip-

nja Izvršno vijeće Vojvodine uputilo svoje prijedloge republičkoj vladi, »ali morate znati da još uvijek nismo samostalni s proračunom od Republike Srbije i nemamo ingerencije u poljoprivredi na stočarstvo, veterinu, poljoprivrednu inspekciju i dalje«. Bacskulin je rekao i to kako pokrajinska vlada maksimalno stoji iza toga da ovoga dišnji rod žitarica bude otkupljen i najbezbolnije plaćen, ali vojvođanska Vlada nema novac.

On je podsjetio da poljoprivreda nije imala ministra više od mjesec dana, te da se s njegovim izborom najvjerojatnije odugovlačilo i zbog toga se stvorila ova situacija.

Na sastanku je zatraženo da u zahtjevima prema Vladi zajednički nastupe svi poljoprivrednici koji su zbog suše pretrpjeli štetu, jer »treba podsjetiti ovu Vladu da nismo mi zbog nje, nego je Vlada zbog nas i da osjeti već jedanput što znači poljoprivreda«.

Slavica Mamužić

Zbog suše u Hrvatskoj

Vlada osigurala 400 milijuna kuna pomoći

Hrvatska će s 400 milijuna kuna ublažiti posljedice dugotrajne suše, a taj će se novac osigurati preraspodjelom u državnom proračunu, odlučila je Vlada RH. Polovica te svote namaknuta je preraspodjelom u stavkama Ministarstva poljoprivrede, a polovica preraspodjelom u stavkama drugih proračunskih korisnika. Tako će se, primjerice, od Ministarstva znanosti uzeti 46 milijuna, Ministarstva pravosuđa 36,5 milijuna, Ministarstva rada 14,5 milijuna i Vlade 5,8 milijuna kuna.

Za ublažavanje šteta od svih elementarnih nepogoda proračun je ove godine predvidio tek dvadesetak milijuna kuna, pa je

premijer *Ivica Račan* upozorio da se ubuduće za izvanredna i krizna stanja mora izdvojiti više novca. Štete od suše u Hrvatskoj procjenjuju se na 1,8 milijardi kuna, a elementarnu nepogodu zbog suše proglasilo je 15 županija. Točni podaci o štetama znat će se sredinom kolovoza, do kada bi sve županije trebale dostaviti konačne procjene o štetama.

Ministar javnih radova *Radimir Čačić* rekao je da država s 400 milijuna kuna za pravo plaća ukupnu proizvodnju pšenice – ukupna proizvodnja od 800.000 tona pomnožena s 50 lipa po kilogramu vrijedi 400 milijuna kuna. Od seljaka su do sada pri-

spjele ponude za otkup oko 350.000 tona pšenice. U Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva (MPŠ) ugovoren je otkup pšenice za područje Osječko-baranjske i Istarske županije. Ministarstvo je zaduženo da neposrednom pogodbom ugovori otkup pšenice od seljaka s područja Istarske i Osječko-baranjske županije, za koje na dva pozivna natječaja nisu pristigle prijave za ukupnu količinu pšenice. Ukupno je riječ o otkupu 112.000 tona, tj. cjelokupne procijenjene količine pšenice od seljaka za tu županiju.

D. D.

Pismo iz Zagreba

Autocestama do izborne pobjede?

Piše: Sonja Badel

Ni nove autoceste, ni posjet pape, ni uspjeh u približavanju Europskoj uniji, ni odnos prema Haaškom sudu neće presudno utjecati na ishod izbora. Građani će svoj glas dati onom tko je za služan za bolji životni standard

Uoči početka turističke sezone otvoreno je 138 kilometara novih dionica na autocestama Zagreb-Varaždin, Zagreb-Rijeka, Zagreb-Split. Do kraja ove godine bit će završena autocesta do Varaždina, odnosno do mađarske granice, kao i sve dionice autoceste Zagreb-Rijeka. Sljedeće godine bit će izgrađena još 402 kilometra autoceste, do 2006. godine još 192 kilometra, a do kraja 2008. godine trebao bi biti završen cijeli projekt cestovnog povezivanja svih dijelova Hrvatske.

Kad je Vlada premijera Ivice Račana najavila ambiciozan projekt izgradnje autoceste, malo je tko vjerovao da će se projekt zaista ostvariti.

Puno je već vlada, od 1971. pa nadalje, imalo slične želje i namjere, ali se one nisu ostvarile. Stoga je razumljiva nevjerica javnosti prema projektu sadašnje Vlade. Većina je pomislila – samo još jedno obećanje političara od kojeg neće biti ništa.

Međutim, sve što je planirano do početka ovogodišnje turističke sezone je napravljeno – super moderne dionice koje već sada skraćuju vrijeme putovanja od sjevera prema jugu. Stoga se s pravom govori da je riječ o najvećem i najuspjelijem pothvatu ove Vlade i sve više se vjeruje da će do 2008. biti završen projekt izgradnje autoceste diljem zemlje, kao i projekti plinifikacije i modernizacije Hrvatskih željeznica.

Vjerojatno nema Vlade na svijetu koja ne bi nastojala politički profitirati na takvim pothvatima. No, kome pripada najveća zaslu-

ga? Jedan od najzaslužnijih svakako je ministar obnove i graditeljstva Radimir Čačić, iz Hrvatske narodne stranke, pa se mjesecima govorilo o »Čačićevim cestama«. Premijer Račan je presjekao takvo »svojtatanje« zasluga i inzistirao na tome da je riječ o projektu cijele Vlade. Na otvaranju dionica vodilo se računa o svim partnerima vladajuće koalicije, tako da je svatko od najviših dužnosnika otvorio po jednu »svoju« dionicu. I predsjednik republike Stjepan Mesić i predsjednik Hrvatskog sabora Zlatko Tomčić i premijer Iвица Račan.

U javnosti je bilo zajedljivih komentara kako nitko od njih nije propustio slikati se za televiziju i novine i kako su sve proslave imale previše »sorealističkih« elemenata. No, i najveći kritičari su se ipak suglasili da je najvažnije da su ceste otvorene, da time Hrvatska nadoknađuje zakašnjenje od 30 godina. Svi očekuju da će izgradnja autoceste dati veliki poticaj razvoju pojedinih regija kao i zamahu cijelog gospodarstva.

Čelnici oporbenih stranaka dosta su »kiselo« dočekali taj uspjeh vladajućih. Neki su HDZ-ovci u Saboru grmili da je lako izgraditi ceste uz novo zaduživanje zemlje u inozemstvu. Dobili su odgovor: ako je lako, zašto to vi niste uspjeli. Predstavnici vladajuće koalicije tvrde da je zahvaljujući dobrom rejtingu u svijetu, za koji je zaslužna sadašnja vlast, Hrvatska dobila povoljne kredite, o kakvima ranije nije mogla sanjati, te da će se poslije »grace perioda«, krediti otplaćivati od cestarina, dakle ne

iz državnog proračuna, odnosno od poreznih obveznika.

Vladajući tvrde da su pronašli najbolji model financiranja i same izgradnje autoceste i već to nude kao »izvozni proizvod«, prvenstveno nekim susjedima.

Očekivanja vladajućih stranaka da će im otvaranje novih dionica povećati rejting samo su se djelomično ostvarila. Istraživanje agencije Media-metar pokazuje da 60 posto ispitanika pozdravlja izgradnju autoceste, 25,6 posto drži da je vladajuća koalicija za to najzaslužnija, no samo je 8 posto spremno na izborima glasovati zbog novih autoceste za vladajuće – za Socijaldemokratsku partiju (SDP) i Hrvatsku narodnu stranku (HNS).

Više od 30 posto ispitanika smatra da to nije presudno za izbore. Građani, naime, izgradnju autoceste doživljavaju kao redoviti posao vlasti i nisu baš spremni samo zbog toga na izborima dati glas sadašnjoj vladajućoj koaliciji. Oni očekuju puno više, prije svega u porastu životnog standarda i otvaranju novih radnih mjesta. Po svim ispitivanjima javnog mnijenja, to će biti presudni čimbenici na izborima koji bi se trebali održati krajem godine ili najkasnije na proljeće. Ni nove autoceste, ni posjet pape, ni uspjeh u približavanju Europskoj uniji, ni odnos prema Haaškom sudu neće presudno utjecati na ishod izbora. Sve će se to svakako vrednovati, pokazuju istraživanja, no građani će svoj glas dati onom tko je zaslužan za bolji životni standard ili bar za uvjerljiva obećanja. ■

Martin Gabrić, poljoprivrednik sa Verušića

Seljaci i dalje rade, i čute

*Sada svi računaju: poskupjet će kruh, brašno se već ne može kupiti u dućanima, a žito još nije ni isplaćeno, što je zdravo žalosno * Posljednjih desetak godina sve je na seljaku prošlo, sve nedaće - ako je tribalo jeftine hrane, bilo je kod seljaka*

Razgovor vodila: Slavica Mamužić

IVANKOVIĆ IVANDEKIĆ

Martin Gabrić ima 39 godina, živi na salašu na Gornjem Verušiću, tri kilometra od Hrvatskog majura blizu Subotice. Obrađuje oko sto jutara zemlje, uz to ima nešto stoke, a na pitanje zašto se odlučio baviti poljoprivredom odgovara da je od malena volio raditi na njivi. Na salašu je, kaže, rođen, i kada bi se trebao ponovno odlučiti što raditi, bila bi to opet poljoprivreda.

HR: Kako ste prošli s ovogodišnjom žetvom?

O tome je sada dosta žalosno govoriti. Sijao sam 40 jutara pšenice, ali je zdravo malo rodilo – oko osam metara po jutru. To je urod koji ne treba objašnjavati nikome, jer i tko nikada nije radio na zemlji, shvatit će da je to zdravo malo. Veliki su gubici i teško da to može netko pokriti, niti tko ima volju pozabaviti se tim problemom suše. Kukuruzu je već umanjen rod, a još uvijek nema govora o tome da se proglasi elementarna nepogoda. Vidjet ćemo hoće li novi ministar imati drugačiji odnos prema poljoprivredi, ili je u stvari takav stav čitave vlade... Imao sam nešto svojeg sjemena, a za 3,5 tone sam se zadužio. To mi je srećom jedini dug. Kad platim arende i vratim dug, ništa mi pšenice neće ostati. Umjetno gnojivo sam kupovao za gotov novac, bacio sam oko 3,5 metra po lancu. Tako, što kažu, nisam nikom dužan al sam ostao siroma. Predao sam oko tri vagona, a to će tek poklopiti dugove. Trebalo bi da rodi oko 25 metara po lancu da bi se mogli pokriti dugovi i svi troškovi, da si na pozitivnoj nuli. A rodilo je deset po lancu.

HR: Stručnjaci kažu da je osim suše na smanjeni urod utjecalo i to što nisu primijenjene sve agrotehničke mjere.

Pa, sad vidite, to oni tako kažu. Imao sam i njihovo sjeme i moje, koje sam skinuo s tavana, i malo je rodilo i jedno i drugo, a bacio sam umjetno gnojivo i

stajsko. Vrlo su male razlike bile u prinosu od parcele do parcele, svega za par metara. Što se tiče pripreme i obrade zemlje, pa danas se dobro radi. Imamo mehanizaciju i malo je njiva koje nisu obrađene. Uglavnom u prosjeku zemlja se dobro radi i baš mislim da se jesenas prilično uložilo u žita, ali sve je to bilo zabadava, jer zemlja je bila suha i biljke nisu mogle iskoristiti to što smo joj dali.

HR: Kakvi su uvjeti za navodnjavanje na Verušiću?

Kadgod su tamo bili ritovi i dolovi, ali to se dosta davno prokopalo, razina vode se spustila, ostao je suh i prazan kanal. Uvjeta za navodnjavanje nema – jedino da se buše bunari, a to su skupe investicije i po ovim cijenama proizvoda ne isplati se baš vrlo navodnjavati. Po cijeni od sedam dinara za kukuruz, sedam dinara za žito, sve i da je dobro rodilo – deset eura za metar je svakako mala cijena.

HR: Kolika cijena bi trebala biti po Vama?

Negdje oko 15 eura, odnosno 800-900 dinara. Onda, plaćanja su na dva puta, pa ne znaš kad će. Euro je sada 70, da je ostao 65, još ajde de. Dok mi ne dobijemo novac, bojim se da će biti 80 dinara. Inflacija opet kreće, a cijene su male, isplate neredovite. Ako sam posijao jesenas i već čekam godinu dana da žito izraste i sazrije, uložio sam novac, i tko onda ima pravo produžiti za još mjesec dana rok da čekam. Moje žito zri krajem kolovoza ili krajem srpnja i trebalo bi da onda dobijem novac za njega. Prosto, jako sporo stižu novci.

HR: To je već godinama tako.

Da, godinama je tako. Ovo posljednje razdoblje je tako da se žito malo plaća, na rate, kako tko stiže i kako hoće. Mi smo još uvijek tu nemoćni. Nemamo jako udruženje da bi mogli utjecati na to, takva je i državna politika, valjda. Uvest ćemo – to im je prvo što kažu. Nema mlijeka – uvest ćemo, nema žita – uvest ćemo. Jesenas je Veselinov kazao: Ne-

mojte sijat žito, ne triba nam. Sad je ispallo da nam žito triba. Nitko ne može to unaprijed kazati, pogotovu ne može u poljoprivredi, jer ne znaš baš unaprijed kakva će godina biti i što će se događati. Nije dovoljno samo kazati »ne triba nam žito«, nego i koliko nam triba, pa onda se pravi ugovorena proizvodnja i onda znam – ono što sam zasijao imat ću kome prodati. Ove godine smo svi pravili ugovore, jer nam je rečeno da se bez ugovora neće moći pridati žito. Sad ne pitaju ništa, samo daj.

HR: Kome ste Vi predali?

Sve radim preko zadruge »Salaš«. Tamo sam podigao sjeme, preko njih mogu uzeti kredit, ako mi zatreba. Zadovoljan sam, jer sve je to otprilike slično, zadruge puno zavise od mlinarske industrije. Jedna zadruga »Salaš« ne može biti nosilac proizvodnje, ne može dobiti kredit. Kredit dobije »Fidelinka«, onda oni daju zadruzi, tako da sam ja već treća, četvrta ruka i uvijek sam na kraju lanca. Znači, uvijek treba dvoje, troje da zarade prije mene. Isto je tako s nabavkom repromaterijala – dok ne dođe do mene naređa se bar dvoje njih. U jednom pravcu to poskupljuje stvari, u drugom pojeftinjuje, pa onaj tko radi najviše naplati. Sada svi računaju – poskupjet će kruh, brašno se već ne može kupiti u dućanima, a žito još nije ni isplaćeno, što je zdravo žalosno. Dok poskupi struja i nafta, poskupi i sve ostalo, a moj proizvod stalno stoji, jer izgleda da ja ne trošim niti naftu, niti struju. Meni to onako dođe, ja to izvučem na leđima. Ne? Nitko ne razmišlja da i ja trošim i struju, i naftu, i vodu, sve kao i prerađivač. Nije istina da je skuplje preraditi metar žita nego ga proizvesti: ono je na njivi pod vedrim nebom, puno je posla, ja sam ga proizveo, istresao u silos. Žito su očistili i plaćaju mi ga tako čistog kao da je riža. Ove godine su još dosta bili realni, ali nekih godina je znalo biti i deset posto nečistoće, a to sve ostane »Fidelinki«. Nitko to meni nije platio. Poslije smo od toga kupovali mekinje skuplje nego pošto je žito.

HR: Poljoprivrednici su svojodobno tražili da im se te nečistoće vrte.

Tražili smo mi to, ali nikada nam nije bilo vraćeno. Lane smo dobili neki popust i nešto malo novca – do dva posto su priznali, više od toga se odbija, pa ako je nečistoća šest posto, onda četiri posto ostaje njima. To su velike količine, puno toga ostaje, a pri tom sve ja plaćam. Ostaje im da samelju pšenicu i prodaju brašno, i opet imaju velike troškove, pa sve mora poskupiti. Čak i naspram ove cijene pšenice od 8 dinara, kruh po 20 dinara nije jeftin ako znamo da su kadgod ljudi kazali da od 100

Teško je kad snijeg zavije...

Lipo je zimi na salašu, ali kad snig zavije, onda je teško otići i doć. Zbog djece je teško, zbog škole. To je jedna pustinja. Niti imamo ceste, niti išta. Dobre ceste su u interesu države, ne samo u mome. Mi danas pravimo farme u gradu, pod prozorom jedni drugima. Zašto se ne bi napravile ceste i da farme budu kao svuda u svijetu van grada...

Volim salaš možda malo više neg što bi tribalo, malo sam zaljubljenik u salaše, inače bi već davno otišao kao i svi drugi. Volim slobodu. Zime su dugačke. Dođemo mi u grad.

Idem na predavanja, to me zanima i volim čuti predavanja stručnjaka. Možda je malo toga, ali bilo je organiziranih i po selima, samo ja sam tako – nit na selu niti u gradu, tako da teško stižem. Čitam časopise koji su vezani za poljoprivredu.

kilograma žita ima 100 kilograma kruha.

HR: Posljednjih godina poljoprivrednici su bili primorani na neki način baviti se različitim poslovima, jer nisu mogli živjeti primjerice samo iz ratarstva. Kako se Vi snalazite?

Ako netko radi stotinjak jutara, ne može živjeti samo od ratarstva, ako radi 500 do tisuću jutara, može od toga živjeti. Ali mi sad više ne znamo čime se treba baviti, ne znamo što je to što će tribati. Sad su svinje tako reći zabadava – od 35 do 45 dinara, i onaj tko je ušao u veliki tov sada je pao, izgubio je novac. Ne možeš, na primjer, s nekim ugovoriti proizvodnju, da ti on kaže: Vidi, ti ćeš imati godišnje 500 koma da svinja, ja ću to tebi kupiti po toj i toj cijeni. Takvi se uvjeti nisu pojavili do sada. Ili bilo što da se zasije za poznatog kupca. Mi danas trgujemo sa švercerima, trgovci -

ma, nakupcima, tko zna kome se sve prodaje ta roba, svinje, junad i sve to. Sve se preprodaje i to obara cijenu, jer trgovac koji je kupio od mene hoće zaraditi. Znači, mora od mene kupiti jeftino. Sada je godina rđava i nikome ništa ne triba, niti svinje, junad niti kukuruz, žito. Jer imamo samo jednog kupca, državu, i time je ograničena kupovina. Zna se tko smije kupovati, a tko ne. Sada je zabranjen i izvoz, što znači da cijena stoji. Puno ljudi je žita ostavilo kod kuće, jer čekaju neke nakupce, čekaju bolju cijenu. Ako dugovi budu reprogramirani, onda će možda ti ljudi i dobro proći, možda će dug lakše vratiti.

HR: Zna li koliko su europski prosječni prinosi?

Ne znam to, ali znam da je drugačiji odnos države. Oni imaju jaka udruženja i preko njih se bore za svoja prava. Mi kažemo svjetska cijena žita je, recimo, prije bila nekih 16 njemačkih maraka, i uvijek su se mjerili spram toga, ali proizvođač je dobivao sigurno 25 maraka, jer oni imaju svoje fondove iz kojih se proizvodnja dotira. Vjerojatno oni ne daju 2,5 metra pšenice za metar umjetnog gnojiva što mi dajemo. Ne gledamo koliko ih košta proizvodnja po jednom hektaru, koliko troškovi, repromaterijal. Vjerojatno ne rade zabadava.

HR: Zašto su kod nas seljaci tako loše organizirani?

To je nama možda ostalo malo u naslijeđe iz prošlosti. Prije je sve bilo tako organizirano da si mogao živjeti s deset hektara, pa bilo što radio. Sad je to neka tržišna ekonomija, što li je, ne razumim se, sad triba da se snalaziš. Ne možemo se navići na uvjete ovakvog rada i ovakve proizvodnje. Nije ni to bilo normalno da sa 10 hektara možeš živjeti, ali bilo je tako namišćeno i tako je bilo izračunato da si mogao zaraditi na tome. A sada bilo koliko da radiš, ni -

HR: Mislite da poskupljenje kruha bez obzira na sušu i manjak žita ne bi bilo realno?

Pa, ne bi u toj mjeri u kojoj oni planiraju. Povećanje cijene kruha se uvjetuje time što nema dovoljno brašna, a ne zato što je pšenica skupa. Nije pšenica skupa, jedino je neće biti dovoljno.

drugi.

HR: Poljoprivrednici kažu da država ima baš »dobre« trgovачke uvjete pod kojima im osigurava repromaterijal.

Sada treba vratiti 2,40 kilograma za kilogram s j e m e n s k e pšenice. To je jako veliki paritet. Znači, 500 kilograma po lancu sam dužan kako bih samo vratio sjeme, 900 kilo-

grama je arenda, pa vidi samo to. A di je umjetno gnojivo, nafta, svi ostali troškovi. Mislim da će tu kogod ostat stvarno kratkih rukava – ili zadruga ili organizatori proizvodnje. Ljudi bi vratili, ali nemaš iz čega, tu se što god mora uraditi – možda odgoditi dugove, da mogu ponovno zasijati. Ja sam nekako izgurao da ne ostanem nikome dužan, ali hoću li moći ponovno zasijati, to je sad veliko pitanje. Trebam ponovno uložiti isto toliko da zasijem, a otkaleg? Ovo što su do sada davali, to nisu bili uvjeti, ne znam kako to nazvati.

HR: Subotička Komisija za procjenu štete traži od vlade da se poljoprivrednicima isplati novčana nadoknada po zasijanom hektaru.

To bi bilo jako dobro, samo ne vjerujem. Svi su fondovi prazni, zemljoradničke mirovine nisu stigle dva mjeseca, a osim toga kasne oko 20 mjeseci. Te ni tako male mirovine, mjesečno oko dvije tisuće, i nisu u stanju isplatiti ih ljudima koji više ne mogu raditi, koji žive iz malo arende. Plaćamo danas svi poreze, jer ništa nisi mogao uraditi, niti auto registrirati, ako ne platiš porez. U mirovinski fond se počelo uplaćivati '86. godine i prvih 15 godina nitko nije mogao dobiti mirovinu jer je to bio minimum, pa oni koji su stekli prava prije morali su otkupljivati godine. Pitamo se sad svi di su ti novci. Pričali su kako će ti novci ići na razvoj poljoprivrede, kao: Što se sekirate, fond nam je potreban, to

ćemo mi uložiti u poljoprivredu. Pa, mi to nismo baš ostili. Sad bi takav fond dobro došao, da se popuni što je suša uništila. Zbog toga osjećamo da smo iskorišteni. Posljednjih 15-tak godina sve je na seljaku prošlo, sve nedaće – ako je tribalo jefine hrane, ima kod seljaka, ako je što drugo tribalo, stjera se cijena. Neću zalaziti u to kolike su plaće, jer ja se borim za svoje, i svatko nek se bori za svoje. Znam da ima i malih plaća, ali ne mogu ni ja raditi zabadava. Ako netko ne može kupiti kruha triba mu dati zabadava, ali svakako ne priko moji leđa. Ja, na primjer, imam sedam krava. Mlijeko mi plate deset dinara, i još četiri dinara je premija. To je jedan veliki posao, ljudi posao, a nije plaćeno. U dućanu je mlijeko 25 dinara, mljekara ga plati devet ili deset, premiju daje država, i sad oni, znači, imaju više na tom mlijeku nego ja. Od jedne krave imam 20 do 25 litara, a on prerađuje tisuću litara odjedared. Mislim da je poljoprivreda zašla u velike probleme. Nitko se ne buni za cijenu, mi radimo, muzemo. Nemamo kulturu traženja svojih prava, da se organiziramo i tražimo: kako mož bit mlijeko 10 dinara, to je zabadava. Ljudi su kadgod iz mlijeka kupovali aute i to je bio unosan posao. Jeste veliki posao, ali takav triba i platiti. Ljudi rade, rade, čute i dokle će to tako biti, ne znam.

HR: Ministar je prošle godine predlagao poljoprivrednicima da siju neke druge kulture. Jeste li razmišljali o tome da započnete neku novu proizvodnju?

Samo možem razmišljati o tome. Sijem pšenicu, suncokret i kukuruz i to je u ovom našem ratarenju jedino što uspijeva. Repa traži vodu, soja isto, ne znam koja je to kultura koja bi se mogla proizvesti i da ima plasman. Nije to samo proizvesti, pitanje je i tržišta. Povrtlarstvo traži navodnjavanje, ali i puno ljudskog rada, a danas je teško naći i radnike. Neće nitko raditi. Meni kad triba radnik, to se moraš ubiti da ga nađeš, a onda kad dođe, onda bi on da ga častiš, da ide i pije, i malo da radi. Za kopaње kukuruza je oko deset eura dnevnicu, ali i po te novce je teško naći radnike. Svima smeta sunce, samo meni ne smeta. Neće da rade, traže tisuću dinara na dan, i tako, ima svašta. ■

kad nije dosta. U svijetu imaju ta udruženja, ali ih proizvođači sami financiraju i zna se da od čitave proizvodnje daješ jedan posto. Tamo su zaposleni stručnjaci koji imaju pojma o svemu i oni su dužni voditi računa o svemu, jer ih plaćaš. I to je neovisno od države, zalažu se za njihova prava, i proizvođač jednostavno nema potrebu trgovati. Repromaterijal kupuju gdje žele, kredit uzimaju u banci i rade sa svojim novcem. Nisu dužni poduzeću ili zadruzi, nego banci. Naše zadruge same sebi zarađuju plaću, od marže i trgovine, i možda je to jedan normalan posao, jer ako ima desetak radnika, moraju zaraditi plaću. Drugo je da mi od naše robe izdvajamo, i kažemo, evo, nađite nam kupca, imate toliki postotak. Prošlog proljeća sam bio u Njemačkoj sa »Salašom«, koji je organizirao putovanje. Tamo imaju udruženje voćara, velike hladnjače koje su sami napravili i to je njihovo. Imaju udruženje koje radi za 11 posto od prodanog proizvoda. Znači, on ne zarađuje od razlike na cijeni, pa da je njegova zarada veća što je skuplje prodao. Tamo rade stručni ljudi i oni su uvjetovani da moraju dobro raditi ako hoće zaraditi.

HR: Da li bi zemljoradnici kod nas bili spremni odvojiti novac za takvo što?

Pa, voljni bi bili. Možda bi malo teže išlo, ali ako bi vidjeli da je bolje tako... Jer možda bi pšenica tako bila deset dinara, a ne osam, i onda bi bili zadovoljni i jedni i

U Vojvodini raste nezaposlenost

Sve više mladih bez posla

Statistika pokrajinske vlade govori kako je početkom travnja bilo 290 tisuća nezaposlenih, što je trostruko više nego početkom devedesetih godina prošlog stoljeća. Pomoćnik pokrajinskog ministra za rad i zapošljavanje Miroslav Vasin napominje da je među nezaposlenima sve više mladih, ali također i onih preko 50 godina starosti koji su u procesu privatizacije ostali bez posla. U Vojvodini je do sada nove vlasnike dobilo 200 poduzeća sa oko 17 tisuća radnika, a pred tim procesom se nalazi preko 600 poduzeća sa ukupno 80 tisuća radnika. To znači da će se rast nezaposlenosti nastaviti, jer većina novih vlasnika nema socijalni program zbrinjavanja viška radnika.

Koncem prošle godine u Vojvodini je sedam općina imalo više od deset tisuća nezaposlenih. Među njima najviše su imali Novi Sad i Srijemski Karlovci – oko 35 tisuća ljudi bez posla. Iza njih slijede Pančevo (20.500), Subotica i Zrenjanin (preko 18.000), Sremska Mitrovica i Sombor (13.500) i Kikinda (10.500). Nezaposlenost je smanjena u samo dvije općine – u Baču i Vrbasu.

Vasin također navodi kako se mijenja odnos zaposlenih u privatnom i društvenom sektoru, što može biti ohrabrujuće. Do sada je broj onih koji su ostajali bez posla prevazilazio broj novozaposlenih. Stvaranjem povoljnijih uvjeta za samozapošljavanje mogao bi se znatno smanjiti broj nezaposlenih. Jedno od rješenja je i donošenje zakona koji bi bio prilagođen jednostavnijem načinu samozapošljavanja. ■

Istraživanje novosadske agencije SCAN

Jezička indiferentnost

Tri petine, odnosno 61 posto djece u Vojvodini osim materinje ne govori drugi jezik, rezultat je istraživanja koje je provela novosadska agencija SCAN. Tek svaki deseti učenik koji se izjasnio kao Srbin govori jezik drugog naroda, premda i među tom djecom dio njih ima majke druge nacionalnosti, dok su imočeve Srbi. Uz to, svaki četvrti učenik, odnosno 25 posto njih, volio bi da je njegov profesor iste nacionalnosti kao i on, jer jedna trećina đaka zapaža da nacionalnost profesora utječe na ocjene. Također, svaki deveti anketirani učenik, ili nešto više od deset posto, tvrdi kako su profesori govorili negativno o pripadnicima drugih nacionalnosti, i to najčešće o Romima, Albancima, Amerikancima i Muslimanima. S druge strane, skoro dvije trećine učenika ističe kako u školi sa profesorima ne razgovaraju o temama koje se tiču nacionalne i vjerske tolerancije.

Cilj istraživanja agencije SCAN bio je provjeriti koliko učenici u Vojvodini znaju jezike naroda iz svoga okružja, i koliko je njihovo interesiranje za učenje tih jezika. Istraživanjem su, inače, obuhvaćeni učenici prvih i završnih razreda iz 39 škola iz 22 vojvođanska mjesta, a anketa je rađena na nastavnom jeziku učenika – srpskom, mađarskom, slovačkom, rusinskom, i rumunjskom. ■

Telex Vojvodine

Čanak i Udovički o koordinaciji u energetici

Predsjednik Skupštine Vojvodine Nenad Čanak razgovarao je u Novom Sadu sa ministricom za energetiku Srbije Kori Udovički o neophodnosti bolje koordinacije između ministarstva i vojvođanske administracije. S obzirom da je većina naftnih i plinskih resursa i infrastrukture na teritoriju Vojvodine, neusuglašenost u stavovima i djelovanju u pogledu nekih pitanja u oblasti energetike dovela bi do nepotrebnih tenzija, zaključeno je na sastanku.

Dovoljno hrane u Vojvodini

Potpredsjednik pokrajinske vlade Mile Mandić tvrdi kako će i pored suše u Vojvodini biti dovoljno hrane. »Smatramo da će ovogodišnja proizvodnja hljebnog žita

zadovoljiti potrebe pokrajine na donjem pragu, te da uvoza neće biti«, rekao je Mandić za list Danas. Proizvodnja kukuruza je realizirana na 620.000 hektara, a očekuju se prinosi tri do četiri tone po hektaru, što su relativno pesimistične prognoze. Bolji prinosi se međutim očekuju u proizvodnji industrijskog bilja i šećerne repe..

Štrajkači negiraju rektoricu

Štrajkački odbor Sindikata sveučilišta u Novom Sadu demantira izjavu rektorce Fuade Stanković da je ova odbor odbio ponudenu cijenu rada od 1.030, te tražio povećanje cijene na 1.500 dinara. Štrajkačima nikada nije ponuđena nijedna nova cijena rada, niti su ikada zahtijevali da ona bude 1.500 dinara, saopćavaju u ovom odboru.

Kostić kupio i šećeranu u Vrbasu

Miodrag Kostić, vlasnik MK Komerca, postao je novi vlasnik i šećerane »Bačka«

u Vrbasu. On je na Beogradskoj burzi kupio 90 posto kapitala te tvrtke, po cijeni od 23,5 milijuna eura. Njegov glavni sudar na aukciji prilikom kupovine akcija bila je grčka kompanija »Helenic sugar«. Kostić je kupovinom vrbaške šećerane dobio u svoje vlasništvo četvrtu tvrtku šećera u Vojvodini. Do sada je MK Komerc kupio šećerane u Baču, Kovačici i Pećincima.

Od prodaje poduzeća inkasirano osam milijardi

Od prodaje društvenih poduzeća u Vojvodini inkasirano je ukupno osam milijardi dinara, dok je obim trgovanja akcijama već privatiziranih tvrtki pet milijardi. Pri tom, najveći broj poduzeća koja su ušla u proces privatizacije je iz građevinske djelatnosti, a zatim dolaze poljoprivreda i prehrambena industrija. Od dvije stotine privatiziranih poduzeća u Vojvodini, čak četiri petine se nalaze u Južnobačkom okrugu.

Sukobi unutar najstarije hrvatske stranke u Vojvodini

Bit će onako kako odluče delegati

Održana jedna Izvanredna skupština DSHV, najavljena druga.

Sukobljene strane osporavaju legalnost jedna drugoj

Piše: Jasminka Dulić

Počeci sukoba datiraju od 23. veljače 2003. kada je održana sjednica Vijeća DSHV-a, (kojeg čine Predsjedništvo i 20 vijećnika izabranih od strane Skupštine), gdje se, tajnim glasovanjem, odlučivalo o dva prijedloga. Jedan je bio prijedlog samog *Bela Tonkovića* – da se formira anketni odbor koji bi definirao optužbe koje su pojedini članovi DSHV-a iznosili protiv njega, i ispitao njihovu utemeljenost. Ovaj prijedlog nije usvojen, već drugi o sazivanju Izvanredne skupštine, s jednom točkom dnevnog reda: glasovanje o nepovjerenju *Beli Tonkoviću*. Tada je određen i datum te Skupštine za 30. ožujak 2003. godine, no ona nije mogla biti održana zbog proglašenja izvanrednog stanja u Republici Srbiji. Nakon ovoga, navodi se u pozivu za Izvanrednu skupštinu 6. srpnja, koji je uputila subotička podružnica, predsjednik stranke je izbjegavao odrediti datum održavanja Izvanredne Skupštine, a prema Statutu je bio dužan. Subotička podružnica je stoga sazvala Izvanrednu skupštinu za 6. srpanj 2003., unatoč tome što je prema Statutu za to nadležno Predsjedništvo, i zbog čega je legalnost ove Skupštine pod znakom pitanja. Međutim, činjenica da se od pozvanih 180 delegata pozivu odazvalo 135 delegata, daje, ako ne legalnost, a ono svakako legitimitet, ovom »sastanku«, kako ga naziva *Bela Tonković*.

PRVA SKUPŠTINA: Nakon što je izabrano radno predsjedništvo i usvojen poslov-

nik o radu, prešlo se na drugu, glavnu, točku dnevnog reda – glasovanje o nepovjerenju predsjedniku stranke *Beli Tonkoviću*.

Predsjedavajući skupštine *Bela Lipozenčić* je istakao da je stanje u stranci u posljednje vrijeme nezdravo, da je stranka izgubila na rejtingu i autoritetu, da se strankom nedemokratski rukovodi, da je stranka počela zamirati i da je zbog svega toga nužno sagledati stvarno stanje u stranci. Osim toga, rekao je kako njihov cilj nije raskol u stranci, već razvoj stranke koja je nazadovala.

Petar Kuntić, dopredsjednik DSHV-a, smatra da liderski sistem rukovođenja u stranci, poslije »listopadskih promjena« više ne odgovara, da su slabi kontakti s drugim strankama, da je DSHV posvađan s drugim hrvatskim organizacijama, te se založio za obnavljanje članstva, oživljava nje rada podružnica te za sazivanje velike izborne skupštine, nakon što se održe skupštine u svim mjesnim organizacijama i podružnicama te ožive podružnice u Petrovaradinu, Baču i Somboru.

Delegati DSHV-a u HKC »Bunjevačko kolo« 6. rujna

krivanje pravog stanja stvari glede financija stranke.

Milivoj Prčić je rekao da je *Tonković* predsjednik stranke već više od 12 godina, a da je smjenljivost osoba osnovni princip demokracije, te da je već to dovoljan razlog da se traži ostavka dosadašnjeg predsjednika.

U cjelini, govornici su izrazili nezadovoljstvo radom stranke u posljednje dvije godine, te istakli da dosadašnji predsjednik stranke ima zasluge za rad stranke, od osnutka, koje mu nitko ne može osporiti, ali je, od kada je postao dopredsjednik SO Subotica, zapostavio rad u stranci, dok nacrt Zakona o osnivanju političkih stranaka predviđa da će manjinske stranke morati sakupiti 1.500 ovjerenih potpisa, što nanalže veću aktivnost i revitalizaciju stranke. Veći dio zamjerki se odnosio i na autokratsko rukovođenje strankom, te loše odnose u njoj. Osim toga, svi govornici su isticali, kako sadašnji položaj hrvatskog naroda, zahtijeva veću aktivnost i bolju suradnju među hrvatskim organizacijama, a DSHV, takav kakav je sada, nespreman je da se ravnopravno uključi u izborne trke koje dolaze.

IZGLASANO NEPOVJERENJE: Od 135 delegata, 122 delegata je bilo za izglasavanje nepovjerenja dosadašnjem predsjedniku stranke, 11 protiv i 2 uzdržana. Broj delegata koji su sudjelovali u radu svakako je indikativan, te ukazuje na veli-

Radno predsjedništvo 6. rujna

ko nezadovoljstvo koje u stranci postoji s dosadašnjim načinom rada. Nakon izglasavanja nepovjerenja, usvojeni su i zaključci ove skupštine kojima se, između ostalog, poništavaju odluke Predsjedništva DSHV-a održane na sjednici 30. lipnja 2003. godine u Sonti. Na ovoj sjednici Predsjedništvo DSHV je donijelo odluku o održavanju Izvanredne izborne skupštine 20. srpnja 2003. godine. No, usprkos tome što ovu odluku ne priznaju, svi nazočni delegati su ipak pozvani da dođu na zakazanu Izvanrednu izbornu skupštinu radi, kako se navodi u Odluci ove skupštine, »važnih odluka za budućnost stranke«. Poništava se i odluka o formiranju anketnog odbora koje je formiralo Predsjedništvo radi utvrđivanja povrede Statuta od pojedinih dužnosnika DSHV-a. Skupština nadalje konstatira da je Bela Tonkoviću izglasovano nepovjerenje, i da je smijenjen s dužnosti predsjednika DSHV, te se poziva da preda svu dokumentaciju i pečate stranke.

NAJAVA DRUGE SKUPŠTINE: U ime Predsjedništva DSHV Bela Tonković je 8. srpnja 2003. sazvaio konferenciju za novinstvo gdje je najavio drugu Izvanrednu izbornu skupštinu DSHV, 20. srpnja 2003. Prema odluci Predsjedništva, rekao je Tonković, glavne će točke biti razrješenje predsjednika, Predsjedništva, Vijeća i Nadzornog odbora i zatim izbor novih vršitelja ovih funkcija. Prema Statutu DSHV, rekao je Tonković, izvanrednu skupštinu može zatražiti i Nadzorni odbor ako se utvrde neke neregularnosti u financijskom poslovanju i u zakonitosti rada organizacije. Nadzorni odbor, međutim, nije obavio nikakvu istragu u tom smislu, ali je Vijeće zatražilo na svojoj sjednici 23. veljače 2003. da se održi Izvanredna skupština i Predsjedništvo je na temelju člana 29 stav 2, 29. lipnja ove godine, odredilo mjesto, datum i dnevni red, II izvanredne izborne skupštine.

Tonković je rekao novinarima da se: »...već skoro godinu dana u DSHV događaju vrlo neugodne stvari za čitavu organizaciju. Prvo sam bio optužen za navodno prisvajanje nekog novca, i ja sam to predao sudu kao klevetu, proces je pri kraju, i namdam se da će na idućem ročištu biti donesena i presuda. Kasnije su se stalno izmišljale nove optužbe na moj račun i ja sam zatražio formiranje jednog anketnog odbora, kao demokratske institucije, koji je trebao ispitati osnovanost tih optužbi protiv mene, to je odbijeno i po principu – kadija te tuži kadija ti sudi – stalno su izmišljane nove i nove optužbe koje sam jedno vrijeme opovrgavao, pa su one bile odbacene, a kasnije ih nisam ni opovrgavao,

Mr. Bela Tonković

jer mi je jasno bilo da su one smiješne. Bit stvari je da me se kao ličnost i kao predsjednika DSHV-a diskvalificira i uništi sve što sam radio. Ja sam potencijalni svjedok pred Haškim sudom u slučaju Šešelj i diskvalifikacijom moje ličnosti dovodi se u pitanje i vjerodostojnost potencijalnog svjedoka pred tim sudom.»

Između ostalog Bela Tonković je rekao kako sastanak koji je sazvala subotička podružnica nije u skladu sa Statutom, te da je njen cilj bio da se izazove sukob između legalnih organa DSHV i Predsjedništva, zbog čega oni nisu ni htjeli sudjelovati u tom.

Na pitanje što očekuje od najavljene Skupštine, Bela Tonković je odgovorio: »Dvadesetog ovog mjeseca održati će se legalna Izvanredna skupština i Predsjedništvo, kao organ koji ima ovlasti da sazove skupštinu, je odredilo i dnevni red. Ja nisam prorok, ni prorokov sin, da unaprijed određujem i pogađam što će biti. Biti će onako kako delegati budu odlučili, a ja ću svaku odluku te Skupštine prihvatiti. Predsjedništvo je, dakle, odredilo dnevni red, a nije Bela Tonković, kako tvrde. Bela Tonković je jedan od 13 članova Predsjedništva, i ima samo jedan od 13 glasova.»

KAKVE ĆE BITI POSLJEDICE: Osta je, dakako, pitanje kako će se ovaj sukob odraziti na kompletnu situaciju u hrvatskoj zajednici. Bela Tonković je rekao da će se »...na političku volju hrvatskog naroda to negativno odraziti, a kako će se odraziti na Hrvatsko nacionalno vijeće teško je reći. Ja sam predlagao DSHV-u da se izradi jedan prijedlog Statuta nacionalnog vijeća oko

kojeg ćemo se svi moći okupiti i jedan od onih, koji me sad napadaju, je dobio zadatak da to uradi ali nije ništa uradio – tako da je usvojen ovaj statut koji je uveo jednu demokratsku praksu, ali za nas ne baš naj-sretniju da se preglasavanjem može donijeti svaka odluka i time je stvorena mogućnost da 15 od 35 članova Nacionalnog vijeća uvijek budu u 'autu', što nije dobro za Nacionalno vijeće ni za hrvatski korpus. Objedinjena politička opcija među Hrvatima bi bila vrlo dobra, kad bi se to moglo postići, međutim, na ovaj način se to ne postiže, ovo je najgori mogući put prema tom cilju«, rekao je novinarima Bela Tonković.

I tako, dok se obje strane zalažu za objedinjavanje snaga i suradnju, sve u interesu hrvatskog naroda na ovim prostorima, svojim ponašanjem i djelovanjem ne daju mnogo nade da će se to u skoro vrijeme i ostvariti. Žalosna činjenica ostaje da se o političkim aktivnostima u hrvatskoj zajednici čuje mahom kada se događaju sukobi i prepirke, ali ostaje da se vidi da li će ova 'bura' na hrvatskoj političkoj sceni kada prođe donijeti nešto novo i konstruktivnije, ili će ostaviti iza sebe prazninu. A izbori se bliže...

Politička neslaganja ili »obična« svada

Veliku pažnju novinara izazvala su dva nepredviđena momenta u kontekstu ovih događaja. Prvi, kada se Ilka Tonković, supruga Bele Tonkovića, odazvala pozivu subotičke podružnice za Izvanrednu skupštinu, 6. srpnja, uzela riječ i zapitala nazočne zašto se nije slijedila procedura već se pokušava prvo poniziti dosadašnjeg predsjednika, da bi ga potom smijenili, na što je Bačić odgovorio protupitanjem, zašto sam Bela Tonković nije došao iako je dobio poziv, k tome preporučeno.

Drugi događaj zbio se na konferenciji za novinstvo koju je sazvaio Bela Tonković, 8. srpnja. Na konferenciji koja se održavala u prostorijama DSHV-a pojavili su se Blaško Temunović, Martin Bačić, Josip Gabrić i Petar Kuntić, te iako ih je Bela Tonković zamolio da napuste konferenciju i sazovu svoju ukoliko žele nešto saopćiti, ostali su u prostoriji, izrazivši svoje negodovanje činjenicom da je Bela Tonković uopće sazvaio konferenciju i onime što je govorio. Tonković je prekinuo konferenciju i pozvao novinare da dođu u njegovu kancelariju, a »suprotna« strana je iskoristila priliku i iznijela novinarima svoje stavove.

Srbija i Hrvatska obuzdavaju navijačke strasti

Zakon hladi usijane glave

Hrvatska i Srbija gotovo istodobno donose zakone o navijačima. Je li i uzrok tomu zajednički?

Piše: Nikola Pe rušić

Koncem osamdesetih godina skupine mladih i žestokih momaka počele su oponašati engleske i talijanske huligane, a uzavrele nacionalne strasti brzo su homogenizirale navijačke skupine. Iz Ultrasa su nastale Delije, Partizanovci su postali Grobari, Bad Blue Boysi su zamijenili zagrebačke modre, a Torcida je prednjačila u pirotehnicima. Tadašnje novotarije su uključivale nošenje spitfire jakni s dva lica, a navijači momčadi na gostovanju bi na stadionu nosili narančastu stranu kako bi iritali svojom prisutnošću na »neprijateljskom« terenu.

Pored toga, počelo se raditi na navijanju, koordinirane su aktivnosti lidera koji bi animirali masu, u modu su došli navijački šalovi i koreografije, nacionalne i klupske zastave. Rast standarda omogućio je uvoz petardi, baklji i pirotehničkih sredstava, kao i putovanja po bivšoj SFRJ i Europi.

ČETVORKA: Bad Blue Boysi su devedesete izazvali velik incident u talijanskom mjestu Atalanta na početku sezone, a zatim su slijedili i okršaji navijača u domaćem prvenstvu. Svaka utakmica između klubova »velike četvorce« koju čine Dinamo, Hajduk, Partizan i Crvena zvezda, jer nikad nisu ispali iz prve nogometne lige SFRJ, nosila je rizik sukoba. No, ni u Bo-

sni nije bilo mirno, Horde zla je prilično ilustrativno ime jedne navijačke skupine.

Kada su nadmetanja prerasla u neprijateljstva, na vrhuncu netrpeljivosti desio se Maksimir. Ogroman sukob koji su planirale obje strane policija nije spriječila, u strahu od čistki u svojim redovima. Utakmica nije odigrana, ali je poruka bila jasna – sukob je počeo. Nakon dvije godine većina tih mladića je obukla uniforme. Jedni da bi se branili, drugi da bi oslobađali.

Tijekom ratnih godina navijanje nije imalo smisla, kao niti navijačka aktivnost. Za ljude koji su nosili kalašnjikove, pištaljke i petarde nisu predstavljale neko uzbuđenje. Jedni su izgubili živote, a drugi svoje prijatelje i suborce. Stoga se tek nakratko pritala ratoborna ekstaza navijanja.

Svoj veliki comeback na huligansku scenu Bad Blue Boysi su imali prije dvije godine u Milanu, gdje su demolirali glavni gradski trg, te su vraćeni u domovinu s pečatom u putovnici koji im onemogućava ulazak u Italiju na nekoliko godina. U međuvremenu, srpska navijačka scena, pritisnuta izolacijom, uglavnom se iskaljivala međusobno na utakmicama Partizan – Zvezda. Mada su zapravo navijači beogradskog Rada otišli najdalje u ratobornosti koja je počela poprimati fašistoidna obilježja. Veliki neredi desili su se u Beogradu nakon 5. listopada 2000, kada je osobno premijer Đinđić morao posredovati kako bi se odigrala utakmica »vječitih rivala« koja je onemogućena masovnim sukobom na terenu.

ZAKON: Iako su incidenti u Kranju, Beogradu i Novom Sadu doveli do konačne spoznaje što se dešava ako se dugo vremena ništa ne poduzima u otklanjanju nasilničkog »navijanja«, zanimljivo je kako se prijedlog »Zakona o navijačima« gotovo istodobno našao na dnevnom redu Vlade

photo by www.ultras.ch

Republike Srbije i Vlade Republike Hrvatske.

Zakon o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama, koji je nedavno usvojila Skupština Srbije, propisuje da će organizator biti dužan osigurati tehničku opremu za praćenje i snimanje ponašanja gledalaca na objektu, dok će policija dobiti ovlaštenje da s utakmice, odnosno stadiona, udalji svakog »iz čijeg bi se ponašanja moglo zaključiti da je sklon nasilničkom i nedoličnom ponašanju«.

Pod udar zakona doći će i huligani koji sudjeluju u obračunu ili napadaju sudionike priredbe, bacaju na teren ili u gledalište predmete koji mogu ugroziti nečije živote i imovinu, oni koji izazivaju mržnju i netrpeljivost, oštećuju sportski objekt, opremu, uređaje i instalacije na njemu. Zatim, kaznu riskiraju i oni koji izazivaju nered prilikom dolaska, odnosno odlaska sa sportskog objekta, remete tok priredbe, upadaju u teren, službene prostorije, službene ulaze, ili u dio gledališta namijenjen protivničkim navijačima, unose i upotrebljavaju alkohol i pirotehnička sredstva.

KAZNE: Domaći zakon predviđa i stroge kazne. Nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi tretira se kao kazneno djelo. Za najblaži oblik predviđena je kazna od tri mjeseca do jedne godine zatvora. Ako se djelo izvrši u grupi, njene sudionike čeka zatvor od šest mjeseci do tri godine, dok kolovođe mogu računati da će iza brave ostati od jedne do pet godina.

Navijači kritiziraju

»Drugi ubijaju, pljačkaju, prodaju drogu, pa idu dvije godine u zatvor, a navijače će slati pet godina na robiju zbog tuče. To nema logike, mislim da ovi na vlasti žele donošenjem zakona sačuvati svoje fotelje, jer znaju da su ih navijači doveli na vlast i da ih navijači mogu skinuti s vlasti«, kaže Neša Strah, jedan od vođa navijača Partizana.

»U redu je da se strogo kažnjavaju fizički napadi na sportaše i na službena lica, ali zašto su sporna pogrдна skandiranja, transparenti, baklje i barjaci? U nekim slučajevima policija izaziva nered umjesto da ih sprečava, praktično neredi izbiju zbog nestručne policije«, smatra jedan od vođa navijača Crvene zvezde. ■

Ukoliko netko od huligana izbjegne kazneni sud, sačekat će ga sudac za prekršaje koji ga može kazniti do 60 dana zatvora. Uz zatvorsku kaznu sudac za prekršaje može izreći i takozvanu zaštitnu mjeru kojom zabranjuje prisustvo na sportskim priredbama. To znači da će se to lice neposredno prije početka utakmice morati javiti u policijskoj stanici i tamo ostati do završetka sportske priredbe. Zaštitna mjera može trajati od tri mjeseca do jedne godine, a ona se izriče obavezno onima koji ponove prekršaj.

Od suca za prekršaje trebaju strepiti i sportski savezi, društva, klubovi i organizacije koje naprave propuste, odnosno ne poduzmu propisane mjere prigodom organizacije priredbi. Ona mogu zbog toga biti kažnjena od 200.000 do 400.000 dinara, a odgovorna lica u njima od 10.000 do 200.000 dinara.

ISKUSTVA: Zanimljivo je vidjeti kako se s problemom huligana bore u Italiji i Engleskoj. U Engleskoj, osim zatvora, navijačima zbog divljanja može biti izrečena i zabrana prisustvovanja utakmicama u zemlji, ali i u inozemstvu, na period od dvije do čak 10 godina! Ta mjera zabrane može biti izrečena čak i ako sud samo procijeni da bi njeno izricanje pomoglo sprečavanju nemira u nekom konkretnom slučaju. Navijači koji budu uhvaćeni u kršenju ove mjere kažnjavaju se s pola godine zatvora i/ili 5.000 funti globe (oko 7.500 eura), a interesantno je da se divljanjem na sportskim događajima bavi posebno odjeljenje u okviru Nacionalne kriminalističko-obavještajne agencije.

Što se tiče Italije, Vlada je nedavno pooštrila propise u oblasti sigurnosti na nogometnim stadionima. Najvažniju promjenu predstavlja uvođenje takozvanog od-

loženog hapšenja, što znači da policija može uhapsiti svakog huligana u roku od 36 sati po završetku utakmice kad god televizijski ili foto-zapis omogućavaju sigurno utvrđivanje identiteta. Omogućen je i izuzetno brz postupak pred sucem koji može izreći kaznu zatvora od šest mjeseci do tri godine. Ta kazna se može pretvoriti u uvjetnu kaznu zabrane ulaska na stadion u periodu od jedne do pet godina. U tom periodu »tifoza« se mora pojavljivati u određenoj policijskoj stanici svaki put 10 minuta prije početka utakmice svoga tima.

KRITIKE: No, Zakon o navijačima je doveo i do neočekivane suradnje između sukobljenih navijačkih skupina. Delije, Grobari, Firma i United Force su medijima dostavili zajedničko priopćenje u kojem se kritiziraju novinari, političari, pripadnici MUP-a, čelnici nogometnih saveza. Predvodnici navijačkih skupina navode kako svi navedeni »neki namjerno, a drugi iz neznanja, uporno pokušavaju široke društvene probleme svesti na okvir stadiona i objasniti pojmom huliganstva«. Navijački lideri pitaju zar se glad, besparica, ratovi, bijeda, nestručnost, sveopća korumpiranost manifestiraju samo na stadionu i nigdje drugdje. U nastavku te jeftine priče o dobrim momcima i lošim okolnostima dovodi se u pitanje uopće potreba za jednim ovakvim zakonom, jer je »svima dobro poznato da se svaki oblik vandalizma i nasilja, na stadionu i van njega već sankcionira postojećim kaznenim i prekršajnim zakonima«. Na koncu, u pismu navijačkih skupina osjeća se prijetnja, jer se »upozoravaju svi oni, koji su odgovorni za kreiranje i usvajanje ovog zakona, da će ovakvim postupcima izazvati još veće nezadovoljstvo ljudi, a nas natjerati da različitim

vidovima prosvjeda pokažemo da bi bilo koji klub ispaštao bez navijača«.

HRVATSKA: Hrvatska Vlada nedavno je utvrdila Prijedlog zakona o navijačima, kojim će sankcionirati sve, od tuče i razbijanja imovine do paljenja baklji na stadionima. Prijedlog zakona predviđa zatvorske ili novčane kazne za pojedince koji izazivaju nered. U takvim slučajevima, prekršajni sudac može navijaču izreći kaznu i do 10.000 kuna (oko 1.300 eura), odnosno 30 dana zatvora. Neo-

visno od novčane ili zatvorske kazne, sudac može navijaču u sljedećih pet godina zabraniti odlazak na bilo koju utakmicu.

Hrvatski zakon predviđa kazne i za nacionalističko ili uvredljivo navijanje. Prema Prijedlogu hrvatske Vlade, za red na stadionu će biti zaduženi redari koje osigurava organizator, kao i policija koja će imati znatno šira ovlaštenja nego ranije.

Prijedlog zakona predviđa i prohibiciju. Umjesto piva na stadionu ili u dvorani moći će se prodavati isključivo voda i sokovi, a opijanje je zabranjeno dva sata prije i nakon utakmice, ma gdje navijač bio. Navijače za koje se procijeni da su pripiti ili nose transparente uvredljivog sadržaja, policija može udaljiti i prije bilo kakvog izgreda ili ih pritvoriti do dva sata nakon utakmice. Prema Prijedlogu zakona i klubovi koji ne sprovedu sigurnosne mjere bit će sankcionirani, novčano najviše do 100.000 kuna (oko 13.000 eura). Iako je Zakon ranije pripreman, divljanje s Europskog vaterpolskog finala iz Kranja povećalo je odlučnost za njegovim provođenjem.

Bad blue Boysi su zastupnicima državnog Sabora Republike Hrvatske podijelili zajedničko pismo navijačkih skupina koje odbacuju utemeljenost zakona. ■

Posjet rukovodstva HNV-a gradonačelniku Subotice

U prvom službenom predstavljanju novom gradonačelniku Subotice Gézi Kucseri, organiziranom 7. srpnja, prisustvovali su predsjednik Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine, mr. sc. Josip Ivanović, predsjednik Izvršnog odbora Vijeća Lazo Vojnić Hajduk.

»Predsjednik HNV-a Josip Ivanović, je predstavljajući nadležnosti i rad Vijeća, ukazao na moguće momente suradnje između HNV-a i lokalne samouprave Subotice, dok je predsjednik Izvršnog odbora HNV-a Lazo Vojnić Hajduk konkretizirao oblike suradnje između lokalne samouprave Subotice i HNV-a« – stoji u priopćenju. Gradonačelnik Subotice izrazio je spremnost na suradnju s Nacionalnim vijećem hrvatske nacionalne manjine razumijevajući ukupnu problematiku u radu nacionalnih vijeća. Na koncu razgovora je predsjednik HNV-a pozvao gradonačelnika Subotice Gézu Kucseru da posjeti prostorije ureda Vijeća. ■

»Hrvatska riječ« predstavljena i u Beogradu

U župnim prostorijama i Crkvi Krista Kralja u Beogradu je 5. srpnja u organizaciji beogradskog nadbiskupa i metropolita mons. Stanislava Hočevara predstavljen informativno– politički tjednik »Hrvatska riječ«. O osnivanju lista i uređivačkoj politici govorio je direktor i v. d. glavni i odgovorni urednik tjednika Zvonimir Perušić. Svima okupljenima je poslije svete mise i razgovora o novom projektu hrvatske zajednice razdijeljen veliki broj primjeraka »Hrvatske riječi«. ■

mons. Stanislav Hočevar

Suradnja s Osijekom i na regionalnoj razini

Predsjednik Izvršnog odbora SO Subotica Arpad Pap i članci IO zadužena za kulturu i informiranje Ildiko Lovaš primili su 9. srpnja generalnu konzulicu Konzulata Republike Hrvatska u Subotici dr. Jasminu Kovačević i načelnicu Odjela za društvene djelatnosti gradskog poglavarstva Osijeka Jasminku Kovač-Novak, te predsjednika Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine mr. Josipa Ivanovića, predsjednika IO HNV Lazu Vojnić Hajduka i člana IO HNV zaduženog za kulturu Berislava Skenderovića.

Razgovor se vodio o mogućnostima proširenja odlične suradnje Subotice i Osijeka u sferi kulture na regionalnu razinu, u koju bi bili uključeni i partnerski gradovi Mađarske i Rumunjske. Osim toga, proslavi subotičkog Dana grada će se pridružiti Osijek svojim kulturnim sadržajima, muzejskom izložbom i koncertom. Ovaj sastanak je bio i prigoda da se počnu strateški razmatrati sadržaji kojima će se suradnja nastaviti sljedeće godine, dok će u definiranje strategija biti uključeno i Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine. Konačno, nastavljaju se organizacijske pripreme za gostovanje Hrvatskog narodnog Kazališta iz Osijeka sa nekim većim sadržajem, operom ili koncertom. ■

Nova emisija TV divana emitira se u nedjelju 13. srpnja na drugom programu Televizije Novi Sad s početkom u 18.30.

Iz sadržaja emisije: aktualna događanja u DSHV-u, proslava Dana državnosti RH u Subotici i Beogradu, susret pjesnika »Lira naiva 2003«, XVIII. Kolonija slamarki u Tavankutu, predstavljanje »Hrvatske riječi« u Beogradu, običaj preskakanja ivanjske vatre. ■

VIJESTI

Za horgoški prijelaz 65 milijuna dinara

Vlada Srbije odobrila je 65 milijuna dinara kao prvu tranšu novca koje SCG treba uložiti u izgradnju novog drumskog graničnog prijelaza Horgoš, priopćila je ministrica prometa i veza u Vladi Srbije *Marija Rašeta Vukosavljević*. Nakon što je obišla gradilište novog graničnog prijelaza, ministrica prometa je održala konferenciju, na kojoj su se novinarima obratili i direktor Građevinske direkcije Srbije *Zoran Popović*, te vođa projekta *Nicolas Marcoux* iz Europske agencije za rekonstrukciju koja u najvećem dijelu financira izgradnju prijelaza. Rašeta Vukosavljević je rekla kako očekuje da će prijelaz biti izgrađen u roku, do srpnja 2004. godine, iako je u startu bilo malo zakašnjenja. Granični prijelaz kod Horgoša najfrekventniji je prijelaz SCG, procjenjuje se da je prošle godine tamo granicu prešlo oko 3,5 milijuna putnika, dva puta više nego preko zračne luke u Beogradu. Europska agencija za rekonstrukciju odvojila je za izgradnju ovog prijelaza 9,2 milijuna eura, dok Srbija i Crna Gora treba izdvojiti 150 milijuna dinara, tj. oko 2,5 milijuna eura.

Susret gospodarstvenika Slovenije i Subotice

U organizaciji Udruženja Slovenaca u Subotici »Triglav«, održan je susret izaslanstva Gospodarske komore Slovenije i subotičkih gospodarstvenika te predstavnika općine. Na susretu je bilo riječi o unapređenju suradnje, a najavljeno je da će Suboticu uskoro posjetiti i nedavno osnovan Slovenački poslovni klub.

I građani o općinskom proračunu

Pristupanjem Programu za reformu lokalne samouprave u Srbiji, Skupština općine Subotica je oformila Povjerenstvo za suradnju s građanima. Prva vidljiva aktivnost ovoga povjerenstva je uključivanje građana u proces definiranja smjernica općinskog proračuna za sljedeću godinu. Tako je povjerenstvo već sačinilo upitnike koji će imati edukativno i informativno dejstvo, a ujedno će dati odgovore na pitanje što građani smatraju za prioritete. An-

ketiranje građana će se sprovoditi do 20. srpnja, a 34.000 upitnika će se distribuirati putem lokalnih listova: Subotičke novine, 7. Nap, Dani, Hrvatska riječ i Magyar szo. Od građana se očekuje da do 20. srpnja predaju popunjene upitnike na porti Gradske kuće ili u mjesnoj zajednici, a upitnik se može popuniti i putem općinskog web-sajta www.subotica.co.yu. Nakon obrade podataka i prezentacije stavova građana organizirat će se javne tribine na razini grada i mjesnih zajednica, te će se paralelno s njima odvijati i rad stručnih službi.

Filmski festival pod pitanjem

Deseti međunarodni filmski festival na Paliću bit će održan od 25. srpnja do 1. kolovoza, a prvi put će se prikazivati isključivo europski filmovi. Osim natjecateljskog programa s 15 ostvarenja, predviđen je i prateći program. Ipak, održavanje je festivala još uvijek upitno, jer nije osiguran glavni sponzor.

Predsjednik Izvršnog odbora SO Subotica *Arpad Pap* rekao je na ovoj tjednom brifingu kako je filmski savjet od općine tražio 2,5 milijuna dinara, a da je za sada osiguran jedan milijun od Vojvodanske banke. Istaknuo je kako se nada da će općina »izgurati« i ovogodišnji festival, mada konstatira kako je Skupština općine kao osnivač i do sada uvijek bila stavljena pred svršen čin.

U Subotici osnovan Građanski savjet

Na inicijativu Cesida, u Subotici je osnovan Građanski savjet, koji čini petnaestak nevladinih organizacija koje djeluju u ovoj općini. Cilj osnivanja ovakvog tijela je povećanje stupnja suradnje u samom nevladinom sektoru, ali prije svega veća participacija građana u javnom životu. Ideja Cesida, koji je ovu inicijativu pokrenuo u 23 grada u Srbiji, je da se građani počnu intenzivnije baviti svojim okruženjem, kaže *Miodrag Milosavljević*, predstavnik Cesida. Na prvom subotičkom skupu NVO koje su ušle u ovaj Savjet potpisan je protokol o suradnji, i izabrano tročlano koordinaciono tijelo koje će realizirati ovu suradnju.

Gabor Kudlik, predsjednik otvorenih

perspektiva napomenuo je da Građanski savjet ne smije biti teren »frustriranim političkim opcijama«, koje bi željele da na ovaj način dobiju prostor za napade na lokalnu samoupravu.

V. L.

Pola godine Pravnog savjetovališta za žene

Već pola godine Subotičanke imaju mogućnost dobiti besplatnu pravnu pomoć ukoliko dožive povredu nekog prava na radnom mjestu ili prilikom upošljavanja. Dovoljno je da utorkom poslije podne svrte u prostorije Centra za ženske studije u Ulici Đure Đakovića br. 23 ili pozovu telefon 557-399. Pravno savjetovalište, prvo ovakve vrste u Subotici, organizirao je Ženski centar za demokraciju i ljudska prava, zahvaljujući podršci Fonda za otvoreno društvo.

Dosadašnja iskustva *Milke Gabrić*, dežurne pravnice u Savjetovalištu, potvrđuju da je inicijativa za pružanje ovakve vrste pomoći ženama i opravdana i potrebna.

Najčešći razlozi obraćanja Savjetovalištu za pomoć su dobivanje otkaza, premještanje na slabije plaćeno radno mjesto, smanjivanje plaća i neisplata zarada.

Pravno savjetovalište za žene radit će do 15. srpnja, a daljnji rad ovisi od podrške donatora.

M. D.

Voda iz Tise za oporavak Palića

Zbog tropskih vrućina i dugotrajne suše, razina vode u jezeru Palić dnevno je opadala za 1 santimetar i bila je na kritičnoj crti, zbog čega je jezeru prijetila ekološka katastrofa. Zahvaljujući novčanoj pomoći republičkog Ministarstva za zaštitu životne sredine, Izvršnog vijeća Vojvodine, lokalne samouprave i »Vojvodina-vodama« osigurano je oko 2,5 milijuna dinara za upumpavanje oko milijun kubnih metara vode iz kanala »Tisa-Palić« koje je otpočelo u nedjelju navečer.

KPHZ »Šokadija« u Republici Hrvatskoj

Nezaboravni dani »Đakovačkih vezova«

Početak srpnja je bio izuzetno sadržajan za članove KPHZ »Šokadija« iz Sonte. U subotu i nedjelju, 5. i 6. srpnja, gostovali su u Republici Hrvatskoj, kao sudionici međunarodnih manifestacija »Kolo na Gaju« u Kruševici i »Đakovičkih vezova« u Đakovu. Dvosatna vožnja autobusom od Sonte do Đakova bila je ugodna jer za lijep ugođaj treba samo malo uživanja tamburica i glasova. Pjesma i svirka nije prestajala, pa je putovanje brzo prošlo. Stanica nam je bila u Budrovcima, pri gradskom naselju Đakova, gdje su nas ugostili članovi mjesnog KUD-a »Šokadija«. Poslije ručka i kratkotrajnog odmora odvezli smo se u Kruševicu, mjesto u Brodsko-posavskoj županiji, gdje smo bili sudionici međunarodne smotre folklor »Kolo na Gaju«. Nastupili smo prvi sa spletom šokačkih plesova i pjesama. Za vršnom pjesmom »Naši stari« digli smo gledalište na noge. Nažalost, druženje je trajalo svega 15 minuta, nakon svoje točke morali smo u autobus, jer nas je iste večeri čekao nastup u Strossmayerovom parku u Đakovu, u okviru manifestacije »Đakovački vezovi«, gdje smo nastupili oko ponoći, s malo izmijenjenom koreografijom. I ovdje nas je gledalište ispratilo dugotrajnim pljeskom. U Budrovcima su nas domaćini dočekali s malim osvježenjem, a po dobrom, slavonskom običaju i tamburašima, tako da smo na spavanje pošli već kad je gotovo bilo vrijeme za ustajanje. No, nije nam prvi put, živ čovjek svašta izdrži.

U nedjelju 6. srpnja bili smo sudionici glavnog događaja na »vezovima« – svečane povorke. Onako umorni i neispavani, ali punog srca i duše, prošli smo tu trasu od kilometar i pol glavnim ulicama Đakova, uz ples i pjevanje. Tog dana je u Đakovu bilo divno osjećati se žiteljem Sonte. Poslije povorke imali smo još jedan nastup – reprizu od prethodne večeri, u Strossmayerovom parku. Posjetili smo i Katedralu, a u povratku smo se odvezli u

Šokačko kolo ispred Katedrale

posjet našoj mještanki, sestri Ljiljani Prelić, koja obitava u samostanu u Levanjskoj Varoši. Sestre Karmelićanke su nas srdačno ugostile, a mi smo njih počastili šokačkim pjesmama i plesovima.

Do Sonte smo putovali u tišini, tek uz poneku šalu, za pjesmu i svirku više nije bilo snage. Predsjednik »Šokadije« Dejan Bukovac prepun je dojmova: »Izuzetno sam zadovoljan našim sudjelovanjem na ovako značajnoj manifestaciji kakvi su »Đakovački vezovi«. Drago mi je da nas je publika onako primila, imam dojam da su oduševljeni našim pjevanjem, plesanjem i nošnjama. Pokazali smo im da i kod nas u Vojvodini Šokadija još uvijek čuva kulturnu baštinu predaka, svoju ikavicu, starinske pjesme i plesove. Sad sam preumoran, potrebno mi je da se odmorim i sredim dojmove i da se sa svojom »Šokadijom« pripremim za predstojeće aktivnosti, jer već početkom kolovoza čeka nas subotička »Dužijanica«.

O ĐAKOVU I »VEZOVIMA«: S koje god strane prilazili Đakovu, prvo ćete ugledati dva tornja i kupolu za mene najljepše Katedrale na prostorima od Venecije do Istambula. Ta Katedrala, zaštitni znak Đakova, središte je grada koji se od nje razlijeva u svim pravcima, završavajući u poljima. Đakovo se kao grad spominje 1239. godine, kada je, prema požutjelim listinama, bio biskupsko sjedište. U arhitekturi Đakova i danas dominira stara

gradska jezgra iz 18. i 19. stoljeća s karakteristikama baroka, secesije i historicizma. Svakako, bez premca je Katedrala velikog hrvatskog patriote i mecene umjetnosti i prosvjete biskupa Josipa Jurja Strossmayera, s osobitostima arhitekture gotike i romanike.

Tradicija života ljudi na ovim prostorima, te bogatstvo folklor, je sačuvano i njegovano u okrilju izuzetne manifestacije »Đakovački vezovi«. Đakovo je i sinonim za ljubav prema konju, vjernom čovjekovom suputniku, iskazana u višestoljetnoj tradiciji uzgoja plemenitih grla u čuvenoj ergeli lipicanera. Ovaj grad u sebi duboko ukorjenjuje i tradiciju vinogradarstva i lovstva, a njegovih tridesetak tisuća žitelja brižno čuvaju tradiciju, povijesne znamenitosti, zelenilo, te duhovno i materijalno nasljeđe grada. Davne 1966. godine utemeljena je manifestacija »Đakovački vezovi«, koja je u početku bila smotra folklor Slavonije i Baranje, a vremenom je prerasla lokalne okvire, da bi danas bila velika međunarodna priredba. Naziv Smo-

U Karmelićanskom samostanu

Posjet Karmelićanki iz Sonte

Defile sudionika »Đakovačkih vezova«

tre potpuno odgovara priredbi: sudjeluje sedamdesetak folklornih skupina, i oko četiri tisuće izvođača, a svaka skupina ima drugačiju nošnju, svaka nošnja drugačiji vez.

Zadnjeg dana Smotre, kad svečana povorka svih sudionika prolazi gradskim ulicama kao nekakva pokretna izložba boja i linija, iz daljine izgleda kao da se duga spustila na grad. U desetak nezaboravnih dana trajanja »Đakovačkih vezova« središta događanja su trg ispred Katedrale i Ljetna pozornica u Strossmayerovom parku. Tu se smjenjuju folklorne skupine, pjesme, plesovi, običaji. Uz prepuno gledalište, program traje do kasnih večernjih sati. Nošnje su tako slične, a tako različite. Teško je naći dvije iste, no svaka plijeni svojom ljepotom. Vidjeli smo i izbor najljepših nošnji za djevojke i snaše. Bila je

to velika revija ljepote. Ne znaš da li su ljepše djevojke, snaše, ili nošnje. U sklopu »Vezova« u Bazilici sv. Petra uz orgulje nastupaju poznati operni pjevači i pjevački zborovi, a u izložbenom salonu izlažu likovni umjetnici. Zastupljeni su i gastronomski sadržaji, koji traju cijeli tjedan, izložbama i ocjenjivanjima slavonske hrane, kruha i vina.

Konj – ta plemenita životinja, nestaje s njiva, ustupajući mjesto strojevima. Malo-brojni konji ostali su ljubav i ponos svojih vlasnika, a i dokaz statusa. »Đakovački vezovi« su i smotra svatovskih zaprega, seljačkih kola okićenih cvijećem, vezenim jastucima, ručnicima i ponjavama, s upregnutim konjima, kao nekad za svadbe. Sportski program na hipodromu, sa skakanjem preko prepona, vožnjom dvoprega i četveroprega, prilika je da se konji vide u svojoj punoj ljepoti i ponosu. Pokraj brojnih skupina iz Hrvatske, ove godine je u manifestacijama, koje su trajale od 21. lipnja do 6. srpnja, sudjelovalo i 11 skupina iz europskih zemalja i jedna iz Kanade. Našu zemlju je zastupala KPHZ »Šokadija« iz Sonta.

Ivan Andrašić

»Kolo na Gaju« – Kruševica

Kruševica je mjesto u sastavu Općine Slavonski Šamac, u Brodsko-posavskoj županiji, mjesto gdje se djelomice zadržao tradicionalni način života, mjesto u kojem još i danas zamiriše kruh iz vanjske krušne peći, mjesto u kojem šljivovica, boje starog zlata, najavljuje dobar zalogaj starog slavonskog kulena. Kulturno-umjetničko društvo »Šokadija« iz Kruševica

ce organizator je Međunarodne smotre folklor »Kolo na Gaju«. Smotra je pokrenuta s ciljem promicanja folklor, pjesme i običaja, kao jedinstvenog načina spajanja ljudi, nacija i različitih kultura. Ovogodišnja, četvrta po redu manifestacija, okupila je, pored sudionika iz Hrvatske, predstavnike iz osam europskih zemalja, a jedini sudionik iz SCG bila je KPHZ »Šokadija« iz Sonta.

UKRATKO

Dovršen »Leksikon podunavskih Hrvata«

SOMBOR – U petak 4. srpnja u prostorijama HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru održan je radni sastanak somborskih suradnika »Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca« i Slavena Bačića, glavnog urednika Leksikona. Na sastanku se razgovaralo o aktualnom stanju u radu na prvome svesku, te su analizirani prilozi koje su pripremili suradnici iz Sombora i okolice. Izraženo je zadovoljstvo što su autori natuknica koje pokrivaju ovo područje svoj posao obavili u dogovorenim rokovima i ujedno je izražena spremnost da se na jesen započne s pripremom priloga za drugi svezak.

S. B.

U Somboru počelo 7. »Somborsko ljeto«

SOMBOR – Defileom učesnika kroz centar grada u Somboru je proteklog vikenda održan međunarodni susret folklor na kojem je nastupilo dvadesetak kulturno-umjetničkih društava iz zemlje i Grčke i time je ujedno počelo sedmo po redu »Somborsko ljeto« za što je u budžetu općine izdvojeno milijun dinara. Tijekom srpnja i kolovoza, na centralnom Trgu Svetog Trojstva i u atriju Gradske kuće bit će održan veliki broj zabavnih manifestacija, uz sudjelovanje renomiranih izvođača, a predviđeno je i takmičenje u kuhanju ribljeg paprikaša sa više od stotinu kotlića.

A. R.

Takmičenje risara u Tavankutu

TAVANKUT – Takmičenje risara ove godine biti će održano u Tavankutu u subotu

12. srpnja s početkom u ranim jutarnjim satima, kada je predviđeno okupljanje sudionika. U 6.00 sati je predviđen izlazak risara na njivu na kojoj će se održati takmičenje, a natjecateljski dio započinje pletenjem užadi. Oko 7.00 sati se očekuje dolazak gradonačelnika Subotice. Za 8.00 je predviđen doručak pripremljen na starinski način. U 9.00 sati predviđen je početak natjecanja. U 10.00 sati posjetiteljima će biti prikazano košenje žita sa zaprežnim kosačicama i vršidba žita vršalicom, dok će folklorni odjel HKPD »Matija Gubec« prirediti tradicionalne dječje igre, nakon čega slijedi folklorni program. Za 12.15 sati je predviđeno proglašenje pobjednika i uručenje nagrada, nakon čega slijedi svečani ručak za sudionike i goste ispred Doma kulture.

Navečer, u 19.00 sati održat će se Svečana akademija, na kojoj će se zatvoriti XVIII kolonija slamarki i upriličiti prigodan program gdje će nastupiti gosti KUD »mladost« iz Domaljevca i HKPD »Matija Gubec«.

L. S.

Sve više stipendija Hrvatske za studente iz SCG

Lakše do diplome i – inozemstva

Piše: Dušica Dulić

U posljednjih desetak godina evidentno je da sve više mladih iz Srbije i Crne Gore odlazi na studij u Hrvatsku. I to ne isključivo u Zagreb, mada ih je tamo najviše, već i u Osijek, Pulu, Opatiju... Smješteni su uglavnom po studentskim domovima, a mnogi od njih se tek po nekoliko puta godišnje vraćaju u svoje rodno mjesto. Jedan od razloga je svakako prijevoz, i to ne njegov organizacijski, već financijski dio. Razlozi za upis studija u Hrvatskoj su različiti, ali ono što sve studente jednako čeka u toj novoj državi, bar u skorije vrijeme, jesu stipendije. Nastojeći im se osigurati i smještaj u studentskim domovima, koji je puno pristupačniji za one koji dolaze iz zemlje nižeg standarda.

Republika Hrvatska je još preko Ministarstva povratka i useljništva, koje je osnovano 1997. godine, a danas više ne postoji, počela dodjeljivati studentima Hrvatima koji ne žive u Hrvatskoj primanja u obliku stipendija. U Zagrebu je 5. travnja 2001. godine ukinut Fond »Antun Gustav Matoš«, nevladina udruga koja je skrblila o pridošlim studentima i dobivala sredstva iz državnog proračuna te tako pomagala onima koji su došli iz Srbije i Crne Gore. Odmah zatim istu je ulogu preuzeo Odjel za nacionalne manjine, iseljništvo i useljništvo pri Ministarstvu vanjskih poslova Republike Hrvatske.

STIPENDISTA SVE VIŠE: U akademskoj 2001/2002. godini u Hrvatskoj je bilo stipendirano 120 studenata iz SCG, a 2002/2003. taj broj se povećao na 145. Jedan od ne malih problema, prije svega za zajednicu iz koje dolaze, jeste činjenica da se mali broj stipendiranih studenata vraća

u mjesta iz kojih su došli. No, to je u isto vrijeme razumljivo iz njihove osobne točke gledišta, jer su im mogućnosti za upošljavanje mnogo bolje nego u malim sredinama iz kojih dolaze. O plaćama da i ne govorimo.

Međutim, pod tim istim okolnostima hrvatska zajednica gubi mlade i obrazovane

razumjeti. Može se samo žaliti... Za sada drugi način i osvrt na sve to nije reguliran. Uz sve ovdašnje muke, razumijevanje Republike Hrvatske za poteškoće novih studenata koji pristižu u Hrvatsku se svakako može pohvaliti. Mnogi bez tih stipendija ne bi završili fakultet, mnogi ne bi niti krenuli preko granice. Baš po onoj općeprihvaćenoj uzrečici, »sve ima i dobru i lošu stranu«. Pa tako i ove stipendije.

TREBA POOŠTRITI KRITERIJE: Kako za »Hrvatsku riječ« kaže načelnik Odjela za nacionalne manjine, iseljništvo i useljništvo pri Ministarstvu vanjskih poslova *Andrija Jakovčević*, za one zainteresirane se svake jeseni raspisuju novi natječaji, koji se tiskaju u hrvatskim novinama te putem generalnih konzulata RH u Subotici i Kotoru, i Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu dostavljaju do hrvatskih institucija i zainteresiranih pojedinaca u Srbiji i Crnoj Gori. Prošle godine Vlada Republike Hrvatske je za stipendiranje Hrvata izvan Hrvatske osigurala 2.500.000 kuna, a ove godine su za istu nakanu zatražena i veća sredstva.

»Od dokumenata koje zainteresirani studenti trebaju priložiti su: zamolba za dodjelu stipendija, životopis, domovnica, dokaz o upisanom studiju,

ljude, a istodobno je muče problemi nedostatka kadrova za mnoge institucije koje se formiraju na temelju konačnog ostvarivanja manjinskih prava. U Hrvatskoj ostaju profesori hrvatske književnosti, povijesti, zemljopisa, novinari, svi oni koji su u novije vrijeme više nego deficitarni kadar u Hrvata, prije svega u Vojvodini. No, tko im ostajanje može zabraniti? To je jedna od sloboda svakog pojedinca i ne može se ne

potvrda o socijalnom statusu obitelji i izjavu pod materijalnom odgovornošću da se ne stipendira iz drugih izvora. Mi uvijek upozoravamo mlade da nam prijave ne šalju ni prije, niti poslije isteka roka predviđenog natječajem, koji uglavnom traje trideset dana, kako bi svi zahtjevi bili uzeti u razmatranje. Jedan od kriterija da bi se dobila svaka sljedeća stipendija je da se donese potvrda da je student upisao sljedeću godinu studija.

deću akademsku godinu. U protivnom mu se prekida stipendiranje. Mislim da ćemo zbog sve većeg broja kandidata biti dovedeni u situaciju da moramo pooštriti kriterije za dobivanje stipendija, te da uvjet više ne bude samo redovito davanje godina, već i uspjeh. Do sada nismo radili tako, ali mislim da je vrijeme da se i ta mogućnost uzme u razmatranje jer i ove godine očekujemo još više studenata» – kaže načelnik Odjela Andrija Jakovčević.

Stipendija iznosi 700 kuna mjesečno za studente i 500 kuna za đake (750 kuna = 100 eura). Svi korisnici tih sredstava moraju otvoriti svoj račun u banci i tako preuzeti svoju pomoć. Kako navode iz Odjela za nacionalne manjine, iseljeničtvo i useljeničtvo Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske, trenutačno bi najpotrebnije bilo riješiti problem pooštrenja kriterija za dobivanje stipendija, budući da se zanimanje iz godine u godinu povećava

i sve više opterećuje državni proračun. No, istodobno rješenje je i osiguravanje većih sredstava iz proračuna. Republika Hrvatska putem ovoga Odjela pomaže Hrvatima iz brojnih europskih zemalja, Austrije, Italije, Mađarske, Rumunjske... Pomaže i useljenicima koji imaju problema s učenjem hrvatskog jezika, jer nisu rođeni u Hrvatskoj. Njima se stipendira jednogodišnja priprema za studij u suradnji s Filozofskim fakultetom u Zagrebu, te tako uče hrvatski jezik i hrvatsku povijest. Kroz tu godinu

mladi se pripreme za upis na fakultete.

A ŠTO JE TO ZAVIČAJ? Hrvatska pridošlim studentima nastoji pomoći u skladu sa sredstvima iz državnog proračuna, studenti nastoje što prije završiti fakultete kako bi to pravo zadržali, a rezultat su stručnjaci koji nastavljaju život u novim sredinama daleko od svog zavičaja. U hrvatskoj zajednici brojni su govori o važnosti »opstanka na ovim prostorima kroz angažiranje mladih i obrazovanih ljudi«... Kao da se javno ne želi priznati da se ti »traženi ljudi« odavno ne vraćaju. Svi to znaju, pa i oni koji to govore. I njihova djeca se također ne vraćaju. Jedino tko se tu može pokušati shvatiti su mladi ljudi, s diplomom u ruci. Za Srbiju još i sada mogu reći: Na što se vratiti? I onda, s manje griže savjesti, zasnovati obitelj i započeti novi život... Tamo negdje. Zavičaj je tu za velike blagdane... I možda još ponekad. A zajednica sve manja... ■

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno
- ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
- ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
- ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

**POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA
U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.**

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku 19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Razgovor s povodom« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

- »Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
- »Na proputovanju s nama« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

Gradovi Bačke i Srijema u povijesti:
Nestali gradovi (10.)

Hajsentlerinc, vjersko-obrazovni centar

Na današnjem otoku, koji se prostire od Bačkog Monoštora do Son-te, a kojeg zatvaraju rijeka Dunav i današnji kanal Mostonga, sudeći po srednjovjekovnim dokumentima, Haj Sent Lerinc, latinski Sancti Laurentii de Hay (mađ. Háj-Szentlőrinc) bio je značajan grad u Podunavlju sa bačke strane. Pretpostavke su da se nalazio negdje između današnjeg Apatina i Son-te. Osim toga, skoro ništa ne znamo o ovom nekad za naše prostore izuzetno važnom gradu. Između 1173-83. godine žena kralja Bele III. (III. Béla), Margita iz Antiohije (Antiochia Margit), osniva u mjestu Haj (Háj) samostan, koji je, sudeći po raspoloživim dokumentima, jedan od najranijih u Bačkom Podunavlju. Samostan su naselili redovnici, pripadnici premontrejskog reda koji potiče iz Francuske, kao i kraljica Margita. Princ Koloman (Kálmán) 1226. godine potvrđuje privilegije, te za osiguravanje većih prihoda poklanja riječni prijelaz (ili luku) pod imenom *Pauliport* sa pripadajućim zemljama. Vjerojatno je tada povećana i proširena crkva koja je bila posvećena svetom Laurenciju, i od tog doba naselje se spominje kao Hajsentlerinc (Háj-Szentlőrinc). Samostan i crkva ujedno su i prepoštija a 1212. godine spominje se u Papinom pismu prepost Hosmundus.

OVLAŠTENO MJESTO: Uz prepoštiju se nalazio i kaptol, koji je imao i obrazovnu funkciju. Prvi spomen o tome potiče iz 1280. godine. Kaptol Hajsentlerinca, slično kao Titelski, je *lokus credibilis*, mjesto »koje ima kredibilitet«, što znači ovlašten za izdavanje, prijepis, ovjeru raznih dokumenata kao i provođenje određenih odluka. Takva mjesta su bila dužna i da čuvaju prijepise svih dokumenata koje su izdali. Danas ovu funkciju vrše javni bilježnici na sudovima, gdje se nalazi i arhiva svih (aktualnih) sudskih dokumenata. Poslije izvjesnog vremena ove dokumente čuvaju obično gradski arhivi. Svi znamo kako su nam danas važni razni dokumenti, pa u tom svjetlu treba promatrati važnost kaptola u Hajsentlerincu, koji je zajedno sa Titelskim pokriva

teritoriju Bačke. Ovakva »ovlašćena mjesta«, početkom XIII stoljeća formirana su na cjelom teritoriju države. Prvi prepisani dokument koji nosi potpis »Nos praepositus et capitulum ecclesiae Sacti Laurentii de Hay« potiče iz 1262. godine kada su prepisali dokument, koji je izdat 1251. godine u Titelu. Preteče današnjeg Sombora ili Subotice uopće se ne spominju u ovo doba.

MJESTO SABORA: Interesantna je činjenica da se plemićki županijski sabori već početkom XIV stoljeća održavaju čas u Bodrogu čas u Sentlerincu. Sudeći po godinama izdanja pojedinih dokumenata, sudska funkcija županijskog sabora postepeno se premještala u Hajsentlerinc, jer se krajem XV. i početkom XVI. stoljeća sabori održavaju samo u ovom gradu, a dokument iz 1460. godine spominje mjesto kao sjedište županijske sudske uprave – »sedis nostre judicarie«. Možda je ovom premještanju upravnih funkcija u ovaj »istaknuti mali gradić« doprinijelo i postojanje kaptola i škole, koji se spominju i 1489. godine.

VELIKA SELJAČKA BUNA U UGARSKOJ: Ta 1514. godina je bila kobna za »istaknuti gradić«. Naime, prethodne godine Tamaš Bakač (Bakócz Tamás), estergomski nadbiskup i kardinal, posle neuspjeha na izborima za papu, od novog pape dobija ovlast da organizira križarsku vojsku protiv Turaka. Rukovodstvo nad vojskom on povjerava mladom vojniku, koji se proslavio u borbama sa Turcima, Juraju Doži (Dózsa György). Križarima se obećava otpust dugova, oslobođenje od kuluka, privilegije, pa nije ni čudo da su kmetovi, slobodni seljaci, građani, sitni plemići i svećenici, pohitali u sabirne centre da se priključe križarskoj vojsci. Krupnim vlastelinima okupljanje »seljačke« vojske nije bilo po volji, pa su često napadali križare, koji su, inače antifeudalno raspoloženi, umjesto s Turcima zaratili s plemstvom.

U zemlji koja je bila ugrožena od Turaka tada je buknuo veliki »građanski rat«

Gradovi su u povijesti uvijek predstavljali viši stupanj slobode nego sela, i zato su se u gradovima prvi put susretale i miješale razne kulture, civilizacije, jezici. U ovoj povijesti glavnu ulogu ima čovjek - graditelj, zato, uopće nije bitno tko je, kada i odakle došao. U ovoj priči bitno je tko je što učinio i izgradio.

Piše:
mr. Zsombor Szabó

Fragment iz Bačkog Monoštora

između vlastodržaca i siromašnijih slojeva. Jedna križarska vojska koja se sakupila u Srijemu, pod vodstvom svećenika Borbaša (Borbás pap), prešavši Dunav kod Petrovaradina, krenula je prema Hajsentlerincu, usput napadajući i pljačkajući plemićke kurije. Drugi dio vojske je napadao Titel. To što su križari napali dva »ovlašćena mjesta« nije čudno, jer su u tim arhivama čuvani dokumenti o njihovom »ropstvu«. Ivan Zapolja (Zapolyai János) je kao plaćenike, po Verančiću, angažovao »Race iz Srijema« u borbi protiv pobunjenika. Oni su, poput križara, isto palili i žarili kuda su prošli, a svećenika Borbaša i njegovu vojsku opkolili su u Hajsentlerincu. Mjesto su spalili a samog Borbaša su bacili u zapaljenom odijelu s vrha crkvenog tornja. Turska vojska, dvanaest godina kasnije, u povratku poslije kobne Mohačke bitke, vjerojatno je uništila ono malo što je od nekadašnjeg istaknutog mjesta ostalo. U početku turski defteri spominju mjesto u kojem postoji nekoliko kuća poreskih obveznika ali ratovi, Dunav, melioracija, kanali uništili su i posljednje tragove ovog nekad značajnog mjesta.

Dr. Josip Andrić sistematskim bilježenjem melodija bačkih Šokaca i Bunjevaca sačuvao od zaborava etno baštinu ovoga podneblja

Glazba inspirirana ravnicom

Dr. Josip Andrić se rodio 14. ožujka 1894. godine u Bačkom selu Bukinu. Šarenggrad sa srijemske strane Dunava, a Bukin s bačke strane dva su bliska sela koja su među sobom uvijek bila u prometnoj i gospodarskoj vezi svojih stanovnika. Bukinski Šokci ženili su se Šarengračankama, a bukinske Šokice udavale za Šarengračane. Baka dr. Andrića bila je Šarengračanka. Kad mu je kao petogodišnjem dječaku umrla majka Eva (rođena Fabry, iz Plavne, sela nasuprot Vukovara), za njega se neko vrijeme brinula tetka Reza Maričić iz Šarengrada, inače majka poznatog glumca Josipa Maričića. Kasnije se Josip preselio u Morović, kraj Šida u Srijemu, u kojem je proveo mladost do završetka osnovne škole. Početkom rujna 1905. godine upisuje ga otac u gimnaziju u Požegi.

SKLADATELJ U 15-oj: Već u drugom razredu prof. Rikard Krestin otkriva njegov glazbeni talent. U ono vrijeme zborovoda đačkog tamburaškog orkestra požeške gimnazije »Bisernica« bio je đak Dragan Korenić, koji ga je i uveo u orkestar. Tambura je bila prvo glazbalo koje mu je otac još kao moravičkom pučkoškolcu kupio 1903. godine u Srijemskoj Mitrovici, dakle iste godine, kada je u Sisku počeo izlaziti časopis »Tamburica«. U proljeće 1909. godine za vrijeme jednog pokusa tamburaškog orkestra, mali je Andrić prišao zborovodi Koreniću, pružio mu note svoje prve skladbe, zamolivši ga da se to odsvira. Kada je ta mala skladba, koju je nazvao »Proljetna pjesma« bila izvedena, njegovi vršnjaci, odobravajući, zagledaše se u četvoroškolca, biserničara, koji se usuđuje već i komponirati. Tri godine nakon toga članovi tamburaškog zborora »Bisernica«, birajući sebi za sljedeću školsku godinu svog novog dirigenta, pošto je dosadašnji đak Korenić prešao na zagrebačku gimnaziju, na tu dužnost izaberu 15-godišnjeg učenika Josipa Andrića. Tako je mladi skladatelj došao do prvog priznanja.

Za vrijeme školskih praznika skladao je u Moroviću koračnicu »Na Sokolovac«,

sjećajući se mnogih šetnji na to požeško brdo, a u rujnu, početkom nove školske godine, kao mladi dirigent i skladbu »U jagodnjaku«. Te dvije skladbe, zajedno s onom prvom – »Proljetnom pjesmom«, čine ciklus prvih Andrićevih glazbenih ostvarenja, kojima je dao zajednički naslov »Pod požeškim brdima« i označio ih kao svoj opus 1.

Bačka sela Bukin i Plavna, iz kojih je po ocu i majci potekao, srijemsko selo Šarenggrad, odakle je jedna grana njegovih predaka i u kojem je kao dječak boravio, drugo srijemsko selo Morović, u kojem je završio osnovnu školu, te Požega, gdje je kao gimnazijalac stekao svoje izobrazbe, pa i glazbene – jesu područja odakle je dr. Andrić udisao narodni glazbeni duh, kojim diše sva njegova glazba, a to je duh slavonsko-srijemsko-bačke narodne glazbe.

Slavonija, Srijem, Baranja i Bačka jedno su glazbeno područje u našoj narodnoj glazbi. To je područje sličnih melodija, istih ritmova, istog glazbenog izražaja, područje s kojeg je tambura postala naše glavno i općenito narodno glazbalo.

Bačka, zapremajući zemljovidno sjeve-roistok tog glazbenog područja, ističe se posebno etničkom šarolikošću, koja začudo nije bitno utjecala na glazbenu fizionomiju pojedinih etničkih skupina.

Šokački element je onaj, koji je jedan od najstarijih živih spona između sva četiri sastavna dijela toga područja. Glazba tog šokačkog elementa jedna je od najznačajnijih kulturnih tradicija, koja je ondje do danas sačuvana. Šokački glazbeni folklor sačuvan je sa svojim specifičnim karakteristikama kao osebnost u velikom bogatstvu cjelokupnog hrvatskog narodnog glazbenog blaga.

Dok je glazbeni folklor slavonskih, sri-

Dr. Josip Andrić je bio jedan od najmarkantnijih stvaratelja u XX. stoljeću kojeg su imali Hrvati u Vojvodini. Doma na njegova interesa bila je nesvakidašnje raznovrsna – uspješno se bavio književnim radom, pisao je na jezikoslovne

Piše:
Julije Njikoš

teme, skladao je mnogo djela, među ostalim i prvu operu iz života bačkih Bunjevaca »Dužijanica«, skupljao je i obrađivao glazbeno blago u Bačkoj i Slavoniji, pisao je muzikološke tekstove, bio dugogodišnjim urednikom u HKD sv. Jeronima, bio je i neumorni kulturni pregalač... O ovome Plavnjaniću za »Hrvatsku riječ« piše renomirani hrvatski skladatelj, dirigent i pijanist Julije Njikoš, veliki poštovatelj i poznavatelj života i djela dr. Josipa Andrića.

Rodna kuća dr. Josipa Andrića

jemskih, pa i baranjskih Šokaca sakupljan, zapisivan i proučavan u našoj melografiji, glazbeni folklor bačkih Šokaca ostao je dugo vremena po strani – nezapažen, nezapisivan i neproučavan. A nije mnogo bolje bilo niti s bunjevačkim glazbenim folklorom, koji se u Bačkoj nadovezuje na šokački.

Osnivač hrvatske muzikologije Osječanin Franjo Ksaver Kuhač, koji je prvi zapisivao i proučavao narodne melodije svih južnih Slavena, zalazio je i u Bačku. U njegovim poznatim zbirkama među dvije tisuće južnoslavenskih narodnih melodija ima 47 pjesama i iz Bačke. Poslije Kuhača i kasnije dr. Vinka Žganeća nije više nitko sistematski posvećivao pažnju šokačkom glazbenom folkloru u Bačkoj.

Starovinski svadbeni adeti Bunjevaca (II. dio)

Snaša po izboru baće i nane

Piše: Alojzije Stantić

Jedne nedilje

za užnom bačo

je kazo: »Ilija,

kad užnali,

spremi se, vo-

dićemo te na

ogled kod Vite

Sudareve (Su-

darević)«. Tako

je i bilo

Da bi se svatili i ocinili kadgod-
dašnji svadbeni adeti Bunjevaca, triba se najpre upoznat s odno-
sima čeljadi u ondašnjim obiteljima i zašto su se roditelji toliko zauzimali kad će, za koga i kako udomit svoje dite. Njev životni *credo* je bio da njim dica ocele žive životom kojeg su stariji iskusili.

ZADRUŽNI OBITELJSKI

ŽIVOT: Sve do kraja II. svetskog rata tu i tamo se zadržo zadrugi obiteljski život, kad je u zadrugi živilo više obitelji, a sve odnose med sobom su sredili nenapisanim pravilima. Na čelu obiteljske zadruge bio je »starešina«, najstariji muški član »dida«, njeg su svi slušali, on je određivo ko će, kad i šta radit; šta sijat i kako radit njive; o kupovini zemlje, o prodaji krupne živine; kad će ko ić u varoš, na hetiju, na vašar itd. »Starešina« je pridvodio molitvu prije ila, prvi si do za astal, i ko u svakoj obitelji on je načimo kruz i siko komade svakom za astalom – prvi je sebi vadio ilo i prvi počo ist. Članovi obiteljske zadruge su se u svemu svitovali sa »starešinom«, brez njegovog dopuštenja se nije mogla cura zadivojčit il čavrgan zamomčit, brez njegovog dopuštenja se nije mogla zapit divojka nit primit rakija za divojku, a brez njegovog blagoslova se nije moglo otić na vinčanje. Sve u svemu nekoliko desetina članova take obitelji su imali »starešinu« koji je nadziro i u tušta čem upravljo životom svakog člana obitelji. U svakoj obitelji mlađi su starije oslovljavali s »Vi« i brez obzira na godine sin se ocu obraćo »Vi, bačo«. Adet ovakog oslovljavanja se zadržo sve do prid kraj XX. vika. (Ko na priliku i ja sam moju mater oslovljavo sa »Vi«, iako sam dobrim prišo pedeset godina kad je umrla).

Zadrugi obiteljski život je opisao Ante Sekulić, u knjigi »Narodni život i običaji Bačkih Bunjevaca« (koju je Tomo Vereš nazvo »Bunjevačka Summa«), koji je kadgod bio

uobičajen oblik obiteljskog života. Nalik takom odnosu med članovima obitelji živila su čeljad i u većim obiteljima di je bačo bio starešina. Bilo je i takog da baš bačo nije dobro vodio gazdaluk, pa mu se stariji sino (ovi) oto i »uzo buđelar /novčanik/ iz ruke«, a to je značilo da ocele bačo više neće zapovidat.

O zadrugnom obiteljskom životu najiscrpnije podatke imamo u naučnom radu Milane Černelić »Zadrugne obitelji roda Balažević-Marinkić u nekoliko generacija -od sredine 19. stoljeća do 1946. godine«. (Vidi: EZ FFZ Z 116, Zagreb

Snaša prid vinčanje

1980). Najveći doprinos ovom istraživanju je dala Anica Balažević, koja je u vrime ispitivanja 1970. imala 64 godine, a bavila se očuvanjem narodni adeta Bunjevaca u Tavankutu, pa je s pravom držimo za samoukog etnologa. (Med ispriopovidanim i opisanim adetima ostavila nam je opisan u narodu toliko spominjan »Lucin kalendar« – vidi: »Subotička Danica 2002.«)

U ovako uređenom obiteljskom životu niko, a osobito ne mlađi, ni-

su radili šta je kome palo na pamet, već su sve važnije unaprid sračunali, a što je odluka za donošenja bila teža, o njoj su više špekulirali. Ne brez razloga su često tirali (pona-
vljali) nauk: »Dobrom poslu triba vrimenta«, da se mladima to uvuče »pod kožu«, da ga dobro svate.

MOMAK NA OGLEDU: Jedan od adeta koji je već početkom XX. vika počo padat u zaborav je bio da su roditelji najpre šacovali jedni druge, a onda i unaprid udivali da će dvoje mladi udomit. Tako su oženili i moga didu. Jedne nedilje za užnom bačo je kazo: »Ilija, kad užnali, spremi se, vodićemo te na ogled kod Vite Sudareve (Sudarević)«. Tako je i bilo. Onda nisam smio didu zapitkivat o tom, jel taki divan nije za dicu, al dobrim posli kad sam odrasto sio sam se ti nje -govu riči, pa sam ga pito kako je to bilo. Naš salaš je bio u Stantićevom šoru blizo tri ante: subatičkog, bajmačkog i pačirskog atara, a salaš Time Sudarevića, oca majke Vite, bio je na drugom kraju đurđinskog i blizo načvinskog (žedničkog) atara. Kad su roditelji s momkom došli Sudarevima, budući pretelji su ji lipo dočekali. Dida i majka su se onda prvi put vidili. Sidili su za istim astalom s roditeljima, slušali su njev dogovor kad će zapit divojku i drugo koješta oko vinčanja. Pojednosti mi nije tio ispriopovidat, a jedared kad sam pito majku Vitu kako je to bilo kad je prvi put vidila buduće čovika, prikorila me ričima: »No, no, o tom nije lipo pripovidat (znači nije za pripovitku)«. Kako je izgledo taj ogled odneli su u grob. Dida i majka su izrodili dvanejstoro dice, od koji su šestoro odranili i udomili. Kad je dida narukovo u katanšag 1897. godine, s majkom Vitom su izrodili troje dice. (U to vrime su se sprdali s regrutom koji nije imo di -ce).

Majka mi je umrla u 66. godini, 49 godina posli vinčanja, a dida je majku nadživio 18 godina. ■

Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

Obnova zapra-

vo počinje

onoga časa ka-

da čovjek nađe

sklad između

normi i onoga

što zrači

čistoćom nje-

gova srca

Svjesno i savjesno

0 svjedočanstvu dobre savjesti

Na ovo razmišljanje koje želim podijeliti s vama, naveo me jedan citat i razmišljanje značajnog crkvenog pisca *Aurelija Augustina* (354-430), koji mi je slučajno došao u ruke. Naime, u nekoliko sam nastavaka u našem listu razmišljao dosta kritički, pa nekada i pesimistički o našoj stvarnosti koja nije dobra, a jedva se nazire boljitak. Postavio sam sebi pitanje - smijem li tako pisati, i pri tom ne unositi više svjetla i više nade u svoje poruke. Na to me upravo potakao i ovaj tekst i čini mi se da u njemu vidim mogućnost otvaranja prema novim razmišljanjima i porukama koje bih želio podijeliti sa vama sada i u narednim brojevima.

U tom spomenutom tekstu Augustin piše ovako: »Naš je ponos ovo: svjedočanstvo naše savjesti! Ljudi su bezobzirni suci, ocrnjivači, šaputala, mrmljala, pokušavaju otkriti što ne vide, čak nabaciti ono što se ne pomišlja. Što preostaje protiv takvih osim svjedočanstva naše savjesti? Pa ni u onima kojima se želimo svidjeti ne tražimo svoju slavu, a i ne smijemo tražiti svoju slavu, da slijedeći nas ne zalutaju, ako dobro hodimo. Kad se, dakle, želimo svidjeti ljudima, ne tražimo svoju korist, nego želimo ljude razveseliti, želimo da im se svidi ono što je dobro, zbog njihove koristi, a ne zbog našeg ugleda. Protiv takvih bi Apostol rekao: Kad bih još nastojao svidjeti se ljudima, ne bih bio sluga Kristov, kao što je očito. I zbog takvih bi rekao: Ugađajte u svemu svima, baš kao što i ja u svemu svima ugađam, kao što je očito. I jedno i drugo je jasno, i jedno i drugo staloženo, jedno i drugo čisto, jedno i drugo uredno. Ti samo pasi i pij, nemoj zlostavljati ni uznemirivati. No, ako ne uzburkaš vodu svog srca, te ćeš i ti s njima imati mir. Trudimo se dakle, ne samo da dobro živimo, nego da se i pred ljudima lijepo ponašamo; nemojmo nastojati samo oko dobre savjesti, već koliko može naša slabost, koliko je kadra budnost ljudske krhkosti, ne činimo ništa što bi bilo na lošu pobudu slabome bratu,

da ne bismo jedući čistu travu i pijući čistu vodu pogazili Božju pašu, pa da nejake ovce moraju žvakati izgaženu travu i piti mutež.« Toliko Augustin.

ISKUSTVO SLOBODE: Ono što me sada osobito zaokuplja jest upravo to svjedočanstvo dobre savjesti. Čemu sve kritike, pa i sve analize, makar i realne ako ne posjeduemo svjedočanstvo dobre savjesti? A prema Augustinu, svjedočanstvo dobre savjesti nas oslobađa da se ne dogodi ona rečenica koju bih još jednom ponovio: *Da ne bismo jedući čistu travu i pijući čistu vodu pogazili pašu, pa da nejake ovce moraju žvakati izgaženu travu i piti mutež.* Trebamo paziti da iza sebe ostavimo svjedočanstvo čiste savjesti. Savjest je onaj moment u iskustvu slobode čovjeka u kojem on postaje svjestan svoje odgovornosti. Biblijski je pojam za to srce u koje je upisana volja Božja, koje može biti okamenjeno ili podijeljeno, koje se mora obrezati i u kojem svijetli svjetlo božanske istine. Tko djeluje iz nutarnjeg uvjerenja, tj. u poniznom prihvaćanju stvarnosti koja je dana prije slobode i sama implicitno u suprotnosti prema njoj, taj ima čisto srce i gledat će Boga. Savjest u smislu »čudoredno sudeće samosvijesti« učvrstila se u grčkoj popularnoj filozofiji 1. st. pr. Krista i ušla je i u apostolske spise Novoga Zavjeta. Posebno kod Pavla, razvila se u kršćanski pojam i približava se time pojmu srca: »Sve što se ne događa iz uvjerenja grijeh je«. Time je rečeno da je izgradnja unutarnjeg uvjerenja dana u odgovornost osobe i da se time ona mora na sve odnositi što je rečeno s osobom (odgovornost prema Bogu kao suđačkoj tajni, prema samomu ja - i prema njegovoj nutarnjoj istini = stvarnosti - i prema svojoj zajednici i svijetu te osobe). A to znači da se savjest može izgrađivati i da ona mora potvrditi apriorne uvjete čina slobode kao one koje hoće, tj. kao potrebne (ti su uvjeti aposteriornopovijesno i kolektivno posredovane objektivne norme, naravni

čudoredni zakon). A to znači i da su te objektivne norme čovjeku prisutne samo posredništvom njegova osobnog suda savjesti uopće, tako da je taj sud savjesti apsolutno obvezatan za odluke čovjeka. Polazeći otuda može se u višestrukom smislu govoriti o slobodi savjesti: a) sloboda volje da se priznaju zahtjevi savjesti ili ne; b) sloboda da se sluša samo savjest protiv svakog utjecaja izvana (pa i protiv najviših autoriteta koji se ne pozivaju na samu savjest), da se jedino savjesti pokorava (te obje slobode su jedna obveza koja je dana s biti osobe); c) sloboda savjesti u socijalnoj povezanosti kao naravno pravo da se živi po vlastitoj savjesti (tolerancija, vjerska sloboda). Time nije još ništa odlučeno o pitanju - spoznaje li prosuđujuća konkretna savjest istinu zaista adekvatno ili ne (u drugom slučaju govori se, terminološki neadekvatno, o pogrešnoj savjesti). Prema crkvenoj nauci, u konkretnoj situaciji čovjeka nakon Adama može se postići faktično nepomućena i dovoljno razvijena spoznaja naravne biti čovjeka kao norme njegovih naravno-čudorednih čina samo pomoću Božje objave riječi. Time je čovjek, koji se mora odlučiti u svojoj konkretnoj situaciji, a ipak zna da u svojoj odluci može pogriješiti, upućen na Božju milost koja oslobađa njegovu slobodu. Tako o savjesti razmišljaju kršćani.

U glavnim mislima sam slijedio najvećeg moralistu našega vremena *Karla Rahnera*. Međutim, unatoč tako jasnim definicijama trebamo pojednostaviti problem na onaj kojega Rahner spominje kao biblijski pojam »srca«. Obnova zapravo počinje onoga časa kada čovjek nađe sklad između normi i onoga što zrači čistoćom njegova srca. U ovom prvom članku ovoga razmišljanja želim samo, da bismo shvatili poruku »bez obzira na to tko je od nas vjernik ili ne, svi smo ljudi i imamo savjest« (ako je nemamo nismo ljudi), da se okrenemo tom savješću prema svome srcu, te počnemo čistiti svoje srce! To je budućnost. ■

Prijedlog tjedna

Jugonostalglični roman i optimistički rock-album

JULIJANA MATANOVIĆ
»ZAŠTO SAM VAS
LAGALA«

U nakladi prestižne beogradske »Narodne knjige« koncem prošlog mjeseca pojavila se u elitnoj ediciji »Megahit« (urednik Vasa Pavković) pred ljubitelja pisane riječi s prostora SCG knjiga hrvatske spisateljice Julijane Matanović - »Zašto sam vas lagala«. Matanovićeva je rođena 6. travnja 1959. u Gradačcu (BiH), a od 1962. živi u Republici Hrvatskoj. Diplomirala je književnost na Pedagoškom fakultetu u Osijeku, a magistrirala iz oblasti starije hrvatske književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Bila je urednica u književnim časopisima i bibliotekama suvremenih pisaca, organizator književnih tribina i znanstvenih projekata. Objavila je više od stotinu tekstova iz oblasti književno-povijesne i književno – kritičke problematike. S Krešimirom Bagićem, Miroslavom Mićanovićem i Vlahom Bogišićem koautorica je nagrađene knjige kritičkih čitanja »Četiri dimenzije sumnje« (1988.). Objavljene su joj i knjige »Barok iz suvremenosti gledat« (1992.), i »Ključ za interpretaciju književnog djela-Ivan Gundulić, Osman, Dubravka, Suze sina razmetnoga« (1993.) a uredila je i zbornik o slavonskoj baroknoj književnosti »Ključevi raja« (1995.). Knjiga »Zašto sam vam lagala« je prevedena na nekoliko jezika a kritičari Njemačke, Švicarske i Austrije dali su joj blistave ocjene. »Zašto sam vam lagala« je prva knjiga proze Julijane Matanović, čije se prvo izdanje rasprodalo za samo tri tjedna nakon izlaska knjige. Ovaj roman predstavlja, u biti, zbirku autobiografskih sjećanja i priča iz života. To je, s jedne strane, pitko, slatko i jednostavno štivo, a s druge, opet, bavljenje iza-

branim pojmovima i vrlo ozbiljno i smišleno u isti mah, više no što bi se iz šarmantna pripovijedanja pri prvom čitanju dalo zamijetiti. Knjiga je sastavljena iz dvanaest poglavlja koji nose nazive »Cipele«, »Ime«, »Šušakavac«, »Rima«, »Fotografija«, »San«, »Džemper«, »Kesten«, »Josip«, »Podravka express«, »Čitaona« i »Luster«. Ovih dvanaest riječi-pojmova-naslova poslužili su autorici kao dvanaest cjelina čijim će opisom predstaviti svoju neuljepšanu, bolnu i dirljivo otvorenu životnu priču, u kojoj se krije i odgovor na naslovno pitanje-zašto je i komu lagala Julijana Matanović. Idealno za jugonostalgicare: apsolutno preporučljivo.

GORAN BARE I
PLAĆENICI
»IZGUBLJEN I NAĐEN«

Goran Bare je nakon rasformiranja sastava Majke okupio ekipu iskusnih muzičara s kojima je snimio album »Izgubljen i nađen«. Prvijenac Gorana Barea i njegovih Plaćenika donosi devet pjesama. Album je Bare posvetio svim liječenim i izliječenim ovisnicima o heroinu i alkoholu. I na ovom albumu lirika pjesama je tipično za Barea samostraživačka, ali za razliku od pjesama koje je radio sa sastavom Majke, muzičko-lirski materijal na albumu »Izgubljen i nađen« podvučen je općim tonom optimizma nakon »zbogom« heroinske ovisnosti.

Goran Bare je zajedno s vinkovačkim rockerima u sastavu Majke, dosljednom ustrajnošću oblikovao svoj osobiti i beskompromisni rockerski svjetonazor. Godine 1987. Majke objavljuju istoimenu kasetu kod Zdenka Franjića, zagre-

bačkog neovisnog nakladnika, a svoj album prvijenac »Razum i bezumlje« objavljuju 1990. za neovisnu etiketu Aleksandra Dragaša. Ta ploča je danas pravi raritet, čija je tiraža od 1.200 primjeraka vrlo brzo rasprodana. Potom Majke objavljuju albume »Razdor« i »Milost« kojima stječu širu popularnost. U muzici sastava Majke prisutan je oslonac na tradiciju rocka šezdesetih, uz korišćenje obrazaca revivala sedamdesetih. Majke su objavile još tri albuma »Vrijeme je da se krene«, »Život uživo« i »Put do srca sunca«.

Goran Bare je uspio promijeniti svoj način života nakon dugotrajne agonije tokom koje je bio frontman rock-banda Majke, vječito obješen o nit samouništenja zbog ovisništva o heroinu i alkoholu. Dokaz za to su i pjesme s albuma »Izgubljen i nađen«. Sve pjesme su na ovom albumu »šetnja« kroz korijenske žanrove. Primjetan je utjecaj od ranih Little Feat, Lynyrd Skynyrd, pa do sastava Black Crowes. Uz country-blues i rock obrasce, tu je i soul i funk-rock u pjesmi »Prolaznost te spoznala«, dok je neodoljivi motiv, odsviran na mandolini i violini koje još dopunjuje harmonika, sa-

držan u hit-pjesmi »Put k sreći«. Uspešan izbor muzičara je presudan za kvalitetu Bareovog albuma, koji je Ry Cooderovski osmišljen. »Izgubljen i nađen« je dokaz da za iskrenost i nadahnuće nisu potrebna stimulativna sredstva, a također je potvrda da univerzalnost izreke »blues liječi« nije upitna ni u kojem podneblju.

Z. Sarić

Vijesti

Vještica Drugoj Veneciji

Hrvatski književnik i intelektualac »između egzila i azila«, *Predrag Matvejević*, prvi je dobitnik novoustanovljene »Europske Strege« (Europske Vještice) koja je ovogodišnje proširene djelokruga najpoznatije književne nagrade u Talijana-Strega (Vještica). Hrvatski spisatelj podrijetlom iz BiH (Mostar) koji već godinama živi i radi u Italiji kao pisac i profesor slavistike na rimskome Sveučilištu Sapienzi, izborio se za ovo priznanje u iznimno jakoj konkurenciji. »U ovome času pomišljam na Bosnu i Hercegovinu koja i nadalje pati, na Hrvatsku koja je krenula dobrim putom, na mnoge prijatelje iz svih dijelova bivše Jugoslavije, te na Italiju koja mi je dala gostoprimstvo kada mi je to bilo najvažnije.«, bila je Matvejevićeva reakcija nakon saznanja da je baš on prvi dobitnik ove cijenjene nagrade.

Lalošević u Somboru

U subotu 5. svibnja održao je Maestro *Miloš Lalošević* iz Zagreba orguljaški koncert u Karmelićanskoj crkvi u Somboru. Organizaciju su pomogli Svjetska konferencija religija za mir i Karmelićanski samostan u Somboru u povodu stogodišnjice

Karmela i 40-godina umjetničkog djelovanja profesora Laloševića.

Tavankutski »Sefir« u Mađarskoj

Folklorna udruga umirovljenika »Sefir« iz Tavankuta je na poziv KUD-a »Dola« gostovala u mađarskome gradiću Kaszad, gdje je uspješno nastupila na Festivalu »Zajedno-Zajedno«. Nakon nastupa je članovima »Sefira« uručen poziv za sudjelovanje na tradicionalnome »Brodskom Kolu« u Slavonskome Brodu.

Europa u Zemunu

Minulog je tjedna u Zemunu otvoren 26. festival monodrame i pantomime. Festival je trajao do 6. srpnja i na njemu je izvedeno devet monodrama i četiri pantomime umjetnika iz SCG i inozemstva (Velike Britanije, Švedske, Norveške, Bugarske, Moldavije i Republike Hrvatske). Hrvatsku je predstavljao *Vili Matula*, koji je u produkciji Kazališta Muovens iz Zagreba

izveo komad »Baron Munchausen« (na slici). Beogradska je, pak, kazališna umjetnica *Jelisaveta-Seka Sabljčić* nastupila s monodramom (u vlastitom dramskom predlošku) »Uho, grlo, nož« (u produkciji beogradskog Ateljea 212) hrvatske spisateljice *Vedrane Rudan*.

Otkazan nastup »Fasade«

Na Međunarodnom festivalu alternativnog teatra u Novom Sadu, Infant, gostovanje Zagrebačkog kazališta mladih i Ansambla Fasade otkazano je, kako saznajemo, zbog »vaterpolo problema« koji su opteretili odnose SCG i Republike Hrvatske.

»Palić 2003.«

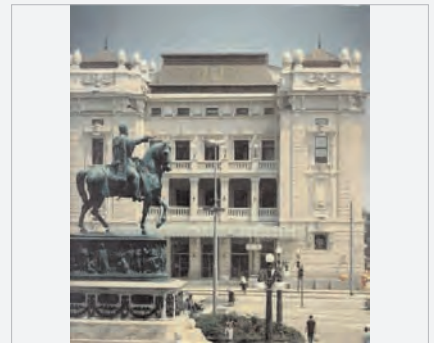
Deseti međunarodni filmski festival »Palić 2003.« bit će održan na paličkoj Ljetnoj pozornici, od 25. srpnja do 1. kolovoza. Na glavnom su programu »glavni« domaći filmovi domicilne države, a ostale programe »nose« kvalitetna ostvarenja poput »Novog mađarskog filma«, »Novog hrvatskog filma«, »Povijest vojvodanske kinematografije«, te »Raskršća« selektorice *Nevene Opačić*. U okviru ovog potonjeg programa, publika će moći vidjeti i film *Igora Galoa*, hrvatskog glumca koji je snimao film o Krajini.

Otvaranju festivala prisustvovat će poljski redatelj *Kristoff Zanusi* prošlogodišnji dobitnik nagrade za umjetničko djelo u cijelosti, koje će ove godine primiti, te *Jiri Menzel* (na slici) kome će biti uručena nagrada »Aleksandar Lifka«.

Zagrebački HNK u NP u Beogradu

Baleti NP (Beograd) i HNK (Zagreb) »sudarili« su se između 9. i 11. srpnja negdje između Beograda i Zagreba.

Beograđani su 9. i 10. srpnja izveli na Velikoj sceni Hrvatskog narodnog kazališta balet »Dr Jeckyll i mr Hyde«, dok su se gosti iz Zagreba 10. i 11. srpnja predstavili s »Circus primitiff« baletom čija je praeizvedba bila 29. travnja, s glazbom *Jeana Marca Zellegera* i scenom postavkom *Staše Zurovca*.

DialUp, Full i Day nalozi
Wireless internet
Izrada web prezentacija
Prodaja računara i opreme

DialUp, Full és Day üzemmód
Wireless internet
Web honlapok kidolgozása
Számítógép és alkatrészek árúsítása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

Oton Iveković (1869. - 1926.)

Hrvatski vrhunski stilist slikarstva poetskog realizma i žanra. U ranijim je djelima predstavnik izrazitog realizma među starijim hrvatskim umjetnicima: »Žetva«, »Oranje«, Krčma«, »Na mrtvoj straži«, »Na Kordunu«. Glavne su mu slike s povijesnom tematikom- »Bitka kod Gorjana«, »Krunisanje kralja Tomislava«, »Pacta Conventa«, »Križevački sabor«, »Provala iz Sigeta«, te »Urota Zrinskog i Frankopana«.

TippNet Internet

www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
Izrada web-prezentacija
Prodaja računara i računarske opreme
Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
Prodaja licenciranih softwera
Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi

Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera
Bogat izbor informatičke stručne literature
Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!
Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765
E-mail: support@tippnet.co.yu

Danas

Novine s m(j)erom

OBLJETNICA

Monografija, Randy California i besmrtni Tin

Ove, 2003. godine, kada je objavljeno IV. izdanje monografije »Lijepa naša Hrvatska« na hrvatskome, engleskome i njemačkome jeziku u izdanju Buvine i V. B. Z. -a iz Zagreba, bilježimo 30-godišnjicu izlaska ove reprezentativne publikacije. Prvo izdanje objavljeno je 1973. godine nakon »Hrvatskog proljeća« u nakladi i izdanju poduzeća Spektar, urednik i autor *Drago Zdunić*, u impozantnoj nakladi od 40. 000 primjeraka na hrvatskom, njemačkom i španjolskom jeziku.

Tin Ujević (1891. -1955.)

Rođen 6. srpnja 1891. godine ovaj je hrvatski pjesnik svojom lirikom, ali i boemskim životom, obilježio razdoblje između dva svjetska rata u jugoslavenskoj književnosti (»Lelek sebra«, »Kolajna«, »Auto na korzu«, »Ojađeno zvono«, »Žedan kamen na studencu«). Pisao je poeziju, književne prikaze, filozofske refleksije i feljtone.

Randy California (1959-1999.)

Na današnji dan prije ravno četiri godine preminuo je jedan od najprefinjenijih stilista rock-gitare 20. stoljeća *Randy California*. Bio je utemeljivač kulturne skupine američkog acid-rocka sa zapadne obale (West coast acid-rock), »Spirita«, skupa sa svojim poočimom, gigantskim ćelavim bubnarom *Ed Cassidyjem*. Koncem 60-ih minuloga stoljeća intenzivno je surađivao s još dvije glazbene rock-legende svoga doba, kolegama-gitaristima, *Arthurom Leeom* i pokojnim *Jimi Hendrixom*.

Stjepan Džimi Stanić - »Štef«

U Zagrebu je 12. srpnja 1929. godine rođen jedan od najsamosvojnijih likova ovdašnje estradepjevač, aranžer, skladatelj i kontrabasist *Stjepan Džimi Stanić-Štef*. U vrijeme kada su se stidljivo počeli pojavljivati prvi »pravi«domaći gramofoni i kada gotovo nijedan domaći pjevač nije umio čitati note, pojava Stjepana Džimi Stanića bila je ravna čudu: ne samo što je bez ikakvih naprezanja pjevao sasvim raznorodne skladbe, u stilskom presjeku od jazz-standarda do najaktualnijih hitova s raznoraznih festivala (tada i te kako postojeće) za bavne glazbe, već je završio i srednju glazbenu

školu za bas u Zagrebu. Karijeru je mahom gradio u Beogradu, gdje je i živio, do kraja sedamdesetih prošlog stoljeća. Bilo je znano: Džimija se svakoga dana moglo naći oko podneva kod Gradske kavane ili »Kod konja«. Nikada se nije interesirao za politiku, ali je često znao reći: »Čuj, Rista moj: meni je domovina tam gdje mi je želudac pun«. Početkom osamdesetih, ipak ga je »povukao« rodni Zagreb i tek tada je snimio nekoliko ploča za »Jugoton«. Za takvog »macana« nikada nije kasno...

Neopoziva ostavka Dijane Mladenović

Umjetnička ravnateljica »Pula film festivala« *Dijana Mladenović* je prije sjednice Festivalskog vijeća dala neopozivu ostavku na tu dužnost. Mladenović je u priopćenju istaknula kako je ostavku dala isključivo zbog stajališta i djelovanja ministarstva kulture i utjecaja Ministarstva na program retrospektive, na zaoblazanje i ignoriranje dužnosti umjetničke ravnateljice pri medijskom predstavljanju Festivala i njegova programa. Ostavku je dala i zbog toga što nije obrađena zabrana špice redatelja Andreja Korovjeva i to uoči njezina snimanja. »To nije presudno samo za moju odluku nego je i pokazatelj da je Ministarstvo bitno povrijedilo i podcijenilo dužnost umjetničkog ravnatelja festivala. «-kaže se u priopćenju Dijane Mladenović. Ona istodobno smatra kako se budućnost Festivala može temeljiti jedino na načelima kreativnoga stvaralaštva i produkcije oslobođenih od interesnih sfera i utjecaja i ogradi la se od programske koncepcije koju je na sjednici festivalskog vijeća u Zagrebu, 9. srpnja predložio v. d. ravnatelja javne ustanove »Pula film festivala«.

Svetkovina hrvatske enciklopedistike

Na sam 110. rođendan književnika i jednog od utemeljitelja hrvatske enciklopedistike, *Miroslava Krleža*, njegovi današnji potomci predstavili su u ponedjeljak peti svezak Hrvatske enciklopedije, te dodijelili u ime leksikografskog zavoda (koji je utemeljio upravo Krleža) nagradu »Mate Ujević« za najuspješniji leksikografski pothvat »Općem religijskom leksikonu« dr. *Adalberta Rebića* i suradnika.

XVIII. Kolonija slamarki u Tavankutu

Slamarstvo i na filmu

U subotu 5. srpnja u Donjem Tavan - kutu je otvorena XVIII Kolonija slamarki, koja u tjedan dana tradicionalno okuplja renomirane slamarke i pletilje u tehnici izrade slika i predmeta od slame. Početak ovogodišnje Kolonije

ove umjetnosti u nas, te noviji projekt *Rajka Ljubića* pod nazivom »Tri slamarke – tri divojke«, svojevrsan noviji slijed u praćenju rada i života stvaraoca ove umjetnosti.

Svoj tjedni rad slamarke su posvetile izradi slika, koje će javnosti tradicionalno biti prezentirane neposredno prije održavanja Dužijance u Subotici, kao sastavni dio centralne gradske manifestacije.

Bogat umjetnički sadržaj u srijedu je upotpunjen i književnom večeri, na kojoj je promovirana knjiga *Alojzije Stantića* »Kruv naš svagdanji«, a o knjizi su govorili prof. Tomislav Žigmanov, vlč. mr. Andrija Kopilović te Lazo Vojnić-Hajduk.

Svoj rad i tehniku izrade predmeta i slika od slame, u četvrtak umjetnice su prezentirale jav-

nosti na trgu ispred Gradske kuće, što je pobudilo veliko zanimanje građana.

U okviru Kolonije predviđeno je i održavanje okruglog stola, za petak u 18 sati, na kojem će govoriti renomirani etnolozi, povjesničari umjetnosti, te teolozi (*Bela Duranci, Olga Šram, Olga Kovačev Ninkov*, vlč. mr. Andrija Kopilović, prof. Tomislav Žigmanov, i gošća iz Zagreba *Lucija Franić-Novak*). U okviru stručnog razmatranja značaja i razvoja rada slamarki predviđena je i promocija knjige »Krhka ljepota trajna vrijednost«, nastala kao rezultat promatranja problema umjetničkog oblikovanja i stvaralaštva u tehnici slame.

Zatvaranje Kolonije je predviđeno za subotu 12. srpnja, također u Domu kulture u Tavankutu, kada će biti održana i svečana Akademija. U večernjem programu koji počinje u 19.00 sati nastupit će KUD »Mladost«, gosti iz Domaljevca, BiH, te posjetiocima zajedno sa domaćinima HKPD »Matija Gubec« upriličiti ugodan program, kada će biti predstavljeni i ovogodišnji bandaš i bandašica Dužijance u Tavankutu.

L. S.

Biblija i krunica, rad Jozefine Skenderović i Marije Dulić

obilježio je bogat kulturni program HKPD-a »Matija Gubec« i slamarskog odjela, u okviru koga je rođena ideja o održavanju ove manifestacije koja ove godine slavi svoj osamnaesti rođendan. Kolonija je započela otvaranjem izložbe slika nastalih na prošlogodišnjem sazivu. Izložbu je otvorila *Olga Kovačev Ninkov*, viši kustos Gradskog muzeja u Subotici, koja je tom prilikom istakla veliku važnost ove umjetnosti i njenu ulogu u društvu, dodajući da se planira u Muzeju stvoriti jedan kontingent slika i predmeta od slame te na taj način i ovoj umjetnosti dati više prostora u društvenom životu kakav i zaslužuje. Novina ovogodišnje Kolonije, kako je istakla gđa Kovačev, je u odabiru najljepše slike od strane stručne komisije, sastavljene od istaknutih povjesničara umjetnosti, koja će biti poklonjena u trajno vlasništvo Gradskom muzeju u Subotici.

Nakon svečanog otvaranja izložbe slika od slame, u Domu kulture u Tavankutu prikazane su dvije filmske projekcije, »Slamarke divojke«, film *Ive Škrabala*, koji prikazuje vrijeme početaka razvoja

**“Lira naiiva
2003”**

HTJELA BIH SVE

Ništa ne mogu Gospodine
A htjela bih sve
Želim biti misionarka
I svećenik
Želim biti u crnoj zemlji
Liječnik
Želim noću bdjeti
Al zaspim
Želim pomoći nepoznatom
Molim se Tebi
Želim Ti toliko toga reći
Al zanijemim
Želim predobra biti
A griješim
Želim Te svaki dan zadiviti
Propušteno stići

Zašto Gospodine tako malo mogu

Pomozi i postavi svoju nogu
Na put moj
Koračaj sa mnom i vodi me
Drži me čvrsto za ruku
Ne slušaj me
U nebesku luku dovedi me.

Beograd, 14.5.1996.

Iz zbirke »Za svu djecu svijeta«, s dozvolom autora

Terezija Davidović je rođena 1943. godine u selu Marjančaci kod Valpova u Hrvatskoj. Srednju medicinsku školu završila je u Osijeku, a kao medicinska sestra radila je sedam godina u osječkoj bolnici. Od 1970. godine živi i radi u Beogradu. Za njeno je pjesništvo presudan odlazak u mirovinu 1984. godine kada je, zbog praznine koju je u tom trenu čutila, zavapila Bogu. Plod njezina obraćanja su njene pjesme. Pjesnikinja je do sada objavila sljedeće zbirke poezije: »Novi dani za planetu Zemlju«, »Isus i Marijo, ave!«, »Ljubav na stazi povratka«, »Oče moj«, te »Za svu djecu svijeta«, odakle je i gorenavedena pjesma.

Poetski kutak: Hanibal Lucić

Raskošni duh renesanse

Hvarski vlastelin *Hanibal Lucić* rođio se 1485. godine u imućnoj obitelji. Veći dio svog života proveo je u rodnome gradu, gdje je u humanističkoj školi stekao osnovno obrazovanje. Studirao je u Italiji, ali nikad nije brkao svoju zemlju sa prekomorskim susjedom, iako ga je vojna sila njegovih klanjskih prijatelja iz Venecije vratila na Hvar, nakon što se kao aristokrat morao skloniti iz rodnoga mjesta pred nemirima koji su nastupili pobunom pučana, prigodom hvarske seljačke bune (1510.-1514.). Politički ideal Hanibala Lucića ipak nije bila Venecija, iako je Lucić druga generacija aristokrata pripadnika Venecije, otkada je ona zaposjela Hvar 1420. godine. U socijalnom pogledu Lucić je bio pripadnik svoje klase, ali u političkom pogledu Hanibal Lucić je bio ipak drugih pogleda i to se osjeća iz njegovih stihova.

Od Hanibala Lucića nije ostalo sačuvano mnogo pjesama. Za života nije tiskao niti jedno djelo, ali su u 16. stoljeću objavljena čak dva izdanja: 1556. *Antun*, Lucićev sin, dao je tiskati očeva djela pod naslovom »Skladanja izvarsnih pisan razlikih«, dok je 1585. godine izašlo, također u Veneciji, ponovljeno izdanje, naslovljeno »Robinja«. Hanibal Lucić je znao da je hrvatska obala rasparčana između Venecije, slobodnog Dubrovnika i hrvatsko-ugarskih vladara. Otok Hvar, kao dio hrvatskoga etničkoga područja, razumljivo se osjećao dijelom veće cjeline, o čemu svjedoči i predavanje *Vinka Pribojevića* koje je održao u Hvaru 1525. godine ističući vezanost otoka s hrvatskim kopnom. U političkim pogledima Hanibala Lucića kombinirani su klasni s narodnim interesima, što će Lucić iznijeti u svojoj poslanici »U pohvalu grada Dubrovnika«. Lucić u ključnom stihu ističe: »Dubrovniče, časti našega jezika ...«. Iako je perfektno znao strane jezike, latinski i talijanski, Lucić se koristio svojim hrvatskim jezikom kada je pisao stihove, a moramo imati u vidu da tada nacionalna svijest nije bila izgrađena, dok su pojmovi o naciji bili magloviti.

U Lucićevom tiskanom djelu »Skladanja izvarsnih pisan razlikih« sadržane su i »Pisni ljuvene« u kojima se mogu iščitati

poticaji samog *Petrarke*, ali i talijanskih petrarkističkih pjesnika 15. stoljeća, ali za Lucićeve stihove podjednako je važna i domaća gradska pjesma, koja je odjeka našla najizrazitije u antologijskoj pjesmi »Jur nijedna na svit vila«. Petrarkizam je u Hrvatskoj bio prva pjesnička škola i pravac u kojem se ostvarilo prvo pjesničko opredjeljenje i angažiranje. Osim novog, ljubavnog, izrazito ovozemaljskog opredjeljenja, veliku snagu cijelom pokretu dao je novootkriveni medij: čisti narodni jezik. Petrarkisti su svoje uporište našli u narodnom jeziku. U složenoj i bogatoj hrvatskoj renesansnoj poeziji petrarkizam se očitovao u tri etape. Prvo razdoblje koncem 15. i prve decenije 16. stoljeća obilježavaju pjesnici – *Šiško Menčetić*, *Džore Držić* i anonimni pjesnici. Drugim razdobljem hrvatskog petrarkizma možemo smatrati opus pjesnika – *Nikole Nalješkovića*, *Mavra Vetranovića*, *Marina Držića*, *Nikole Dimitrovića* i *Petra Hektorovića* koji su djelovali u decenijama oko sredine 16. stoljeća, dok posljednji hrvatski petrarkisti *Dinko Ranjina* i *Dinko Zlatarić* djeluju s kraja 16. stoljeća.

Lucićeva »Robinja« smatra se prvim hrvatskim opsežnijim dramskim tekstom svjetovnog karaktera. »Robinja« je najzaokruženije i najkompleksnije dramsko djelo do tada. Lucićeva drama ima odlike renesansne poetike, a uočljiva je Lucićeva briga o strukturiranju zapleta i raspleta, dok je likove individualizirao i psihološki produbio. Lucićeve veze sa stvarnim životom govore nam da je ovaj pjesnik volio kulturu Italije koja je prednjačila u književnosti i umjetnosti, ali da je odlučio pisati na svom materinskom jeziku. Hanibal Lucić je umro 1553. godine.

JUR NIJEDNA NA SVIT VILA

(izbor)

Jur nijedna na svit vila
lipotom se već ne slavi
jer je hvale sve skupila
vila ka mi sarce travi.
Ni će biti, ni je bila,
njoj takmena ka se pravi.
Lipotom se već ne slavi
Jur nijedna na svit vila.

Varhu njeje vedra čela
vridna ti se kruna vidi
od kosice ku je splela
kojom zlatu ne zavidi,
svakomu je radost vela
kad ju dobro razuvidi.
Vridna ti se kruna vidi
varhu njeje vedra čela.

Obarve su tanke i čarne
nad čarnima nad očima,
čarne oči kada svarne
čovik tugu premda ima,
tuga mu se sva odvarne
za veselje koje prima.
Nad čarnima nad očima
obarve su tanke i čarne.

Kako polje premaliti
lišca joj se ružom diče,
ruža nigdar pri na sviti
toli lipa ne izniče,
mlados će se pomamiti
kojano se za njom stiče.
Lišca joj se ružom diče
kako polje premaliti.

Pri rumenih njeje usti
ostao bi kuralj zada,
zubići su drobnji, gusti
kako biser ki se sklada,
slatku riču kad izusti,
bi reć mana s neba pada.
Ostao bi kuralj zada
pri rumenih njeje usti.

Grihota bi da se stara
ova lipost uzorita,
Bože, ki si svim odzgara,
čin da bude stanovita,
ne daj vrime da ju shara
do skončanja sega svita.
Ova lipost uzorita
grihota bi da se stara.

Priredio: Z. Sarić

Alan Ford, antijunak stripa

Želiš li pobijediti, ne smiješ izgubiti

Krajem šezdesetih godina prošlog stoljeća, točnije 1969. godine rođen je »Alan Ford«, strip koji je naročito na prostorima ex Jugoslavije našao mnoštvo pristalica. Svojom ironijom i dozom crnog humora uspio je izgraditi kulturni status koji je ostao prisutan i do današnjeg dana. Rađen kao parodija na super tajnog agenta koji u zadnji čas spašava Zemaljsku kuglu od sigurnog uništenja (James Bond?), Alan Ford je prvi pravi antijunak stripa.

Kao član svjetski poznate grupe TNT Alan Ford »hrabro« juriša u borbu protiv zločina, a kao »pomoć« tu su Bob Rock, niski nosonja, mješavina Šerloka Holmesa i Cyrana de Bergeraca, vječito nezadovoljan svime i svačim. Sir Oliver, plemić i vrhunski lopov, suradnik Binga, čiji je brat uvijek u zatvoru (»Halo Bing, kako brat...«); Grunf, karikatura izumitelja i nekadašnjeg njemačkog bojnika koji plijeni svojim natpisima na majicama (»Kad vidiš duha napij se Pik piva do uha«); vječito uspavani debeli Šef koji je parodija aristokrate i Jeremija koji boluje od svih bolesti ovoga svijeta (»i masne kolere pride«). A svi su oni vođeni čvrstom rukom (ili štapom, što najbolje može potvrditi Bob), Broja Jedan, nekoliko tisuća godina starog škrtca (»jedan za sve, sve za jednoga« bio bi njegov odgovor na pitanje o plaći) u invalidskim kolicima, koji je kod kažnjavanja neposlušnosti znao biti izuzetno okrutan. Za kaznu, slijedilo je pričanje njegovih doživljaja sa Cezarom, Odisejom i ostalim mladcima, budući da je on već tada bio »odveć star...«.

I mada »Alan Ford« još uvijek izlazi on je već odavno izgubio onu snagu koja ga je krasila naročito u prvih 75 epizoda. No i pored toga, za sve nas ljubitelje ovog stripa uvijek ostaje divno sjećanje na sate i sate provedene u čitanju našeg omiljenog štiva, i ono nesumnjivo ostaje kulturno štivo u sferi stripa.

Thomas Šujić

Autori

Crtič Robert Raviola, rođen je 30. travnja 1939. u Bolonji. Bio je profesor likovnog odgoja u Milanu i strastveni ljubitelj stripa. Simbolično, posljednja epizoda koju je nacrtao bila je »Odlazak Superhika«, rujna 1975. Bob Rock, nerazdvojni, prgavi Alanov partner u svim epizodama bio je njegova karikatura. Raviola je umro 1996. godine u Milanu. Pisac Luciano Secchi, alias Max Bunker, rođen je 24. kolovoza 1939. u Milanu. U mladosti je pisao drame. Godine 1960. započeo je suradnju s izdavačkom kućom Corno, gdje je 1962. debitirao s tekstovima za »Crnu masku!« i »Atomiska« s crtačem Paolom Piffarelijem, koji je kasnije bio prvi od sedam Magnusovih nasljednika za Alana Forda. Uspavani šef grupe TNT u početku je zamišljen kao karikatura njegovog lika, ali se kasnije od te ideje djelomično odustalo. ■

Jean Baudrillard »Savršen zločin«

Pristanak na iluziju

Baudrillard u svojoj knjizi »Savršen zločin« promišlja o čovjekovoj volji za prividom, iluzijom i obmanom, iznoseći pri tome opasan nihilistički stav da je takva volja »izvornija« i važnija čovjeku od volje za istinom

Knjiga slavnog intelektualca i veoma značajnog autora teorije simulacije *Jean Baudrillarda »Savršen zločin«* upućuje na simulacijske mehanizme koji nas preko hiperrealne suspenzije bilo kakve realne, empirijske evidencije, mogu osloboditi zahtjeva za objektivnom odgovornošću. Prema Baudrillardu, suvremeno društvo živi od proizvodnje simboličkog poretka znakova koji se prezentiraju na ekranima i u mas-medijima u kojima se društvo samodopadljivo ogleda. Baudrillard iznosi surovu konstataciju: »Možda je istina još nepodnošljivija i možda na kraju ipak želimo iluziju svijeta, čak i ako protiv nje potežemo sve oružje istine, nauke i metafizike«. Da li će zaista problem 21. vijeka biti odsustvo smisla i osjećaj odbačenosti čovjeka? U suvremenoj postmodernoj situaciji indikativna je napomena *Maurice Merleau Ponty* da se u vrijeme epohe moramo odlučivati kao pojedinci i pojedinke, jer unaprijed datog odgovora na pitanja nema.

Baudrillard u svojoj knjizi »Savršen zločin« promišlja o čovjekovoj volji za prividom, iluzijom i obmanom, iznoseći pri tome opasan nihilistički stav da je takva volja »izvornija« i važnija čovjeku od volje za istinom, bivstvovanjem i realnošću:

»Ta volja nije ništa drugo do jedan oblik volje za iluzijom«. Iako Baudrillard rafinirano opisuje aktualnu postmodernu epohu kao kloniranu realnost, njegova kritika se završava na osporavanju simplicističkih teorija manipulacije i otuđenja, koje su bi-

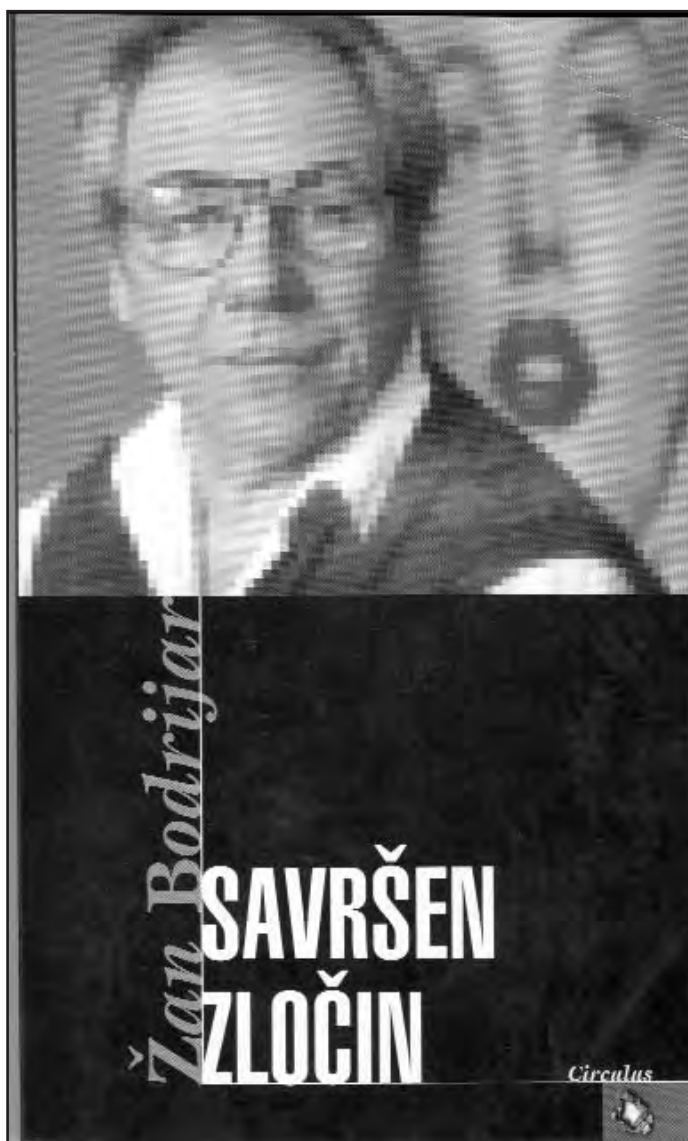
le tipične za kraj šezdesetih godina prošlog vijeka. Baudrillard u stvari kritizira pojednostavljene teorije, ideologije i

tržištu, dok se njegova »kritika« svela na konstataciju da je aktualno postmoderno stanje samo izraz ispunjenja želje da ljudi hoće da budu zavedeni i da hoće iluziju bezbrižnosti. Baudrillard jednostavno konstatira stanje čvrste uvjerenosti da se ništa ne može promijeniti, pa zbog toga valja bez rizika, u okviru mogućeg, proživjeti svoj vijek što je udobnije moguće.

Baudrillardu izgleda to i uspijeva. Pišući o dovitljivim dizajnerima realnosti, on kod neobaviještene mase uspijeva plasirati svoje sentimentalne forme razotkrivanja marketinških prizora lažnog života, koristeći se zavodljivošću ironije u svojim tekstovima. »Što može da učini umjetnost u jednom već simuliranom i transvestiziranom svijetu, ako ne podariti pojavama dodatnu ironijsku vrijednost?«, piše Baudrillard u knjizi »Savršen zločin«, iznoseći ocjene o društvu zavodljivim stilom, uporno sugerirajući bezbroj puta jedno te isto: »Naše društveno stanje je drugorazredno; odsutni, izbrisani, beznačajni u svojim očima. Rasejani, neodgovorni, umrtvljeni. Ostao nam je još optički nerv, ali su svi drugi umrtvljeni«.

Živimo u vremenu dominacije svjetske mreže slika i informacija koje karakterizira društvena kriza i proces transformiranja sveprisutne globalne slike svijeta. U kontekstu takve realnosti Baudrillard konstatira da na tržištu pobjeđuju snage imidža i simulacije, te da čovjek u stvari i nema volju za nepatvorenim životom.

Zvonko Sarić

otuđenje koji su bili aktualni za vrijeme studentskih demonstracija širom Europe 1968. godine u kojima je i sam Baudrillard sudjelovao. Od pozicije marksističkog aktiviste Baudrillard je stigao do pozicije intelektualca čija su djela profitabilna na

Gradom kruži tajanstvena videoka - zeta uznemirujućeg sadržaja - nakon gledanja zazvonit će telefon, nepoznati glas će Vam reći: »Umrijet ćeš za 7 dana!«. Nakon što nekoliko tinejdžera pogine u bizarnim okolnostima, novinarka Seattle Post Intelligencera, Rachel (*Naomi Watts* iz »Mullholland Drive«) kreće u istragu. Pronalazi video - kazetu, te se nakon gledanja uvjerava da su glasine istinite. Žrtve navodno prije smrti vide »prsten«. Preostaje joj samo se - dam dana da se pokuša spasiti. Da bi stvar bila gora, njen 5-godišnji sin pronalazi kazetu u videu, te je odluči pogledati...

»The Ring« redatelja *Gore Verbinskog* je remake japanskog hororca »Ringu« iz sredine devedesetih. »Ringu« je u svoje vrijeme polučio nevjerojatan uspjeh u Aziji (kasnije je snimljen i nastavak, te serija). Film je bilo praktički nemoguće nabaviti na Zapadu, pa se stvorila fama gotovo jednaka onoj iz priče filma. Štoviše, navodno je japanski original bio toliko stravičan da se u nekim azijskim zemljama zbog premise filma nije osobito dobro prodavao na VHS-u, već na VCD-u (Video CD, prilično rasprostranjen format u Aziji).

Američka verzija, »The Ring«, označen je u SAD-u predikatom PG-13, što znači da ga mogu vidjeti svi iznad 13 godina. Osim što je ta činjenica pokazatelj stupidne birokracije filmskih »policajaca«, ona govori i o stilu filma. Naime, »The Ring« je bio blagoslovljen predikatom PG-13 zbog doista minimalnog broja scena eksplicitnog nasilja. U neku ruku je preuzeo klasičnu estetiku japanskog horora - strašnije je ono što se ne vidi. Krv nije potrebna da bi se zastrašila publika, a američki filmaši vrlo često miješaju »strah« i »gađenje«. Uzmimo film »Hannibal« *Ridleya Scotta* kao primjer. U njemu nema ničega zastrašujućega. Hektolitri krvi, iznutrica i mozak na lešo čine ga paradom grotesknog, smiješnog, ali nikako zastrašujućeg.

»Strah je glavni motivator svih ljudskih radnji«, rekao je *Hitchcock*, a strah prvenstveno dolazi od nepoznatoga. U tome »The Ring« uspijeva, te se kroz spoj ka - driranja i montaže Verbinski uspješno igra

The Ring

Čisti strah

Horor u japanskom maniru

sa gledateljevim poimanjem filmskog prostora. »The Ring« nije preuzeo samo japansku tradiciju psihološkog prikaziva -

nja nasilja, lokacija snimanja je bila Seattle, grad s iznimno brojnom azijskom populacijom, sa najviše kišnih dana u godini

The Ring

Uloge:

Naomi Watts, Martin Henderson, Brian Cox, David Dorfman, Daveigh Chase, Jane Alexander, Lindsay Frost, Amber Tamblyn, Rachael Bella, Shannon Cochran, Sandra Thigpen

Režija:

Gore Verbinski

Scenarij:

Ehren Kruger prema romanu Kôji Suzukija

Proizvodnja:

Dreamworks, 2002.

Trajanje:

109'

u SAD-u. Čak i visokogradnja u kojoj žive glavni junaci više podsjeća na kakav stambeni mravinjak u Tokiju nego na američki velegrad. Sve je to pridonijelo »japan-skom« ugođaju filma. Specifičnoj atmosferi je uvelike pomogao i fenomenalni indie direktor fotografije *Bojan Bazelli*, rođen i odrastao u Herceg Novom, (»California«, »King of New York«). Premisa ovog filma je ono što ga čini toliko snažnim - naime, činjenica da lik u filmu gleda smrtonosnu videokazetu stvara gotovo paralelan osjećaj u gledatelja u kinu koji je baš kao i filmski junaci samo promatrač. To čini »The Ring« gotovo interaktivnim. Vidjeti jedan ozbiljno i vješto napravljen horor, nakon poplave teen-limunada tipa »Scream«, je doista hvalevrijedno. Nema ništa ironično niti agresivno referencijalno u »The Ring«. Rezultat je samo čisti strah. Naravno, postoje i određene slabosti - nekoliko scenarijskih klišeja. Rachelin sin izražava svoj strah »kroz crteže«, te uspostavlja mentalnu komunikaciju sa Zlom.

Nažalost, već toliko puta viđeno. Isto tako, previše se odugovlači sa krajema filma; bilo bi bolje da je dvije scene kraći. Unatoč tim propustima »The Ring« kao cjelina funkcioniše.

Nekoliko kritičara je izrazilo nezadovoljstvo time da ne saznajemo gotovo ništa o liku Rachel, te da priča na kraju nije objašnjena u potpunosti. Kao prvo, doista nije potrebno saznati ništa više o Rachel osim da je majka koju vode osnovni nagovjesti - da spasi svoj i život svoga djeteta! Daljnji razvitak lika možda bi poremetio glavne ciljeve priče. Što se tiče navoda da nema definitivnog objašnjenja o nestanku videokazete, treba reći da je u pitanju film

s nadnaravnim elementima koji se vrlo dosljedno drži logike svog filmskog svijeta! Uostalom, takva je i tendencija mnogih japanskih remek-djela: nije nužno da sve mora biti objašnjeno. Treba spomenuti i sam sadržaj videokazete: niz naizgled nepovezanih kadrova koji prikazuju uznemirujuće slike sa bazom u podsvjesnome. Taj video priziva nasljeđe filmskog nadrealizma, takvih klasika kao što je »Andaluzijski pas«, rana kolaboracija *Dalija* i *Bunuel* ili rad *Maye Deren* (»Meshes of the Afternoon«). Neugodnoj atmosferi pridonosi i zvuk koji prati videokazetu, a koji služi kao svojevrsni light motiv cijelog filma.

(film.monitor.hr)

Gore Verbinski:

**Butterfly* (2003)

**Pirates of the Caribbean* (2003)

**The Ring* (2002)

**The Mexican* (2001)

**Mouse Hunt* (1997)

**The Ritual* (1996)

Petrovaradinska tvrđava treći put domaćin multimedijalnog spektakla

EXIT – izlaz za mlade

Mladež se izborila za svoju trodnevnu državu - State of EXIT

Piše: Nikola Perušić

Petrovaradinska tvrđava bila je za-
tvorena za promet od 25. lipnja do
prije par dana zbog pripremih ra-
dova koji su se obavljali radi međunarod-
nog multimedijalnog spektakla Exit 03.
Novi Sad je od 3. do 7. srpnja bio u potpu-
nosti u znaku ove manifestacije, uveden je
specijalni režim gradskog prometa, Beo-
gradska ulica je bila potpuno zatvorena,
organizirani su specijalni parkinzi za auto-
mobile i autobuse...

Pri ulasku je efikasno osiguranje po-
drobno pregledalo dolaznike, među koji-
ma je bilo i barem tri tisuće gostiju iz ino-
zemstva, od kojih najviše iz Hrvatske i
Makedonije. Akreditirano je oko 1.500
novinara, a jedino je slaba kiša prvog po-
podneva prošla mimo plana.

OTVORENJE: Uz nezapamćen vatro-
met i prisustvo desetina tisuća ljudi, State
of Exit je u prošli četvrtak svečano pro-
glašen otvorenim. Iako je otvaranje prvot-
no bilo zakazano za 22 sata, trenutak otva-
ranja bio je točno u ponoć. Najbolji strije-
lac proteklog vaterpolskog Europskog pr-
venstva *Aleksandar Šapić* formalno je
ovaj festival proglasio otvorenim.

Prije toga su oko 21 sat na VIP Stageu
festival u ime grada Novog Sada otvorili
potpredsjednik Izvršnog odbora zadužen
za omladinu i sport *Bojan Pajtić* i član
gradske vlade zadužen za kulturu i obra-
zovanje *Robert Kolar*. Kako je istakla PR
menadžer festivala *Aleksandra Kolar*, bez
svesrdne pomoći grada, koji je generalni
sponzor »meta-države« State of Exit, fe-
stival bi bio održavan s mnogo više pro-

blema. Predstavnici novosadske gradske
Vlade su se složili u jednom – Exit je de-
finitivno sastavni dio Novog Sada, ali i iz-
laz u Europu kojoj svi toliko težimo.

DROGA: No, pored svih lijepih težnji
novosadska policija je uoči festivala naja-
vila pojačane policijske kontrole i upo-
zila sudionike i posjetioce Exita da su ka-
zne za posjedovanje i preprodaju narkoti-
ka znatno uvećane. Predstavnik novosad-
ske kriminalističke policije *Milan Aleksić*
precizirao je na konferenciji za novinare
Exita da je za posjedovanje droge pred-
viđena novčana kazna, ili kazna zatvora
do tri godine, dok je minimalna kazna za
preprodavače droge pet godina zatvora.
Iako količine zaplijenjenih narkotika nisu
enormne, podatak o oko 150 zatečenih
uživalaca opijata se nikako ne bi smio
ignorirati.

Prema prijašnjim iskustvima ovo je pi-
tanje bilo prilično važno, pa je i akadem-
ski program otvorila tribina posvećena
prevenciji narkomanije. O ovom aktual-
nom društvenom problemu razgovarali su
ugledni stručnjaci, a grupa mladih ljudi je
prošla kroz program »Raskršća«, te su
svim prisutnima približili što to znači biti
heroinski ovisnik i koliko je bilo teško
izaći iz pakla droge.

PRIJATELJSTVO: No, okupljena masa
je došla radi zabave, a ne radi bavljenja
socijalnim problemima, mada je poruka
prijateljstva bila i ostala jedan od lajt-mo-
tiva festivala. Festival je prezentiran sre-
dinom lipnja u Ambasadi SCG u Ljublja-
ni, u Kulturno informativnom centru u Za-
grebu, u Press centru u Banja Luci, PR
Centru u Podgorici, caffeu Ring u Sko-
plju...

STATE OF EXIT

Jutro na reggae stageu

U Hrvatskoj su postavljena i dva info punkta, u klubu Kuglana u Koprivnici i Multimedijalnom centru Palach u Rijeci, gdje se mladež mogla informirati o festivalu i nabavci ulaznica. Pokraj toga, prezentacije su održane i u Vukovaru, Osijeku i Vinkovcima.

SPEKTAKL: Apsolutni rekord po broju posjetilaca ostvaren je u noći između subote i nedjelje kada se na koncertu grupe »Moloko« okupilo oko 45.000 ljudi. Na cijelom prostoru ispred main stagea bila je neopisiva gužva, tako da prisutni gotovo nisu mogli niti igrati uz muziku, jer nije bilo prostora. Na ulazima Petrovaradinske tvrđave u redovima se za ulazak čekalo

više od sat vremena...

Koncert grupe »Moloko« bio je uživo prenošen putem interneta, što je ujedno bio i jedini ovako ispraćen ovogodišnji koncert svjetski popularnog britanskog benda i prvi ovakav koncert u Srbiji i Crnoj Gori prenošen na internetu. Organizatori su formirali 'koaliciju' srpskih i regionalnih internet sajtova preko kojih je prenošen koncert.

Još jedna stvar je učinila ovogodišnji Exit posebnim. Po prvi put u SCG su se za koncertne nastupe pravili rajzeri – pomoćne pokretne bine za bubnjeve i ostalu opremu. Zahvaljujući rajzerima, smjena bendova na main stageu bila je mnogo brža.

STAV: Tome da Exit nije samo puki spektakl svjedoči dolazak gostiju »sa stavom«. Pored Rambo Amadeusa, Van Gogha, KUD Idijota, Love Huntersa, Negativa, Layka Félix, Obojenog programa, Neočekivane sile koja se iznenada pojavljuje i rješava stvar, Mizara, Darka Rundeka, Orthodox Celtsa, nastupili su i veterani njujorške underground scene sastav »Prong«, makedonski klarinetista i saksofonista koji je revolucionarno promijenio profil klasičnog ciganskog duvačkog orkestra Ferus Mustaf, Urbani neo-etno bend iz Pančeva Ognjen i prijatelji...

Čovjek sa stavom u svakom smislu Henry Rollins je jedna od takvih post-potrošačkih ikona, arogantan za malo-

STATE OF EXIT

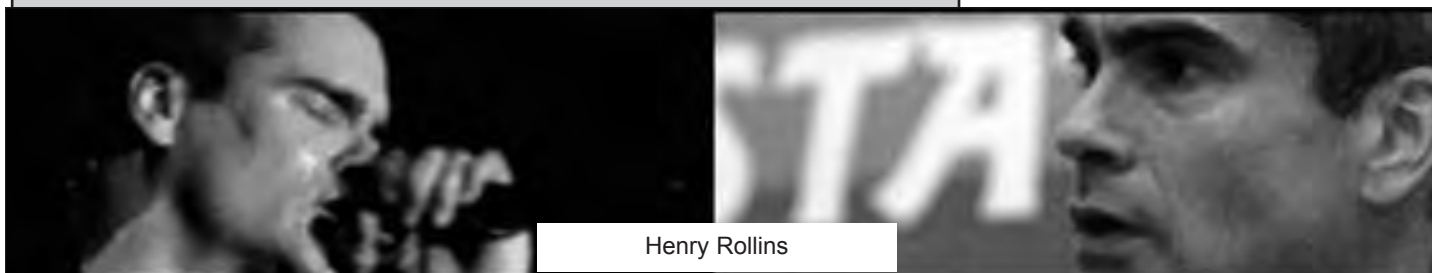

Henry Rollins: »Zatvoreni« stvaralac

Druga osoba s »naglašenim« egom, koji ima mnogo toga zajedničkog s Trickijem, dolazi iz Washingtona i njegovo pravo ime je Hank Garfield. Međutim, strast prema literaturi i jazz muzici stvorila je identitet nastao kombinacijom dva imena – Henry Miller i Sonny Rollins. Tako se Hank Garfield već dvadesetak godina predstavlja kao Henry Rollins.

Za razliku od Trickija koji je pristupačan, Rollins je »težak« i zatvoren, rijetko daje intervju.

Rollins kaže kako u sklopu pripreme za napornu turneju vježba više od tih šest sati svakodnevno. »Zatim se ljudi pitaju kako sam tako zgodan i mišićav, i komentiraju kako vjerojatno provodim »čitavu vječnost« u gimnastičkoj sali za vježbanje.

Henry Rollins

Da stojim non-stop pred ogledalom, ne bih nikada mogao da održim tako dobro uvježbane nastupe!»

Što se tiče njegovih 'govornih' performansa, koje pojedini kritičari ocjenjuju kao čistu degradaciju poezije, Rollins kaže da se jednostavno popne na binu i počne govoriti.

»Nije to uvijek poezija, ponekad su i prozni odlomci iz mojih knjiga. Znam da ima mnogo ljudi kojima se ne dopada ono što ja napišem. Možda nemaju zamjerke kada je moj stil pisanja u pitanju, ali, primijetio sam kako su, jednostavno rečeno, 'alergični' na moje mišljenje!«

Henry Rollins je inače skandalozno nastupio na MTV ukazujući na poltronske, komercijalizirane bendove koji »savijaju kičmu« pred prosječnim auditorijem, a na koncu je otkrio i jednu tajnu – da sve nastupe na sadašnjoj turneji, uključujući i koncert na Exitu, njegov bend održava kako bi ostvario samo jedan cilj. Naime, žele prikupiti dovoljno financijskih sredstava za obranu trojice ljudi koji su u Americi trenutačno u sudskom procesu optuženi za ubojstvo.

građane, privlačan za generaciju X, a ostao je upamćen po zahtjevu da mu se boravak na Exitu učini lakšim s 12 flaša isključivo domaćeg piva. Kako je rekao – »No Heineken, please«.

Sastav Misty in Roots je odmah nakon Exita putovao na najjači ovogodišnji festival reggae zvuka. I oni su imali specijalne prohtjeve, primjerice da sami kuhaju dok su u Novom Sadu, po svemu sudeći zbog različitih načina koje koriste u ishrani. Gitarista Chumbawambae Boff Whalley objavio je 12. lipnja knjigu »Fusnota« u kojoj govori o vremenu prije no što je postao gitarista i o tome kako su ga djevojke i punk rock spasili odumirućeg industrijskog vođeničarskog gradića. Također govori o pop kulturi, nižoj ligi nogometa, umjetničkom terorizmu, whiskiju i kućama koje samo fasada održava da se ne sruše. Održavanje Exita se podudara i s promocijom najnovijeg albuma Trickija »Vulnera-

STATE OF EXIT

ble«. Prorok trip-hopa došao je svojim posebnim tour-busom u kojem je i odsje-
dao. Autobus je potpuno opremljen za
udoban boravak, čak ima i odlično opre-
mljenu kuhinju u kojoj Tricky sam spre-
ma hranu. Trickyjevi zahtevi oko ishrane
su prema riječima organizatora bili naj-
kompliciraniji.

ZATVARANJE: Dakle, tijekom četiri fe-
stivalska dana na Petrovaradinskoj
tvrđavi nastupile su svjetske muzičke zvi-
jezde, čije je nastupe vidjelo preko
150.000 ljudi. Festival je službeno zatvo-
rio muzičar Roni Sajz. Posjetioci i organi-
zatori kažu kako je »Exit 03« bio
najbolji festival do sada, a na nje-
mu je zabilježena rekordna posje-
ta, jer se u subotu na tvrđavi oku-
pilo oko 45.000 ljudi.

Cijeli happening je prošao u
znaku promocije neke nove (sub)
kulture i novog stila. Ulaznice po
cijeni od oko 800 dinara za večer
omogućile su ulazak u Stanja tj.
Državu Exit, koja izlazi iz ovoze-
maljskog svijeta i predstavlja
most sa izvođačima koji prezenti-
raju svoj stav. Usprkos silnim sta-
vovima, tolerancija u Exitu bolje
radi nego u realnosti, te su zabi-
lježene tek dvije tuče.

Tricky: eksperimentalni umjetnik

Tricky

Veći dio muzike koja se vodi pod tim imenom ja i ne volim«, objasnio je Tricky
svoj stav prema trip hopu. I elektronska muzika je za njega smeće.

»Elektronski umjetnici mogu da prave smeće i misle da im je sve to dopušteno
samo zato što su elektronski umjetnici i zato što je to novi stil«, dodao je.

Po mnogima čudak, ali nevjerovatno zadivljujući u
onome što radi, Tricky je ostao oduševljen Novim Sa-
dom i kaže kako bi volio ostati ovdje neko vrijeme.
Ambijent Petrovaradinske tvrđave je fascinirao
Trickyja i inspirirao ga za nastup.

»Za razliku od festivala koji se održavaju u New
Yorku, Parizu ili Los Angelesu, gdje je cilj da se samo
uzme novac od mladih ljudi koji tamo dolaze, na
ovom festivalu se vidi trud«, zaključio je Tricky izno-
seći svoj stav o »državi Exit«.

(Exit)

STATE OF EXIT

Tenis

Wimbledon »made in Swiss«

Švicarac Roger Federer (22) Spostao je u nedjelju prvim osvajačem Grand Slam titule u svojoj zemlji, mnogo poznatijoj po snježnim no travnatim sportovima. Ali najprestižnija titula svjetskog tenisa, uz pozamašan ček na 575.000 funti, otišla je ove godine u doista prave ruke ovog iznimno talentiranog mladog tenisača. Do pobjede u velikom finalu protiv Australca Marka Philippoussisa 7:6, 6:2, 7:6, izgubio je samo jedan set, što najbolje govori o izvrsnoj Federerovoj formi, uz

podatak da je poslije Borge, Casha i Edberga, postao četvrtim tenisačem, koji je nakon juniorskog uspio osvojiti i seniorski Wimbledon.

Na ženskom turniru stvari su se odvijale prema ustaljenom scenariju sestara Williams koje su ponovno igrale u finalu. Serena je obranila titulu pobjeđivši stariju Venus sa 4:6, 6:3, 6:2, uz nastavak serije od šest pobjeda u nizu. ■

Formula1

Deja vu Williamsa

Na utrci za VN Francuske voženu u Magny Coursu dogodilo se već viđeno, tj. momčad Williamsa, predvođena sve boljim Ralfom Schumacherom i Pablom Montoyom, ponovno je uspjela zabilježiti dvostruku pobjedu kao i na prošloj utrci voženoj u Nürburgringu. Vodeći u generalnom plasmanu, stariji brat Michael uspio je poslije velike borbe osigurati treću poziciju ispred svog glavnog konkurenta Raikkonena koji se plasirao na četvrtu poziciju.

Vozači: M. Schumacher 64, Raikkonen 56, R. Schumacher 53, Montoya 47, Barrichello 39

Konstruktori: Ferrari 103, Williams 100, McLaren 85, Renault 52, BAR 13

Nogomet

Pletikosa i Srna potpisali za Šahtjor

Hrvatski nogometni reprezentativci Stipe Pletikosa i Dario Srna, bivši igrači Hajduka, potpisali su ugovore s ukrajinskim nogometnim klubom Šahtjorom iz Donjecka. Mnoge poznavatelje nogometnih prilika poprilično je iznenađio ovaj potez splitskog dvojca, ali čini se da Istok sve više želi ojačati u borbi sa premoćnijim nogometnim Zapadom, ne štedeći pritom pozamašne dolarske iznose. Tako će »Plete« dobijati 700.000 dolara po sezoni, dok će Srna inkasirati 500.000 po godini igre u drugom po veličini (prvi je, naravno, čuveni kijevski Dinamo) nogometnom klubu Ukrajine. ■

Atletika

Blanka preko dva metra

Na Grand prix mitingu Zagreb 2003., poznatijem po starom imenu »Hanžekovićev memorijal«, hrvatska višašica Blanka Vlašić uspjela je po prvi puta u karijeri preskočiti famoznu visinu od 200 cm, svrstavši se tako u red malo-brojnihi skakačica kojima je to uspjelo. U samo nekoliko dana ova nadarena Splitsanka uspjela je ostvariti dva izuzetna sportska rezultata, pobijediti na mitingu u Parizu, te oboriti granicu »snova«.

Nogomet

Pasku u Marsoniji

Talentirani subotički nogometaš Marinel Pasku, bivši igrač Spartaka, OFK Beograda, te posljednje sezone bajmočkog Radničkog, pristupio je novom hrvatskom prvoligašu Marsoniji iz Slavonskog Broda. Ovaj igrač srednjeg reda i napada pridružio se Kopunoviću (Kamen Ingrad), te Radicsu (Osijek), koji s uspjehom igraju za svoje momčadi u 1. HNL. ■

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
 - Subotica, Karadordev put 2, telefon
 (danonoćno): (024) 55-44-33
 - Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon
 (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

Zlatko Senta, pionir novog sporta u Hrvata

Nogotenis razvija turizam

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Zlatko Senta, poznatiji kao Semo, inženjer je elektrotehnike i menadžer anager iz Donjeg Miholjca. Bavi se reklamom putem interneta, a na mreži svih mreža je poznat po stranicama koje reklamiraju privatni smještaj na Jadranu. Posve slučajno, a zahvaljujući dugogodišnjem prijateljstvu, donio je novi sport u Hrvatsku.

▶ Na našim prostorima nogotenis je posve nepoznat sport. Kako ste se Vi upoznali s ovom interesantnom kombinacijom nogometa i tenisa?

Kada sam prvi puta čuo za pojam »nogotenis«, priznajem da nisam znao o čemu je riječ. O nogotenisu mi je pričao moj mađarski prijatelj *Halmai Miklos*, predsjednik mađarskog nogoteniškog saveza, s kojim sam se često susretao u Harkanyu, u neposrednoj blizini mog rodnog Donjeg Miholjca. Iako se znamo gotovo 20 godina, nikada prije mi nije ništa spomenuo o nogotenisu (u Mađarskoj poznatom kao labtenisz). Posve spontano jednom prilikom pitao me zašto se u Hrvatskoj ne upražnjava taj interesantni sport. Tako je rođena ideja o hrvatskom nogotenisu.

▶ Čini se da Vas je nogotenis pozitivno »inficirao«...

Halmai mi je pokazao video kasete sa Svjetskog nogoteniškog prvenstva koje se 2000. godine organiziralo u Republici Češkoj. Nisam mogao vjerovati da tako dinamičan i zanimljiv sport još uvijek ne postoji u mojoj zemlji. Ugledavši prepuno gledalište poveće sportske dvorane definitivno sam odlučio uvesti ovaj sport u Hrvatsku. Bilo je to ljeto 2001. godine, zamolio sam nekadašnjeg Miholjčanina *Stani-slava Bicka*, bivšeg vrsnog tenisača i prvog predsjednika HTS-a, za pomoć, predloživši mu da preuzme kormilo budućeg Hrvatskog nogoteniškog saveza. (HNTS-a).

▶ I od par razgovora, uskoro ste novi sport ozvaničili, uvevši ga u obitelj poznatih sportova?

Već u jesen 2001. godine osnovali smo inicijativni odbor i ja sam obnašao dužnost predsjednika inicijativnog odbora za uvođenje nogotenisu u Hrvatsku. Uz mene su bili spomenuti S. Bick i tenisač *Vatroslav Šrajter*, također iz D. Miholjca. Mađari su nas pozvali da prisustvujemo 5. Europskom prvenstvu u nogotenisu koje se održavalo u gradu Szolnoku. Tu smo od predsjednika IFTA-e (International Footballtennis Assotiation) Alfreda Meyera primili vjerodajnice i upute o uvođenju Hr-

vatske među ostale nogoteniške članice.

▶ Uslijedilo je osnivanje prvih klubova...

Ubrzo nakon povratka iz Mađarske osnivamo prvi nogoteniški klub u Hrvatskoj u Donjem Miholjcu, te dan poslije i u Vrsaru. Nekoliko dana kasnije osnivaju se klubovi u Pazinu i Zagrebu. Do današnjeg dana imamo osnovane još i klubove u Rijeci, Vinkovcima, Virovitici, Kninu, Daruvaru, Valpovu, uz još jedan klub u Zagrebu.

▶ A potom i Saveza kao krovne nogoteni-

Zlatko Senta

ske organizacije?

U siječnju 2002. godine osnovali smo i HNTS (Hrvatski nogoteniški savez) sa sjedištem u Zagrebu. Za predsjednika smo izabrali Stanislava Bicka, za dopredsjednika Zlatka Sentu, a za glavnog tajnika *Lip-njak Dubravka*, koji je ujedno i tajnik HTS-a, te vrhunski međunarodni teniski sudac s Wimbledonским iskustvom. U svim klubovima počinje se intenzivno trenirati nogotenis. Nikako ne mogu zaboraviti veliku i nesebičnu pomoć koju smo dobili od mađarskih nogotenišača, koji su uvijek rado dolazili kada god smo ih trebali i gdje god smo ih zvali kako bi promovirali novi sport.

▶ Kada je odigran prvi službeni susret Hrvatske reprezentacije u nogotenisu?

Prvi međunarodni meč Hrvatska je dočekala početkom svibnja 2002. godine kada su nas ugostili ponovno Mađari, u Harkanju. Bio je to prijateljski meč u koje-

mu su naravno pobijedili iskusniji. Iste godine, u kasnu jesen, organizirano je Svjetsko nogoteniško prvenstvo u mađarskom gradu Szombately. Hrvatska je nastupila u svim kategorijama (seniori, juniori i žene). Iako neiskusni, u ženskoj konkurenciji, uspjeh je zabilježila hrvatska natjecateljica, članica NTK Knin, *Kristina Šundof* i osvojila odlično 5. mjesto. Za mene je još više vrijedilo to što se Hrvatska pojavila na službenom nogoteniškom natjecanju kao ravnopravna svjetska članica. Ove godine Hrvatska je bila domaćin Svjetskom nogoteniškom kongresu. Kongres je održan u Zagrebu i proglašen je za najbolje organizirani kongres do sada.

▶ Upoznajte naše čitatelje malo više s današnjim nogotenisom.

Prema pisanim podacima nogotenis se igrao još davne 1922. godine u Češkoj pod imenom »nohejbal«. Zaljubljenik u ovaj sport i odličan nogotenišač bio je i jedan od najboljih svjetskih nogometaša Michael Platini. Spomenuta Češka Republika je i vodeća nogoteniška sila u ovom trenutku. Broji 10.000 registriranih natjecateljki i natjecatelja raspoređenih u 363 kluba koji se u sedam liga bore za najbolji plasman. Nogotenis se u Češkoj izučava i na visokim školama. Za njima nimalo ne zaostaju niti Slovaci, Francuzi, Rumunji, Švicarci i Mađari, dok ostale zemlje uključivši i Hrvatsku ipak zaostaju više u kvaliteti.

▶ Nogotenis bi mogao značajno doprinijeti i razvoju turizma, posebice u predsezoni, odnosno postsezoni?

Kada je Hrvatska primljena u punopravno članstvo u IFTA-u, sve su članice izrazile zadovoljstvo jer se nadaju igrati nogotenis na hrvatskom moru. Ovih dana vode se pregovori sa jednom od najvećih turističkih tvrtki u Hrvatskoj, rovinjskim »Adria Resoursom« o pokretanju osnivanja evropskog nogoteniškog centra (Hotel Montauro se po svojim predispozicijama i blizini sportskih objekata) gdje bi brojni klubovi mogli trenirati i ujedno se odmarati na najljepšem moru na svijetu.

▶ Što biste poručili budućim igračima nogotenisu u Vojvodini?

Nadam se da sam cijenjene čitatelje ovog zanimljivog tjednika zainteresirao za ovaj sport te da će se netko uskoro javiti s idejom širenja nogotenisu u Vašim krajevima. Nudim Vam svekoliku pomoć. Pišite na e-mail: nogotenis@nogotenis.hr.

PETAK ► 11. 7. 2003.

HTV 1

Bad Boys, akcijski film,
HRT 1 u 23.05

07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Srebrni pastuh, crtana serija
09:25 Nestašne životinje, crtani film
09:30 Stotinu dobrih djela, serija za djecu
10:05 Drame Miroslava Krleža
10:35 Saga o nobelovcima: Medicinski instrumenti
11:30 Kokice (1/6)
12:00 Vijesti
12:25 Zemlja nade, serija
13:15 Glazbena TV
13:55 Oprah Show (411)
14:45 Ponor moći, film
16:25 Šibenik: Ljeto, ljeto
16:45 Hugo, TV igra
17:25 Duhovni izazovi
17:45 Hrvatska danas
18:55 Upitnik, kviz
19:30 Dnevnik
20:50 Turner i Hooch, film
22:30 Meridijan 16
23:05 Bad Boys, film
00:55 24, serija
01:40 Joeov stan, film
03:00 Nikita 3., serija (12)
03:45 Strast, francuski film
05:10 Dosjei X (9.), serija
05:55 Seks i neki drugi grad, serija
06:45 Amerika - život prirode
07:15 Glazbena TV

HTV 2

08:00 TV vodič + turistička središta Hrvatske
10:00 Slobodna zona, zabavno-putopisna emisija
10:45 Boje turizma
11:35 IN MEMORIAM Katharine Hepburn: Ulaz na pozornicu, film
13:05 Spas 911, serija
13:50 Walker - teksaški rendžer 2., serija
14:35 Čarolija 5., serija
15:30 Felicity 2., serija
16:15 Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17:20 Alf, humoristična serija
17:50 Zemlja nade, serija (12)
18:45 One su takve, serija (12)
19:30 Carstvo divljine: Svijet crnogriovog lava
20:05 Čarolija 5., serija
21:00 Vijesti
21:15 Lopovi, serija (12)
22:05 Seks i neki drugi grad, serija
22:35 Dosjei X (9.), serija (18)
23:20 Walker - teksaški rendžer 2., serija (12)
00:05 Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00:50 Pregled programa

HTV 3

09:30 Zasjedanje Hrvatskog sabora, prijenos
20:05 Metallica u Londonu

21:35 Stažist, serija
22:00 Brak nije mrak, serija
22:20 Pravo vrijeme
23:50 Pregled programa

SUBOTA ► 12. 7. 2003.

HTV 1

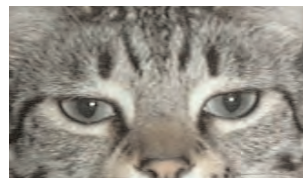
The Full Monty, britanski
film, HRT 1, 20.05

08.00 - Vijesti
08.05 - Amerika-život prirode
08.35 - Crtani filmovi
08.55 - Direkt: Subkultura
09.45 - Otokar (2/10)
10.00 - Vijesti
10.05 - Što mi se to događa?
11.05 - Sve o kitovima, popularnoznanstvena serija
12.00 - Vijesti
12.25 - Biblija
12.40 - Prizma, multinacionalni magazin
13.35 - Korijeni, hrvatske manjine u Europi
14.05 - Fenomeni, za branitelje: Meta
14.40 - Oprah Show (412)
15.40 - Glazba
16.10 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a:
Dirigenti i muzikaši
17.10 - From Noon Till Three, američki film
18.55 - Rijeka: More
19.30 - Dnevnik
20.05 - The Full Monty, film
21.40 - Dugo, toplo ljeto
22.45 - Vijesti
23.00 - Jezero tame, mini-serija
00.55 - 24, serija
01.40 - Bounty, američki film
03.45 - Nikita 3., serija
04.30 - G-2, američki film
06.10 - Ksenia - princeza ratnica 5., serija
06.55 - Cosbyjev Show 7.
07.20 - Carstvo divljine

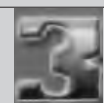

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.30 - Prizori u umjetnosti: Kupačice
10.55 - Narodni refren
13.45 - Kućni ljubimci

14.30 - Cosbyjev Show 7.
14.55 - Pleme 4., serija za mlade
15.50 - Felicity 2., serija za mlade
16.40 - Melrose Place 7., serija
17.30 - Briljanteen
18.00 - Ksenia - princeza ratnica 5., serija
18.45 - Crno-bijelo u boji
19.30 - Carstvo divljine: Lavovi pod mrežom
19.55 - Gogs, crtani film
20.05 - Čudesni svijet mode: Moderni stil
20.55 - Vijesti
21.00 - Večer dalmatinske pisme »Kaštela 2003«, prijenos
23.00 - Gradski ritam
23.30 - Alkohol, dokumentarna serija
00.20 - Pregled programa za nedjelju

HTV 3

10.25 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
12.15 - One su takve, serija (R 5 tjednih epizoda)
16.00 - Hit-depo
17.30 - Rim: Atletika - Zlatna liga, snimka
18.30 - Sportski program
22.00 - Sport danas
22.15 - Art film: Oproštaj, njemački film
23.45 - Pregled programa za nedjelju

NEDJELJA ► 13. 7. 2003.

HTV 1

Ljudsko lice,
HRT 1, 14.35

08.00 - Vijesti
08.05 - Djeca iz ulice
Degrassi, igrana serija
08.30 - Totally Spies,
crtana serija
09.10 - 23. međunarodni
festival za djecu KONIN,
snimka
10.05 - Punktchen & Anton,
njemački film za djecu
12.00 - Vijesti
12.25 - Plodovi zemlje
13.15 - Mir i dobro
13.50 - Oprah Show (413)
**14.35 - Ljudsko lice,
popularnoznanstvena serija**
15.30 - Šareni svijet
15.45 - Kino Kolossal,
dokumentarni film
16.50 - Vital Signs,
američki film
18.45 - Još koji put - izbor
Joška Martinovića
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.15 - Gušti su gušti,
zabavna emisija
21.20 - Aspen Extreme,
američki film
23.20 - Vijesti
23.35 - Imam dvije mame i
dva tate, hrvatski film
01.20 - 24, serija
02.05 - Gospodar života i
smrti, britanski film
03.50 - Nikita 3., serija
04.35 - Seks i smrt,
britanski film
05.50 - Remek-djela
svjetskih muzeja
06.00 - Sahara - Michael Palin,
popularnoznanstvena serija

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
10.00 - Biblija
10.15 - Putovanje na
sveta mjesta: Paola
10.45 - Portret crkve i mjesta
11.00 - Runović: Misa,
prijenos
12.05 - Rijeka: More
12.30 - Crno-bijelo u boji
13.15 - Čudesni svijet mode:
Moderni stil
14.05 - Gradski ritam
14.40 - Kinoteka:
Strange Affair of Uncel Harry
16.20 - Ed, serija
17.10 - Dugo, toplo ljeto
18.10 - Animanijaci,
crtana serija
18.35 - Sahara - Michael Palin,
popularnoznanstvena serija
19.30 - Carstvo divljine:
Lavlja postojbina
19.55 - Tom i Jerry, crtani film
20.05 - The Beatles - A Long
Winding Road Revised:
One And One And One is
Three 1958-1960
21.00 - Opera pod zvijezdama
22.35 - Poirot, mini-serija
00.15 - Pregled programa za
ponedjeljak

HTV 3

09.45 - TV vodič +
turistička središta Hrvatske
13.40 - Snaga želje, serija
14.30 - Luzern:
Veslanje, prijenos
16.15 - Snaga želje, serija
17.55 - Zemlja nade, serija
(R 2 tjedne epizode)
19.30 - Jedrima oko svijeta
(2.): Čudesna jedra Papue
20.10 - Yves Saint Laurent,
dokumentarni film
21.00 - Novalja: Elit Model,
prijenos-pod pokroviteljstvom
22.00 - Sport danas
22.15 - Čarolija, serija
00.15 - Pregled programa

PONEDJELJAK ► 14. 7. 2003.

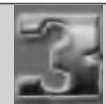
HTV 1

Iz etnoarhive,
HRT 1, 17.10

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Srebrni pastuh,
crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Stotinu dobrih djela,
serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Drame
Miroslava Krleža
10.35 - Saga o nobelovcima:
Einstein ili teorija relativnosti
11.15 - Mali veliki svijet
11.45 - Crtani film
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (414)
14.45 - Velika pandina
avantura, američki film
16.05 - Crtani film
16.20 - Vijesti
16.25 - Zagreb: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
**17.10 - Iz etnoarhive:
Običaji Cetinske krajine**
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Stažist,
humoristična serija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Tajanstvena Hrvatska:
Ljubav i zloba
20.40 - Latinica: Pornografija
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Mjesto zločina:
Ondje je New York, film
00.40 - 24, serija
01.25 - Besana noć, film
03.15 - Nikita 3., serija
04.00 - Zmijska jazbina, film
05.30 - Stažist, serija
05.55 - Carstvo divljine

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
12.10 - Mir i dobro
12.40 - Gušti su gušti,
zabavna emisija
13.40 - Šareni svijet
14.00 - Walker - teksaški
rendžer 2., serija
14.45 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 2., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova
generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Glavni grad 2., serija
22.05 - Frasier 5., serija
22.30 - Walker - teksaški
rendžer 2., serija
23.15 - Zvezdane staze - nova
generacija 5., serija
00.00 - Spas 911 (4.)
00.45 - Pregled programa za
utorak

HTV 3

10.25 - TEST
10.45 - Barcelona:
SP u vaterpolu:
Hrvatska - Mađarska
12.05 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
20.05 - Refren
20.35 - Glazba
**21.00 - Svečano otvaranje
Splitskog ljeta -
G.Verdi: Nabucco, prijenos**

00.00 - Svijet mode
00.50 - Ulica Centre 100 (2.),
serija
01.35 - Pregled programa za
utorak

UTORAK ► 15. 7. 2003.

HTV 1

Legenda o bijelome konju,
HRT 1, 14.45

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Srebrni pastuh, crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Stotinu dobrih djela, serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Drame Miroslava Krleža
10.35 - Saga o nobelovcima: Od cjepiva do antibiotika
11.05 - Cipelice lualice
11.15 - Speleološki putopis
11.40 - Mogu ja!
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (415)
14.45 - Legenda o bijelome konju, američki film
16.20 - Vijesti
16.25 - Dubrovnik: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Nestajanje močvara i ptica močvarica
17.45 - Hrvatska danas
18.15 - Tv izložba
18.25 - Brak nije mrak, serija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Alpe-Dunav-Jadran
20.40 - U krupnom planu
21.55 - Šetnja s dinosaurima: Okrutno more
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Ladder of sword, film
00.45 - 24, serija
01.30 - Rt straha, film
03.35 - Nikita 3., serija
04.20 - Nepristojno ponašanje, američki film
05.50 - Brak nije mrak, serija
06.15 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.40 - Latinica: Pornografija

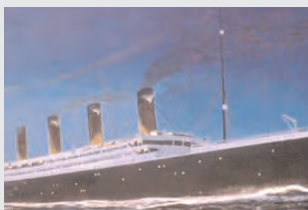

13.15 - Spas 911 (4.)
14.00 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
14.45 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 2., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Opet iznova 3., serija
22.05 - Prijatelji 9., humoristična serija
23.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.00 - Spas 911 (4.)

HTV 3

11.35 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
20.05 - Portret umjetnika: Božo Potočnik
21.00 - Titanic, mini-serija (2x90')

00.00 - Pregled programa za srijedu

SRIJEDA ► 16. 7. 2003.

HTV 1

SP u vaterpolu:
Kanada - Hrvatska,
HRT 3, 10.45

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Srebrni pastuh, crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Stotinu dobrih djela, serija za djecu
10.05 - Janko Polić Kamov
10.35 - Saga o nobelovcima: Širitelji mira
11.25 - Ruke, ručice
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (416)
14.45 - Sunce poslije kiše, američki film
16.20 - Vijesti
16.25 - Zagreb: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Ciklus mladih autora: Šalter, dokumentarna emisija
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Svi gradonačelnikovi ljudi 2., humoristična serija
18.50 - Upitnik, kviz
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.05 - Svijet životinja
20.30 - Neobična priroda: Čudesno kretanje
21.00 - Kratki susreti, emisija iz kulture
21.35 - Prizori u umjetnosti
22.00 - Sa svih strana, vanjskopolitički magazin
22.30 - Meridijan 16
23.05 - U potrazi za ulogom, američki film
01.25 - Dragi moji
Amerikanci, američki film
03.05 - Nikita 3., serija
03.50 - Amityville, film

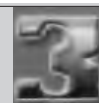

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.25 - U krupnom planu
12.40 - Alpe-Dunav-Jadran
13.15 - Spas 911 (4.)
14.00 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
14.45 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 2., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine

20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Gilmoreice 2., serija
22.05 - Jednom nogom u grobu 6., humoristična serija
22.30 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
23.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.00 - Spas 911 (4.)
00.45 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

10.25 - TEST
10.45 - Barcelona: SP u vaterpolu: Kanada - Hrvatska
12.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
20.05 - Na rubu znanosti: Parapsihologija
21.05 - Koncert The Last Kiss
22.30 - Vrijeme je za jazz: In memoriam Lionel Hampton
23.30 - Barcelona: SP u vaterpolu: Kanada - Hrvatska
00.45 - Pregled programa

ČETVRTAK ► 17. 7. 2003.

HTV 1

Pradavni Egipt,
HRT 1, 10.30

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Srebrni pastuh, crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Stotinu dobrih djela, serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Karolinzi i Hrvati: Renovatio imperii
10.30 - Pioniri egiptologije: Pustolovi pradavnog Egipta
10.55 - Crtani film
11.05 - Baštinjene pasmine
11.15 - Zvučnjak
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (417)
14.45 - Mladi inspektor Rex, njemački film
16.20 - Vijesti
16.25 - Bjelovar: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Antologija Dokumentarnog programa
17.25 - »Pohvala ruci«
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Kako biti normalan, humoristična serija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Boje turizma
20.55 - Conundrum, TV film
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Prince of Darkness, američki film
00.50 - 24, serija
01.35 - Grad radosti, film
03.45 - Nikita 3., serija
04.30 - Tajanstveni grob, film
05.55 - Kako biti normalan, humoristična serija
06.20 - Glazbena TV

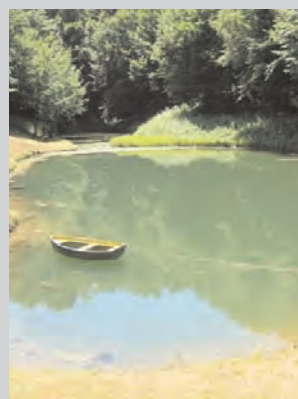
HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.50 - Reprizni program
12.40 - Kratki susreti, emisija iz kulture
13.15 - Spas 911 (4.)
14.00 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
14.45 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 2., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Ekipe za očevid 2.
22.05 - Operacija Pozitivci, humoristična serija
22.30 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
23.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.00 - Spas 911 (4.)
00.45 - Pregled programa za petak

HTV 3

11.45 - TV vodič + turistička središta Hrvatske

20.05 - Tribute to Ramones, uživo iz Tvornice
21.30 - Hit-depo
23.00 - Pregled programa za petak

TV PREPORUKA

HRT 1, SUBOTA, 12.7.2003. 20.05

THE FULL MONTY

britanski film

U Sheffieldu u Engleskoj vlada nezaposlenost, jer su u lokalnoj čeličani umjesto radnika prevlast dobili strojevi. To baca u očaj Gaza (R. Carlyle), njegova prijatelja Davea (M. Addy) i bivšeg šefa Geralda (T. Wilkinson). Nezaposlenost ne ugrožava samo njihov standard nego ozbiljno nagrizava njihovo samopouzdanje i samopoštovanje: Gaz više nije pouzdan otac svom sinu, jer bivšoj supruzi ne može plaćati alimentaciju; Dave zakazuje u postelji; Gerald se boji priznati svojoj ženi da je izgubio posao. Zato jednog dana Gaz smisli kako će stati na kraj njihovim problemima: oformit će skupinu od šest muških plesača-stripera, koji bi se u finalu svoje točke skinuli do kraja. To izaziva probleme druge vrste... Izvrsna komedija koju ne treba propustiti, jedan od najboljih filmova 1997. godine, o čemu govore i mnogobrojne nagrade: Oscar za glazbu (Anne Dudley), BAFTA (nagrada publike, najbolji glavni glumac - Robert Carlyle; najbolji sporedni glumac - Tom Wilkinson), British Comedy Awards (najbolja komedija), Edinburški festival (nagrada publike), Europske filmske nagrade (nagrada publike, najbolji film) itd. Nominiran je za Oscara za najbolji film, redatelja i scenarij, Césara za najbolji strani film, Zlatni globus za najbolji film u kategoriji komedije/mjuzikla itd. Dobrodušan, dopadljiv i lepršav, film do kraja zadržava gledatelju osmijeh na licu, a zasluge za to u prvom redu idu spontanim glumcima i redatelju koji priču razvija u neforsiranoj, laganoj maniri.

Uloge: Robert Carlyle, Mark Addy, William Snape, Steve Huison, Tom Wilkinson, Scenarist: Simon Beaufoy, Redatelj: Peter Cattaneo, Trajanje: 88'

HRT 1, SUBOTA, 12.7.2003. 1.40

BOUNTY

američki film

Kapetan Greetham (E. Fox) i admiral Hood (L. Olivier) ispituju kapetana Williama Bligha (A. Hopkins) na suđenju u kojem on pokušava objasniti koji su događaji doveli do gubitka komande na brodu »Bounty«. Kapetan Bligh okupio je posadu i krenuo na putovanje brodom prema Tahitiju kako bi donio mladice hljebovca. Na brodu je i njegov prijatelj, mlad i ambiciozan Christian Fletcher (M. Gibson). Kako bi dobio na vremenu, Bligh odlučio oploviti oko Rta Horna, rutom koja je nesigurna i nepoznata. Posada jedva preživljava taj pothvat, što samo povećava napetost i nezadovoljstvo zbog Blighovog izuzetno okrutnog nametanja discipline. Kad napokon stignu na otok, rajska atmosfera briše sjećanje na sve sukobe i probleme. Fletcher se zaljubi i upušta u strastvenu ljubavnu vezu s tahićanskom princezom, što još više uništava disciplinu i razara prijateljstvo između njega i kapetana Bligha. Vrijeme je povratka i posada nerado napušta otok, a sukobi se na brodu nastavljaju. Kad kapetan zapovijedi povratak istim opasnim putem, Fletcher donosi sudbonosnu odluku i preuzima brod. Kapetana i dio posade ostavlja u čamcu, a s ostatkom se vraća prema Tahitiju...

Uloge: Mel Gibson, Anthony Hopkins, Daniel Day-Lewis, Bernard Hill, Liam Neeson, Laurence Olivier, Redatelj: Roger Donaldson, Trajanje: 128'

Nastavite s reportažama

Poštovano uredništvo i čitatelji »Hrvatske riječi«, Nakon izlaska dvadesetak brojeva »Hrvatske riječi« možemo sa sigurnošću konstatirati da je ovaj list izgradio svoju fizionomiju i dobio, kako to kažu, svoj imidž. Na dovoljnom broju stranica ima dosta materijala za različite afinitete čitatelja, a pojedine rubrike stvaraju potrebu redovitog praćenja sadržaja ovog tjednika. Meni se osobno dopadaju i ističu po značaju slijedeće rubrike: Intervju, Neimari kulturne baštine, Reportaža, Feljton, Tema, Poetski kutak.

Neki čitatelji ne počinju čitanje novina iz početka, nego od onoga što ih najviše zanima, ali u ovom listu je najbolje početi od Urednikove riječi, koja predstavlja sažet prikaz događaja prošlog tjedna, ali i veoma dobar uvod u kompletni sadržaj određenog broja. Duhovno nastrojenim

čitateljima savjetujem da zatim čitaju rubriku Okom svećenika. Nakon ovog duhovno-poučnog razmatranja možemo čitati sve ostalo.

Dok sve ove navedene rubrike idu svojim tijekom, Reportaža kao da se već iscrpila. Da nije bilo zanimljivih članaka u ovoj rubrici, gdje bismo se bolje informirali o mjestima kao što su Golubinci, Slankamen, Zemun, Petrovaradin, Sonta, Bački Breg, Bački Monoštor, Sremski Karlovci, Tavankut, Sremska Mitrovica, Janjevo, Mohač, Pečuh? Ima li nas još negdje?

U »Hrvatskoj riječi« veoma je važna i korisna rubrika Dopisništva. Željno sam iščekivao da se pojavi i koja vijest iz mog kraja, iz Plavne, Vajske, Bača. O Vajskoj je već nešto i bilo, ali zašto je malo vijesti i iz drugih mjesta ovog dijela Bačke. Može li se tu još uvijek nešto uraditi, da se i ovaj dio naše nacionalne zajednice oživi? Je li moguće isušiti močvaru malodušja, koje je zahvatilo mnoge ljude u ovakvim mjestima? Mislim da bi trebalo objavljiva-

ti i najmanje novosti koje bi informirale čitatelje da i ovdje žive Hrvati. Dopisnicima bih savjetovao da pišu o svemu. Može se pisati i o neuspjesima, a i o prilikama u kojima se ništa ne događa. Ali, siguran sam da se ipak, makar nešto, svagdje događa. Kao dobar primjer može nam poslužiti članak iz prošlog broja o Prvoj pričesti u Novom Slankamenu. Istu takvu vijest, nešto ranije, s istim naslovom, mogao je poslati i netko iz Plavne.

PLAVNA – U nedjelju, 25. svibnja 2003. godine u župnoj crkvi sv. Jakova sedmoro mladih Plavanjaca primilo je Prvu pričest, a 1. lipnja krizmano je 14 mladih vjernika. Tom prigodom našu župnu zajednicu pohodio je subotički biskup dr. Ivan Penzes. Naša župna crkva, koja ove godine navršava 190. godina postojanja, nedavno je dobila nove klupe i vrata.

Eto, i o tome se može pisati, pa ćemo se pomalo buditi iz nezainteresiranosti i apatije, a liječiti od kritiziranja i sumnjičavosti. A i najmanja vijest je ipak vijest.

Zvonimir Pelajić, Plavna

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUIYU 22

(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU, Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123

24106 Subotica

Telefon: 024/567-933, 567-984

Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa N, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB-Finišer, PSB Starter, Smješa KD,
Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN – kompletna hrana za pse.

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

NEKRETNOSTI

NBA agencija

za marketing,
konsalting i sve vrste
posredovanja između
pravnih i fizičkih lica

Subotica,
Braće Radića 6
Tel: 024 / 554 - 570
Tel./fax: 024 / 551 - 203

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE,
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM
UZ SLOGAN**

99% + *NBA* = 200 %

SIGURNOSTI!

**NAJSIGURNIJA RAZMENA NEKRETNOSTI
IZMEĐU BIVŠIH REPUBLIKA JUGOSLAVIJE.**

An aerial photograph of a coastal town, likely Dubrovnik, Croatia. The image shows a harbor with a marina filled with sailboats, a promenade with palm trees, and a dense urban area with red-tiled roofs. A large church with a dome is visible in the lower part of the image.

mala zemlja za veliki odmor

croatia